

**Suomen ensimmäisen *Big Brother* -ohjelman
keskustelupalstojen aktiivinen yleisö**

**TYTTI OLLILA
77419
Tampereen yliopisto
Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos
Sosiologian pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2008**

OLLILA TYTTI:

Suomen ensimmäisen *Big Brother* -ohjelman keskustelupalstojen aktiivinen yleisö

Pro gradu -tutkielma, 91 s., 2 liites.

Sosiologia

Toukokuu 2008

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan yhden tosi-tv-ohjelman, *Big Brotherin* kahden keskustelupalstan aktiivisten katsojien antamia merkityksiä ohjelmalle. Kuinka hartaasti ohjelmaa seurattiin ja mistä sitä seurattiin? Mikä näitä katsojia tavallisten ihmisten arkisten puuhien seuraamisessa viehätti? Minkälaisia merkityksiä annettiin ohjelmaformaatin katsojille tarjoamille vaikutusmahdollisuuksille, kuten äänestyksille, *chat*-foorumeille ja keskustelupalstoille?

Aineisto koostuu 19 vastauksesta keskustelupalstojen kautta lähetettyyn kyselyyn. Teemoittelun kautta aineistosta nousi esiin neljä laajempaa teemaa: (1) *Big Brotherin* seuraaminen eri medioista, (2) ohjelman viehätys, (3) aitouden ja esittämisen tematiikka ja (4) interaktiivisuuden merkitys katsomiskokemukselle. Näiden suhteellisten laajojen teemojen alla käsitellään useita pienempiä teemoja, joilla vastaajat merkityksellistivät ohjelmaa.

Big Brotheria seurattiin paljon ja monin eri tavoin. Vastaajat seurasivat ohjelmaa lähes joka päivä kolmen kuukauden ajan useista eri medioista – televisiosta, ohjelman internetsivuilta, reaaliaikaisen 24/7-palvelun kautta ja keskustelupalstoilta. Laajasta tarjonnasta kukin valitsi itseä kiinnostavat ja omaan aikatauluunsa sopivat palaset.

Vastaajia viehätti ohjelmassa ennen kaikkea sen tarjoama mahdollisuus henkilösuhteiden seuraamiseen ja kilpailijoiden käyttäytymisen analysoimiseen. *Big Brotheria* pidettiin paitsi viihteenä, myös tietynlaisena psykologisena kokeena, joka tarjosi katsojille ainutlaatuisen mahdollisuuden seurata tavallisten ihmisten selviytymistä vieraiden ihmisten kanssa haastavissa ja stressaavissa tilanteissa. Lisäksi vastaajat seurasivat ohjelmaa, koska kaikki muutkin katsoivat sitä. Ohjelman tapahtumista tuli osalle kahvihuonekeskustelujen ehtymätön lähde.

Katsojille tarjottu mahdollisuus vaikuttaa ohjelman tapahtumiin maksullisen äänestämisen kautta jakoi mielipiteitä. Monet jättäytyivät kaiken maksullisen ulkopuolelle. He katsoivat äänestysten olevan pelkkää rahastusta ja epäilivät, ettei omalla äänellä olisi kuitenkaan mitään vaikutusta. Osa uskoi voivansa vaikuttaa enemmän keskustelupalstojen kautta kuin äänestämällä. Toiset puolestaan ottivat innolla tarjotun mahdollisuuden vastaan ja halusivat kantaa oman kortensa kekoon.

Myös ohjelmasta ja kilpailijoista keskusteleminen oli osa itse ohjelman viehätystä. Paitsi läheisten kanssa, ohjelmasta kerääntyi keskustelemaan tuntemattomien kanssa internetin keskustelupalstoille. Osalle vastaajista keskustelupalstoista tuli itse ohjelman seuraamista tärkeämpi osa *Big Brotheria*. Aktiivisimmat vastaajista viettivät internetin *Big Brother* -aiheisilla keskustelupalstoilla kymmeniä tunteja viikossa. Palstoilla käytiin välillä kiivaitakin keskusteluja kilpailijoiden käyttäytymisestä ja talon tapahtumista. Siellä ennakoitiin myös tulevaa, haettiin lisätietoja ohjelmasta ja vaihdettiin mielipiteitä ja näkökulmia. Tärkeä osa keskusteluja oli sen arvioiminen, kuinka aitoja kilpailijat olivat. Yhtä lukuun ottamatta vastaajat uskoivat tietävänsä, milloin kilpailijat esittivät jotakin roolia ja milloin he olivat aitoja itsejään. Ainoastaan yksi vastaaja huomioi, ettei tätä voinut oikeasti tietää, kun kilpailijoita ei tunne, mutta tämän arvaileminen oli jännittävää. Vain harva vastaaja koki erityistä yhteenkuuluvuutta muiden kirjoittajien kanssa, mutta he olivat huomanneet, että palstoilla saattoi syntyä myös ystävyysuhteita.

Asiasanat: tosi-tv, todellisuusviihde, Big Brother, keskustelupalstat, aktiivinen katsoja.

SISÄLLYS:

1 JOHDANTO	1
2 TOSI-TV	4
2.1 Tosi-tv:n historia.....	5
2.2 Big Brother erityisenä tosi-tv-ohjelmana ja formaattina	8
2.3 Todellisuuden performanssia	10
2.4 Big Brotherin viehäytys	15
2.5 Moraali ja tosi-tv-ohjelmat	19
3 BIG BROTHERIN YLEISÖ	23
3.1 Aktiivisen yleisön -käsite.....	23
3.2 Big Brotherin katsojat	24
4 MONIMEDIAALISUUS JA INTERAKTIIVISUUS	26
4.1 Chat-viestit ja äänestykset.....	27
4.2 Keskustelupalstat	28
5 TEOREETTIS-METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT JA AINEISTO	37
5.1 Viitekehys.....	37
5.2 Metodina teemoittelu	38
5.3 Aineisto	39
5.4 Informantit	41
6 VIIKON JOKAISENA PÄIVÄNÄ	43
6.1 Tosi-tv:n seuraaminen ja ohjelmien erot.....	43
6.2 Asukkaaksi taloon?.....	46
6.3 Koostelähetyksen seuraaminen maanantaista lauantaihin klo 21–22	47
6.4 BB Extra ja chat – teinien touhua?.....	49
6.5 Viikon kohokohta – sunnuntain suora lähetys klo 21–22.30.....	51
6.6 Tuutista kaiken aikaa – 24/7-palvelu	52
6.7 Teksti-tv ja internetsivut	54
7 BIG BROTHERIN VIEHÄTYS	56
7.1 ”Kyökkipsykologia” ja henkilösuhteiden kehittymisen seuraaminen	56
7.2 ”Kaikki muutkin katsovat”.....	58
7.3 Tirkistelyä karpäsenä katossa	59
7.4 Tehtäviä! Viinaa! Riitoja!.....	59
7.5 Tylsä ohjelma – ja silti sitä on pakko katsoa	63
8 AITOUS VAI ESITTÄMINEN?	67
8.1 Kuinka totta onkaan tosi-tv?	67
8.2 Tule sellaisena kuin olet?	68
9 INTERAKTIIVISUUDEN JA KESKUSTELUPALSTOJEN MERKITYS KATSOMISKOKEMUKSELLE.....	73
9.1 Äänestyksiin osallistuminen – rahanhukkaa vai ei?.....	73
9.2 Keskustelupalstoille osallistuminen	76
9.3 Keskustelupalstojen erot ja ilmapiiri	78
9.4 Keskusteluihin osallistumisen syyt.....	81
9.5 Anonyymista ystäväksi?.....	83
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	86
LÄHTEET:	89
LIITE 1.....	92
LIITE 2.....	93

1 Johdanto

Suomi liittyi syksyllä 2005 niiden reilun 40 maan joukkoon, joissa on toteutettu oma versio tosi-tv-ohjelmasta nimeltä *Big Brother*. Ensimmäisestä esityksestään vuonna 1999 lähtien ohjelma on ollut kaikin puolin menestys useimmissa maissa, ja ensimmäinen tuotantokausi on saanut seuraavina vuosina jatkoa – niin myös Suomessa. Lähes 7 000 hakijan joukosta taloon seulottiin 12 kilpailijaa. Kilpailijoiden elämää seurattiin 30 kameralla vuorokauden ympäri.

Big Brother ei ole vain televisio-ohjelma vaan pikemminkin suuren luokan mediatapahtuma. Ohjelmaa voi seurata paitsi televisiosta joka ikinen päivä, myös internetistä ja kaapelin kautta jopa 24 tuntia päivässä. Lisäksi erilaisten mobiilipalveluiden kautta katsojat voivat vaikuttaa ohjelman sisältöön ja tuleviin tapahtumiin. Katsojat saavat äänestää myös siitä, kuka kilpailijoista tippuu pois talosta. Lopuksi katsojat äänestävät muutamasta jäljellä olevasta kilpailijasta, kuka lopulta poistuu kolmen kuukauden jälkeen talosta voittajana ja 50 000 euroa rikkaampana. Iltapäivälehdet rummuttavat ohjelman ajan paljastuksia taloon asettuneista kilpailijoista ja lööpeistä saamme lukea, mitä BB-Tiina tai BB-Mika ovat milloinkin puuhanneet. Osa asukkaista pysyttelee julkisuudessa myös ohjelman loppumisen jälkeen.

Katsojat pyritään saamaan mukaan vaikuttamaan ohjelman sisältöön ja äänestämään maksullisin tekstiviestein tai puhelimitse sitä, missä järjestyksessä asukkaat marssitetaan takaisin siviilielämään. ”Sinä päätät, kuka tippuu” nähdään ja kuullaan ohjelmakauden aikana moneen kertaan. Osa suomalaisistakin oli jo aiemmin tutustunut formaattiin esimerkiksi näkemiensä Iso-Britannian tai Ruotsin *Big Brothereiden* kautta, mutta suurelle osalle suomalaisista ohjelma tuli tutuksi vasta oman kansallisen version kautta. Myös suomalaisen julkisuuteen ohjelmaformaatti nousi laajemmin vasta syksyllä 2005.

Lisäksi lukuisilla keskustelupalstoilla aktiiviset katsojat ottavat toisistaan mittaa. Foorumeilla analysoidaan talon tapahtumia ja kilpailijoiden tekemisiä, ennakoidaan tulevaa sekä kiistellään katsojien mielestä ”oikeista” ja ”vääristä” tulkinnoista.

Monet pitävät tosi-tv-ohjelmia hömppänä, jopa lapsille ja nuorille haitallisena ja vaarallisena roskana. *Big Brother* on herättänyt moraalista keskustelua jokaisessa maassa, jossa sitä on esitetty. Asukkaiden toilailuja, alatyylisiä puheita, liiallista alkoholinkäyttöä ja asukkaiden välistä seksiä on kauhisteltu ja moralisoitu. Ohjelman on nähty myös tarjoavan tirkistelijöille ehtymättömän lähteen. Onpa ohjelman katsojiakin syylistetty tirkistelystä.

Miksi siis tutkia roskaa, jota kenenkään ei pitäisi oikeastaan edes katsoa? Yksi syy on luonnollisesti ohjelman saama valtaisa suosio ja sen keräämät huikeat katsojamäärät ympäri maailmaa. *Big Brotheria* on toki tutkittu monissa maissa, joissa sen ensimmäiset tuotantokaudet nähtiin kauan ennen suomalaisversiota. Esimerkiksi Iso-Britanniassa Annette Hill on tehnyt varsin kattavaa tutkimusta sikäläisen ohjelman katsojista ja syistä ohjelman katsomiseen. Kussakin maassa tehdään kuitenkin omanlaisensa versio kansainvälisestä ohjelmaformaattista. Siksi on mielekästä tarkastella kansainvälistä formaattia myös suomalaisesta perspektiivistä. Keskustelupalstojen merkitystä on tutkittu tähän mennessä suhteellisen vähän. Aihe on siten tuore ja tarjoaa monenlaisia mielenkiintoisia tutkimuskohteita.

Tutkielmassani yritän selvittää suomalaisten aktiivisten katsojien viehtymystä ohjelmaan. Mikä tässä tavallisten ihmisten omalaatuisessa yhteisöasumisessa koukuttaa katsojan television ääreen ilta toisensa jälkeen? Kokevatko aktiiviset katsojat ohjelman viihteenä vai odottavatko he näkevänsä jonakin hetkenä pilkahduksen kilpailijoiden autenttisuudesta? Mikä viehättää katsojia internetin keskustelupalstoilla, joilla aktiivisimmat keskustelijat näyttivät melkein asuvan kolmen kuukauden ajan? Kokevatko keskusteluryhmiin osallistujat yhteenkuuluvuutta muiden keskustelijoiden kanssa? Rakentavatko he yhteisöllisyyttä keskustelujen kautta? Kuinka hanakasti suomalaiset tarttuivat tarjottuihin vaikutusmahdollisuuksiin syksyllä 2005, kun ensimmäinen ohjelma pyöri eetterissä? Minkälaisia merkityksiä keskustelupalstoille ja katsojille tarjotuille vaikutusmahdollisuuksille annettiin?

Näihin kysymyksiin haetaan vastausta kahdelle internetin *Big Brother* -aiheiselle keskustelupalstalle lähetetyn kyselyn kautta. Tavoitteena on selvittää niitä merkityksiä, joita keskustelupalstalla vierailleet ohjelman katsojat antavat paitsi ohjelman katsomiselle myös keskustelupalstoilla käydyille keskusteluille. Olen kiinnostunut ohjelman aktiivisista seuraajista ja heidän näkemyksistään ohjelman kiinnostavuudesta ja keskustelupalstojen tärkeydestä. Tutkielmassa ei pyritä kartoittamaan yleisesti ohjelman katsojakuntaa tai tekemään yleistyksiä kaikkiin ohjelman katsojiin.

Aluksi tarkastellaan tosi-tv-ilmiotä ja sen historiaa sekä yritetään sijoittaa *Big Brother* tosi-tv-ohjelmien joukkoon omalle paikalleen. Tämän jälkeen siirrytään pohtimaan tosi-tv-ohjelmien ja todellisuuden jossakin määrin mutkikasta suhdetta ja syitä tosi-tv-ohjelmien suosioon. Tämän jälkeen tarkastellaan *Big Brotherin* katsojia sekä monimediaalisuuden ja interaktiivisuuden merkitystä tälle ohjelmaformaattille. Empiirisessä osassa teoreettista tarkastelua sovelletaan kerättyyn kyselyaineistoon. Teemoittelun kautta aineisto pelkistetään ja tiivistetään neljän keskeisen teeman ympärille. Näitä ovat *Big Brotherin* seuraaminen eri medioista, ohjelman viehäytys, aitouden ja esittämisen tematiikka sekä interaktiivisuuden merkitys katsomiskokemukselle. Näiden laajahkojen teemojen alla käsitellään tarkemmin vastaajien esiin nostamia seikkoja niin ohjelman seuraamiseen käytetystä ajasta ja tavoista

seurata ohjelmaa, ohjelman kiinnostavuudesta, kilpailijoiden aitouden merkityksestä kuin keskustelupalstojen merkityksestä.

2 Tosi-tv

Todellisuustelevisiolla (tosi-tv) on monta nimeä ja muotoa (vrt. Reality TV, Docusoap, Gameshow, Gamedoc). Niitä yhdistää yleensä tavallisten ihmisten esittäminen joko ohjelmaa varten erityisesti rakennetussa ympäristössä tai kuvaaminen enemmän tai vähemmän luonnollisessa ympäristössä. On olemassa kuitenkin myös tosi-tv-ohjelmia, joissa osallistujat ovatkin jo valmiiksi julkisuuden henkilöitä, kuten *I'm Celebrity* tai *Celebrity Big Brother*.

Tosi-tv sekoittaa piirteitä muista jo olemassa olevista ohjelmatyypeistä uudella, jopa kekseliäällä tavalla. Samalla se hämärtää ylipäättään eri ohjelmatyyppien välisiä rajoja. Termiä tosi-tv käytetään hyvin monenlaisista ohjelmista. Tosi-tv onkin genre, johon kuuluu monenlaisia erityyppisiä viihdeohjelmia, jotka kertovat oikeista, tavallisista ihmisistä. Tosi-tv sijoittuu jonnekin informaation ja viihteen, dokumentin ja draaman välimaastoon. Tosi-tv-ohjelmia on olemassa jo kaikesta mahdollisesta. Osa ihmisistä rakastaa tosi-tv:tä, toiset rakastavat tosi-tv:n vihaamista. (Hill 2005, 2.)

Tosi-tv-ilmion kehittymisen ja menestymisen on katsottu olevan yhteydessä televisiotuotannon rakenteellisiin muutoksiin. Taloudellisten paineiden vuoksi kansainvälinen kaupankäynti ohjelmaformaateista on yleistynyt. Digitalisoituminen on kasvattanut tarvetta kehittää monimediaalisia eli mediarajat ylittäviä ja myös internetin interaktiivisuutta hyödyntäviä tuotteita. (Hautakangas 2006, 28.)

Tosi-tv:tä on tarkasteltu esimerkkinä erilaisten genrejen sekoittumisesta, hybridisaatiosta, jossa informaatio ja viihde, fakta ja fiktio sekä dokumentaarinen aineisto ja käsikirjoitettu fiktio sekoitetaan keskenään. Ohjelmien tekijöiden on tuotettava suosittuja formaatteja, jotka keräävät ohjelmille katsojia. Siksi he hyödyntävät rajoitetun riskin taktiikkaa – ottamalla elementtejä jo olemassa olevista formaateista ja ohjelmakategorioista ja yhdistämällä ne uudella tavalla. Näin saadaan luotua jotain uutta ja erilaista. Hybridiys voi olla keino luoda vanhoista genreistä uutta ja erilaista. (Kilborn 2003, 51.) Annette Hill (2005, 23) katsoo, että todellisuuspohjaiset tv-ohjelmat ovat syntyneet tabloidijournalismin, populaariviihteen ja televisiodokumenttien ristiinvedelmöityksessä.

Tosi-tv-ohjelmissa hyödynnetään usein keinoja, joita käytetään fiktiivisessä draamassa. Toisaalta nytemmin myös fiktiivisessä kerronnassa on hyödynnetty tosi-tv:n kerrontaa. Hyvä esimerkki on elokuva *Truman Show* tai historiallisista tositapahtumista dramatisoidut dokumentit. (Kilborn 2003, 51–52.)

Erilaisia tosi-tv:n muotoja ja ohjelmaformaatteja yhdistävinä tekijöinä voidaan pitää viihteellisuuden painottamista, suhteellisen avointa yleisösuhdetta ja käsitystä siitä, että katsojat tuntevat käytetyt tyyli-

ja lähestymistavat. Ehkä selvin viite tästä on juontajien tapa käyttää kommentteissaan huumoria ja itseironiaa. Ohjelman tekijät yrittävät luoda tietävämmän (knowing) suhteen yleisöönsä. Yleisöä ei holhota, vaan sitä puhutellaan kevyeen ja keskustelunomaiseen sävyyn. (Kilborn 2003, 60.) Televisio- ja elokuvatekstit ovat aina yrittäneet asemoida yleisönsä tarjoamalla näkökulmia, joista tekstejä tulkita ja tarkastella. Tosi-tv-formaatit tunnustavat tämän avoimemmin. Toisinaan tämä näkyy leikkisänä suhteena yleisöön tai kutsuna yleisölle osallistua tapahtumiin. (Emt., 52.)

Hill (2005, 55–56) näkee erilaisia tosi-tv-ohjelmia yhdistävänä tekijänä niiden kyvyn antaa katsojien nähdä tapahtumat omin silmin. Tästä on tullut myös pähkoukutin tosi-tv-ohjelmien katsojille; saada seurata tapahtumia omin silmin, juuri niin kuin ne ovat tapahtuneet. Bignell (2005, 70–71) puolestaan katsoo, että hybrideistä tosi-tv:n muodoista on tullut uudenlaisia Habermasin julkisia paikkoja, joiden keskusnäyttämöä hallitsee jaettu tieto ja kokemus arkipäiväisistä asioista.

2.1 Tosi-tv:n historia

Andrejevic (2004, 8) jakaa tosi-tv-ohjelmat kahteen pääryhmään: kilpailuohjelmiin ja ohjelmiin, jotka kertovat tositapahtumista viihdyttävistä. Näiden pääryhmien alle kuuluu useita alaryhmiä. Usein yhdessä tosi-tv-ohjelmassa on kuitenkin piirteitä monista alaryhmistä.

Hillin (2005, 15) mukaan tosi-tv:n kehitykselle löytyy kolme päälinjaa, jotka ovat sukua kolmelle erilliselle joskin osin päällekkäiselle mediatuotannon alueelle: viihteellisille iltapäivälehdille, televisiodokumenteille ja populaarivihteelle. Tosi-tv on ominut piirteitä näiltä kaikilta ja sekoittanut niistä omanlaisensa cocktailin.

Docusoaps and reality gameshows encourage participants to indulge in gossipy, soap-like forms of interchange and maintain narrative pace and interest by switching the focus of attention from one group of characters to another. (Kilborn 2003, 82.)

Tosi-tv-ohjelmat alkoivat vyöryä suuressa mittakaavassa 1990-luvulla. Ensimmäinen formaattien aalto perustui rikoksista ja pelastushenkilökunnan työstä kertovien tosi-tv-ohjelmien menestykseen. Tämä aalto vyöryi Yhdysvalloista Eurooppaan 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa. Toinen aalto puolestaan perustui saippuadokumenttien ja erilaisten elämäntyyliohjelmien menestykseen ja kulkeutui Iso-Britanniasta Eurooppaan ja muualle maailmaan 1990-luvun puolivälissä ja loppupuolella. Kolmas aalto pohjautui sellaisten sosiaalisten kokeiden menestykseen, joissa tavalliset ihmiset asetettiin tarkasti kontrolloituun ympäristöön pidemmäksi aikaa. Tämä aalto kulki Pohjois-Euroopasta Iso-Britanniaan, Yhdysvaltoihin ja muualle maailmaan 2000-luvun alussa. Nykyinen tosi-tv-aalto on avoin kaikille ja kaikelle: Yhdysvallat näyttää tietä rikoksiin ja ihmissuhteisiin perustuvilla tosi-tv-

ohjelmilla, Iso-Britannia ja Australia seuraavat elämäntyyliin ja sosiaalisiin kokeiluihin perustuvilla ohjelmilla ja Pohjois-Eurooppa kehittää uusia tosi-tv-variaatioita erilaisista kilpailu- ja visailuohjelmista. (Hill 2005, 24.)

Ensimmäiset tosi-tv-formaatit. Tuotantoyhtiöt huomasivat tosi-tv-formaattien potentiaalin 1980-luvulla, kun USAssa ilmestyi tosi-tv-nimikettä käyttäviä ohjelmia, kuten *The Cops; Police, Camera, Action; Motorway Life* ja *Rescue 911*. Nämä ohjelmat perustuivat onnettomuuksiin, hätätilanteisiin sekä poliisien ja pelastushenkilökunnan työhön. Ne nojasivat pitkälti dramaattisiin tilanteisiin ja jännitykseen. Yleensä onnettomuudet ja hätätilanteet kuvattiin jälkikäteen ja tavalliset ihmiset esittivät tapahtumat uudelleen kameraa varten. Samalla tapahtumat dramatisoitiin ja koottiin yhdeksi viihdyttäväksi paketiksi. Tällaiset ohjelmat ovat kehittyneet edelleen. Ne pyrkivät ennen kaikkea rakentamaan siten, että saisivat kiinnitettyä kanavalta toiselle hyppelevän katsojan huomion. Siksi ohjelmiin etsitään yhä sensaatiomaisempia tapahtumia ja toimintaa. (Kilborn 2003, 55.)

Saippuadokumentit. 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun toimintakeskeisten tosi-tv-ohjelmien suosio johti uusien formaattien kehittämiseen. 1990-luvun jälkipuoliskolla esiin marssivat niin sanotut saippuadokumentit (docusoaps), jotka sekoittivat saippuaoperoille tuttuja elementtejä dokumenteista tuttuihin piirteisiin. Erilaisia ammatteja ja ihmisiä käsittelevistä saippuadokumenteista, kuten *Airport* tai *Driving School*, tuli äärimmäisen suosittuja vuosituhaten vaihteeseen saakka. Katsojat alkoivat kuitenkin väsyä tähän lajityyppiin. (Kilborn 2003, 57–58.)

Kilpailuohjelmat. Kilpailulliset dokumentit (gamedocs) aloittivat esiinmarssinsa 2000-luvulla. Ne sekoittavat piirteitä toimintakeskeisistä tosi-tv-ohjelmista elementteihin, jotka on lainattu visailuista, *talk show* -ohjelmista ja saippuadokumenteista. Ne korostavat tosielämän esittämistä, performanssia. Ne ovat usein eräänlaisia televisioituja tapahtumia ja pudotuskilpailuja. Ehkä merkittävin uutuus oli niiden kyky hyödyntää uusia teknologioita. Ne antoivat mahdollisuuden järjestää multimedialla hyödyntäviä promootiokampanjoita ja tarjosivat yleisölle entistä aktiivisemmän roolin osallistumisen ja interaktiivisuuden kautta. (Kilborn 2003, 58.)

Kilpailulliset dokumentit korostavat sitä, että ne keskittyvät kuvaamaan tosielämän tapahtumia tarkoin valittujen yksilöiden välillä. Yksilöt on koottu yhteen televisiota varten luotuun ympäristöön. Ohjelman aikana he joutuvat yksin tai ryhmänä kohtaamaan haasteita, jotka tuotantoryhmä on juuri heitä varten kehittänyt. Nämä ohjelmatyypit eivät väitä pyrkivänsä valaisemaan todellisuutta tai todellista elämää sinänsä. Sen sijaan ne tuottavat viihdettä, jossa jokaiseen tapahtumaan kietoutuu postmodernia leikillisyyttä samalla kun esitettävät tapahtumat tuottavat mukaansatempaavan katselukokemuksen. (Kilborn 2003, 58–59.)

Kilpailuohjelmat, kuten *Big Brother* ovat hyvä esimerkki nykytelevisiosta. Yhdellä tasolla katsoja kutsutaan todistamaan kuinka joukko yksilöitä, jotka ovat vapaaehtoisesti ilmoittautuneet ohjelmaan – ja usein tarkkojen kriteerien mukaan siihen valittu – osallistuvat televisioituun pudotusleikkiin. Toisella tasolla katsojia rohkaistaan arvioimaan osallistujien, esiintymiskykyä ja suoriutumista. Kuinka hyvin he sopeutuvat muuttuviin tilanteisiin? Kuinka hyvin he kykenevät esittämään itseään kameroille? Kolmannella tasolla katsojille tarjotaan mahdollisuus osallistumiseen. Katsoja voi vaikuttaa tapahtumien kulkuun osallistumalla äänestyksiin ja keskusteluryhmiin. Niissä voi myös jakaa kokemuksensa muiden samanhenkisten ihmisten kanssa. (Kilborn 2003, 59.)

Kilpailuohjelmat haluavat vetää katsojat mukaan sarjaan teeskenneltyjä tosielämän skenaarioita. Saippuasarjojen tapaan ne rohkaisevat myös skeptistä ja etäistä katselutapaa. Tuottajien keksimistä narratiivisista ja manipuloivista juonenkäänteistä tulee usein kiivaan kommentoimisen kohteita. (Kilborn 2003, 59–60.) Kun ihmiset katsovat tosi-tv-ohjelmia, he eivät seuraa niitä vain viihteen vuoksi, vaan seuraavat myös kriittisesti ohjelmiin osallistuneiden tavallisten ihmisten asenteita ja käyttäytymistä, samoin kuin ohjelmien tuottajien ideoita ja käytäntöjä. Tosi-tv-ohjelmien katsojat kiistelevät juuri sellaisista kulttuurisista ja sosiaalisista arvoista, jotka kriitikkojen mielestä puuttuvat täysin itse ohjelmista. Katsojat väittelevät keskenään siitä, ovatko ohjelmien ihmiset tyypillisiä tavallisia ihmisiä ja edustavatko heidän arvonsa yleisemmin meidän arvojamme. (Hill 2005, 9.)

Saippuadokumenteilla ja kilpailuohjelmilla on yhteisiä piirteitä *talk show* -ohjelmien kanssa. Monissa tosi-tv-ohjelmissa juontajalla on keskeinen rooli. Molemmat ohjelmatyypit ovat riippuvaisia tavallisten ihmisten halusta osallistua ohjelmiin ja tuottaa esityksiä, joissa he paljastavat samalla jotain itsestään. *Big Brotherin* kaltaisissa ohjelmissa osallistujat tekevät paljastuksia toinen toisilleen. Kamerat välittävät intiimit tilanteet, jokaisen sanan ja eleen, tuhansille, jopa miljoonille tv-katsojille. Ohjelmien menestys riippuu suurelta osin niiden kyvystä luoda illuusio intiimistä siteestä katsojan ja tv-ruudun henkilöiden välille. (Kilborn 2003, 61–62.)

Kilpailulliset dokumentit eivät häpeile myöntää olevansa viihdettä. Ohjelmaan haluaville tehdään heti alussa selväksi, että heiltä odotetaan korkeatasoista esiintymistä. Heidän kykynsä reagoida, väitellä, tuntea ja tulla toimeen muiden kanssa joutuu kovalle koetukselle. Kenellekään ei kuitenkaan jää epäselväksi, että kaikki tämä tehdään vain ja ainoastaan televisioviihteen vuoksi. Ohjelmat eivät sisällä etnografisia tai sosiologisia väitteitä, joskin tuottajat toisinaan korostavat, että ohjelma voi olla psykologisessa mielessä valaiseva. Se esimerkiksi näyttää, kuinka yksilöt reagoivat haastaviin tilanteisiin. Tätä käytettiin hyväksi englantilaisessa *Big Brotherissa*, jossa psykologi kommentoi talon asukkaiden käyttäytymistä. (Kilborn 2003, 76.)

Vaikka tällaisten ohjelmien on sanottu aloittaneen kokonaan uuden aikakauden tosi-tv-ohjelmissa, niissä ei ole perussisällöltään mitään olennaisesti uutta. Samoja piirteitä voidaan löytää jo 1950-luvulla pyörineestä *Piilokamerasta* tai 1980-luvulla pyörineestä *Sokkotreffeistä*. (Kilborn 2003, 76–77.) Ensimmäisenä suomalaisena tosi-tv-kokeiluna voidaan pitää *Aikapommia*, joka esitettiin jo vuonna 1983 ja kuvattiin pari vuotta aikaisemmin. Ohjelmassa kymmenen julkisuuden henkilö, joukossa professori Antti Eskola, suljettiin kolmeksi päiväksi televisiostudioon. Yhteensä 40 tunnin nauhoituksista koottiin kuusi jaksoa. Ohjelmassa tehtiin psykologista analyysia ihmisten rooleista ja käytöksestä. (Yle:n Elävä arkisto.) Toinen varhainen suomalainen kokeilu oli TV2:lla vuonna 1996 esitetty Heartmix-sarjaa, joka kertoi viiden suomalaisnuoren elämästä San Franciscossa.

2.2 *Big Brother* erityisenä tosi-tv-ohjelmana ja formaattina

Big Brother on esimerkki tosi-tv:n kilpailuohjelmista. Palmer (2002, 296) katsoo, että *Big Brother* on osittain sosiaalinen kokeilu, osittain saippuasarja todellisesta elämästä ja osittain kilpailu. Ohjelmaformaatin ideana on sulkea joukko toisilleen tuntemattomia ihmisiä tietyksi ajaksi taloon. Heillä ei ole muuta yhteyttä ulkomaailmaan kuin talossa kaikuva tuotannon eli *Big Brotherin* ääni. Tietyin aikavälein kilpailijat nimeävät toisiaan häätöäänestykseen. Häätöäänestykseen joutuneista kahdesta tai useammasta kilpailijasta katsojat äänestävät putoajan. Lopussa katsojat saavat äänestää muutamasta jäljellä olevasta kilpailijasta voittajan.

Ohjelma on lähtöisin Alankomaista, jossa sitä esitettiin ensimmäisen kerran vuonna 1999. Tähän mennessä sitä on esitetty lähes 70 maassa. Monissa maissa sarjaa on näytetty monta eri tuotantokautta. Esimerkiksi Saksassa ohjelma on ollut niin suosittu, että kuudetta tuotantokautta varten rakennettiin kokonainen kylä, jossa on neljä taloa ja kirkko. Saksassa ohjelman kestoa ei ole etukäteen määritelty, vaan se saa jatkua niin kauan kuin katsojia on tarpeeksi – viides tuotantokausi vuonna 2004–2005 kesti vuoden.

Suomessa on esitetty aiemmin Iso-Britannian *Big Brother* -tuotantokausia, mutta suomalaista versiota ohjelmasta tehtiin kyselytutkimuksen aikana vuonna 2005 ensimmäistä kertaa. Syksyllä 2008 ohjelman neljäs tuotantokausi näytetään *Subtv*:llä.

Big Brotheria on tutkittu useissa maissa monenlaisista näkökulmista. Ohjelman on katsottu esimerkiksi muuttaneen kulttuuria tai tehneen todellisuuden esittämisestä paradoksin samalla kun ohjelma on korostanut autenttisuutta keskeisimpänä ihmisten välisen vuorovaikutuksen ehtona (Andrejevic 2004).

Olellaisena osana ohjelmaa on ollut sen esittämisen todellisuuden pohdinta niin mediassa kuin katsojien keskuudessa. Ohjelma on aiheuttanut useissa maissa niin kutsuttuja mediapaniikkeja eli tilanteita, joissa media sekä aiheuttaa paheksuntaa että samalla puolestaan paniikin syytä ja seurauksia (ks. Biltereyst 2004). Mediapaniikit eivät näytä syntyneen niinkään yleisöjen huonosta mausta tai ohjelman tapahtumista, vaan enemmänkin ajattelusta vallan epätasapainosta ja osallistujien hyväksikäytöstä. Osallistujia pidetään usein julkisuuden kipeinä nuorina, jotka haluavat keinoja kaihtamatta julkisuuteen. Tuotantoryhmän ajatellaan jopa manipuloivan niin kilpailijoita kuin katsojia, jotta maksimaalinen taloudellinen voitto varmistettaisiin. (Holmes 2004, 111.)

Osalle tutkijoista *Big Brother* on ollut esimerkkinä koko mediateollisuuden uudesta suuntautumisesta. Ohjelmien tekemisen on katsottu muuttuneen monimediaaliseksi projekteiksi. Leimaa-antavana pidetään globaalia kaupankäyntiä eri formaateista sekä tuotesijoittelua osaksi ohjelmia. (Raphael 2004.)

Big Brother on ollut yksi kalleimmista tv-projekteista Suomessa. Kustannukset on arvioitu useiksi miljooniksi euroiksi. Näytettävät yli 150 jaksoa työllistävät kolmeksi kuukaudeksi 107 henkeä. Ensimmäiseen tuotantokauteen valittiin lähes 7 000 hakijasta lopulta 12 kilpailijan ryhmä, joka asui Espoon Kivenlahdessa sijaitsevaan teollisuushalliin rakennetussa 300 neliön BB-talossa. (Sirén 2005.)

Suomalaisessa versiossa kilpailijoita on ollut vaihteleva määrä, joskin ohjelman alkaessa heitä on ollut 12. Ensimmäisellä tuotantokaudella kilpailijoita oli kaikkiaan 12, mutta myöhemmillä tuotantokausilla kilpailijoita on tullut taloon myös kesken kauden. Kolmen kuukauden jälkeen viimeinen talosta lähtijä voittaa 50 000 euroa. Ensimmäisellä tuotantokaudella kilpailijat nimesivät joka toinen viikko kukin kaksi ehdokasta yleisöäänestykseen. Kaksi eniten ääniä saanutta ehdokasta joutui häätöäänestykseen. Häätöehdokkaista katsojat äänestivät soittamalla tai tekstiviestillä putoajan. Äänestysaika oli viikko, sunnuntaista sunnuntaihin. Kahden viikon välein sunnuntain suorassa lähetyksessä paljastettiin, kuka häädetään pois talosta. Ensimmäisen kauden jälkeen käytäntöä muutettiin niin, että asukkaat nimeävät joka viikko joukostaan ehdokkaansa häätöäänestykseen. Ensimmäisellä tuotantokaudella katsojat antoivat niin sanottuja miinusääniä eli äänestivät putoajaa. Toisesta tuotantokaudesta lähtien katsojat ovat voineet antaa sekä miinus- että plusääniä. Putoaja on se, jolla on plusäänistä vähennettyjen miinusäänten jälkeen vähemmän ääniä.

Uusien tuotantokausien myötä katsojille on annettu lisää mahdollisuuksia vaikuttaa ohjelman sisältöön. Katsojat ovat saaneet äänestää usein esimerkiksi viikko- tai päivätehtävistä. Heille on annettu kolme vaihtoehtoa, joista äänestää omaa suosikkivaihtoehtoa. Toiveita voi esittää myös nettisivuilla annettavan palautteen muodossa. Ensimmäisellä tuotantokaudella keskustelupalstoilla toivottiin katsojille juuri tämänkaltaisia vaikutusmahdollisuuksia.

Scannell (2002, 271–282) on tarkastellut *Big Brotheria* televisiota varten tehtynä tapahtumana, jolla on alku, keskiväli ja loppu ja jossa juonta rakennetaan koko ajan tulevaa loppuhuipennusta silmällä pitäen. Aika kuluu ja elämä talossa etenee viikosta toiseen samanlaisena toistuvan rytmin mukaan. Elämä on täysin *Big Brotherin* säätelemää. Kun hän määrää jotain, on asukkaiden toteltava välittömästi. Mediatapahtuman luonteeseen kuuluu, että se herättää keskustelua ja juoruilua ennen ohjelmaa, sen aikana ja sen jälkeen.

Suomessa kilpailijat herätetään arkiamuisin yhdeksän tienoilla ja viikonloppuisin vähän myöhemmin sytyttämällä valot. Asukkailla on käytettävissään lämmintä vettä tunnin ajan. Muulloin talon hanoista tulee vain kylmää vettä. Viikon suurin ja vaativin ohjelmanumero on viikkotehtävä, jota yleensä suoritetaan maanantaista torstaihin. Asukkaiden on myös lyötävä vetoa tehtävän onnistumisesta. Panoksena on jokin prosenttiosuus koko viikon ruokabudjetista. Kaksi kertaa viikossa kilpailijat saavat suorittaa ruokaostoksia 15 minuutin ajan talon R-kioskissa. Muutaman kerran viikossa lämpiää sauna. Kerran viikossa talo on siivottava kunnolla. Viikko kulminoituu sunnuntaiseen suoraan lähetykseen, jossa selviää talosta häädettävä henkilö.

Totuttua viikkorytmiä voidaan rikkoa erilaisilla lisätehtävillä, -määräyksillä ja yllätyksillä, jotka voivat koskea joko kaikkia tai vain osaa talon asukkaista. Sääntörikkomuksista *Big Brother* rankaisee tai on rankaisematta täysin oman harkintansa mukaan. Rankaisukeinona on käytetty esimerkiksi lämpimän veden tulon vähentämistä, päiväunikieltoa, jalkapuuta ja joutumista häätöäänestykseen. Välillä rangaistukset ovat koskeneet vain sääntöjen rikkojia, välillä koko ryhmää, vaikka vain yksi olisi sääntöjä rikkonut.

Talon tapahtumia kuvataan yhteensä 30 kameralla ja ohjelmaa lähetetään *Subtv*:ssä jokaisena päivänä: *BB Extra* kestää puoli tuntia päivässä ja varsinainen lähetys tunnin, paitsi sunnuntain lähetys puolitoista tuntia. Lisäksi katsojilla on mahdollista erillistä maksua vastaan seurata talon tapahtumia reaaliajassa 24 tuntia vuorokaudessa. 24/7-palvelun ostaneet voivat seurata kilpailijoita arkiaskareissaan päivä toisensa jälkeen: harjaamassa hampaita, laittamassa ruokaa, nukkumassa, valittamassa tylsyyttä, ikävöimässä talon ulkopuolelle jääneitä läheisiä ja keksimässä tekemistä tyhjistä. *Subtv*:n virallisille nettisivuille päivitetään päivittäin useaan kertaan talon tapahtumia. Lukuisilla keskustelupalstoilla katsojat voivat jakaa mielipiteitään ja pohdintojaan talon tapahtumista.

2.3 Todellisuuden performanssia

The media have ... become the last authority for self-perception, the 'reality test' of the social persona: I am seen, therefore I am. (Frohne 2002, Biressin ja Nunnin 2005, 95 mukaan.)

Elokuvan syntyajoista lähtien ihmiset ovat tunteneet viehtymystä todellisuuden, ohimenevän hetken vangitsemiseen filmille. Ranskalaisten Lumièren veljesten elokuvissa *Työläiset lähtevät tehtaasta* sekä *Juna saapuu asemalle* vuodelta 1895 pääosassa ovat tavalliset ihmiset, jotka poistuvat tehtaasta tai parveilevat asemalla.

Jos tosi-tv väittää esittävänsä todellisia tapahtumia, voidaan kysyä, kenen todesta ja totuudesta lopulta on kyse. Tosielämän tapahtumista juuri sellaisina kuin ne tapahtuivat, vai todellisuudesta sellaisena kuin se parhaiten houkuttelee katsojia ja mainostajia? Tavoitteena lienee todellisuus, joka parhaiten myy. Todellisuus ja tosi ovat kulutushyödykkeitä.

Monet tosi-tv-ohjelmat lupaavat kuljettaa katsojaa pitkin tosielämän vuoristorataa. Katsoja todistaa kotisohvansa turvasta kohtalokkaita tapahtumia ja sankarillisia tekoja. Tosi-tv-ohjelmat tekevät todellisuudesta kauppatavaran. Television alkuaikoina tavalliselle ihmiselle ei ollut television subjektina juuri tilaa, lukuun ottamatta satunnaisia esiintymisiä visailuohjelmissa, dokumenteissa, uutisissa tai ajankohtaisohjelmissa. Televisio oli varattu ennen muuta ammattilaisesiintyjille. Tämä on muuttunut dramaattisesti 1980-luvulta lähtien tosi-tv-ohjelmien yleistyessä. Todellisuutta muokataan myytäväksi paketeiksi, kuten mitä tahansa kulutustuotetta. (Kilborn 2003, 64–65.)

Ensimmäisissä tosi-tv-ohjelmissa keskityttiin lähinnä pelastushenkilökunnan ja poliisin toimintaan. Keskiössä olivat esimerkiksi rikollisen pidätykseen liittynyt draama ja toiminta, ei niinkään pidätyksen syiden pohdinta. Katsojille esitetty todellisuus poliisien tai pelastushenkilökunnan työstä oli vain pieni osa koko totuutta ja todellista työnkuvaa. (Emt., 67.)

Tämän jälkeen todellisuudesta on pidetty vielä vähemmän kiinni. *Big Brotherissa* asukkaiden käyttäytymiseen pyritään vaikuttamaan monin tavoin. Halutunlaisesta käyttäytymisestä seuraa palkintoja; enemmän ruokarahaa, juhlat, elokuvailta, hemmottelua tai ylimääräinen saunailta ja epätoivotusta rangaistus; äärimmillään karkotus talosta kesken ohjelman, lämpimän veden saannin vähentäminen, ruokarahojen vähentäminen tai vaikkapa päiväunikielto.

Monissa dokumenteissa ja tosi-tv-ohjelmissa todellisten tapahtumien kulku esitetään kameroille jälkikäteen. Siksi tapahtumia voidaan dramatisoida samalla kun pyritään valaisemaan tapahtumien todellista kulkua. Faktan ja fiktion rajojen onkin katsottu hämärtyneen entisestään. (Kilborn 2003, 71–72.) Halutessaan luoda mahdollisimman dramaattisen vaikutelman, tuottajat saattavat vääristää juuri sitä todellisuutta, jota he väittävät edustavansa. He voivat sekoittaa faktaa ja fiktiota siten, että katsojan on mahdotonta arvioida kuinka paljon esitetystä perustuu tosiasioihin ja kuinka paljon siitä on keksittyä. (Kilborn 1994, Kilbornin 2003, 71 mukaan.)

Ensimmäiset tosi-tv-formaatit pyrkivät kuitenkin välittämään katsojille todellisuutta. Katsojille oli kutakuinkin selvää, mikä oli todellisuutta itsessään ja mikä todellisuuden esittämistä. Todellisuus ja sen esittäminen olivat vielä kaksi erillistä maailmaa. Nykyiset ohjelmat eivät ole niinkään kiinnostuneita välittämään katsojille tapahtumia sellaisena kuin ne ovat, vaan enemmänkin muokkaamaan ja lavastamaan todellisuutta katsojien kulutettaviksi. Erillisten maailmojen välinen raja on hämärtynyt. (Kilborn 2003, 72–73.)

Kun tosi-tv:tä tarkastellaan ohjelmatyypin historiana, jotka yhä enemmän eroavat dokumenteista, päädytään väitteeseen, että tosi-tv-ohjelmista puuttuu dokumenttien autenttisuus ja selityskyky. Näiden sijaan tosi-tv kehittyi kohti arkipäiväisen spektaakkelia ja korostaa ohjelmiin osallistuvien identiteetin performanssia. (Bignell 2005, 5.)

Erialaisten tosi-tv-ohjelmien yleistyessä 1990-luvulla todellisuudesta tuli yhä enemmän jotain, jota täytyi muokata paremmin televisioon sopivaksi. Todellisuuden muokkaamisesta tuli pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Katsojien todellisuuden nälkä siivitti uusien tosi-tv-ohjelmien syntyä. Todellisuutta muokattiin uudelleen sen sijaan että olisi tutkittu todellisuutta sellaisenaan. Uusien tosi-tv-ohjelmien vetovoima näytti olevan sen seuraamisessa, kuinka tavalliset ihmiset reagoivat keksityissä tilanteissa. Keksityt tilanteet auttoivat tuottajia kontrolloimaan paremmin ohjelman tapahtumia. Tuottajat saattoivat sekä kontrolloida tapahtumia että valita ohjelmaan osallistuvat tavalliset ihmiset. Ohjelmiin osallistuvat tavalliset ihmiset eivät enää olleetkaan antamassa todistustaan tapahtuneesta. Heistä tuli televisio-ohjelman esiintyjiä, jotka olivat suostuneet mukaan täysin tuottajien ehdoilla. Ohjelman tuottajat saattoivat luottaa siihen, että itsen esittäminen houkuttelee katsojia. Ohjelmaan valitut tavalliset henkilöt elättelevät usein toivoa siitä, että osallistuminen suosittuun mediatapahtumaan saattaisi tuoda mukanaan kuuluisuutta ja sitä kautta uudenlaisia mahdollisuuksia tulevaisuudessa. (Kilborn 2003, 74.) Esimerkiksi Iso-Britannian *Big Brotherin* suosituimmista asukkaista on tullut julkkiksia. Jotkut ovat saaneet oman keskusteluohjelman televisioon tai päätyneet juontamaan tv-ohjelmia.

It is now widely understood that reality as it appears on TV is a produced or invented discourse rather than something out there to be captured or discovered. What counts is no longer representation, but the simulation of reality. (Beard 1993, Kilbornin 2003, 94 mukaan.)

Termi tosi-tv on osittain harhaanjohtava, sillä jokaisella tosi-tv-ohjelmalla on käsikirjoituksensa ja jokainen ohjelmaan päätynyt minuutti on valikoitu valtavasta määrästä raakamateriaalia. Tuotantoryhmä on siis valikoinut tietyn osan todellisuutta katsojille esitettäväksi. Tosi-tv on mitä suurimmassa määrin lavastettua ja autenttiseksi rekonstruoitua. Tv-ohjelmista uutisia pidetään yleensä lähimpänä todellisuutta – uskomme, että uutiset ovat totta, ne eivät valehtele. Toisaalta voidaan kysyä, eivätkö esimerkiksi uutiset ole aina tietystä näkökulmasta ja tietyille yleisölle rakennettuja, vaikka niitä

suhteellisen totuudenmukaisina pidetäänkin. Eikä todellisuuden lavastaminen tai rekonstruoiminen ole ollut vierasta dokumenteissakaan. (kts. Dovey, 2000.)

Monissa tosi-tv-ohjelmissa osallistujat pääsevät ikään kuin esittämään itseään ja tuottamaan nykyajalle tyypillistä itsen performanssia suurelle yleisölle. Hartley (2004, 303) näkee tässä esittämisen demokratisoitumista, sillä itsen esittäminen tehdään suoraan muille, eikä esimerkiksi toimittajien tai näyttelijöiden välityksellä kuten ennen. Toisaalta voidaan kysyä, kuinka demokraattista on esiintyminen, josta tuotantoryhmä valitsee tunnin koosteessa näytettävät palaset.

Esittämisen ja esiintymisen merkitys korostuu *Big Brotherin* kaltaisissa ohjelmissa. Kilbornin (2003, 75) mukaan esittämisen merkitys on niin suuri, että on kyseenalaista, voidaanko näitä ohjelmia edes pitää todellisuuteen pohjautuvina. Asukkaat esimerkiksi erotetaan tarkasti kaikesta, mikä voisi muistuttaa heitä heidän normaalista elämästään. Se laitetaan syrjään ohjelman ajaksi. Arjesta irrotettujen asukkaiden oletetaan omaksuvan ohjelman leikkisän ilmapiirin, vaikka pelin pelaamisella on myös haastavampi puolensa. Osallistujien on osoitettava monenlaista fyysistä ja psyykkistä kyvykkyyttä, jotta pelissä selviytyy eteenpäin.

Tuottajat pyrkivät maksimoimaan dramaattisten tapahtumien todennäköisyyden. Ennen kaikkea kaikki sellaiset tilaisuudet käytetään hyväksi, joissa voidaan kiihdyttää lehdistön ja medioiden spekulointia tapahtumien mahdollisesta seuraavasta käänteestä. (Kilborn 2003, 79.)

Reality tv is not very real. The situations are contrived and the protagonists handpicked ... It's always the case that although the people who volunteer for reality shows may all be exhibitionist, someone who is careful to remain unwatched is pulling their strings. (Greer 2001, Kilbornin 2003, 79 mukaan.)

Suurin osa *Big Brotherin* kaltaisten kilpailuformaattien katsojista eivät ole niinkään huolissaan ohjelman manipuloinnista, vaan enemmänkin skeptisiä sen suhteen, että mikään talossa voisi olla käsikirjoittamatonta ja luonnollista. Kun kilpailijoille annetaan esimerkiksi alkoholia, katsojat eivät yleensä syytä tuotantoa asukkaiden humalaisesta ja typerästä käytöksestä, vaan tuomitsevat kilpailijat siitä, että nämä tekevät typeriä itsestään. Usein katsojat myös ajattelevat, että kilpailijoiden kokemat nöyryytykset tai emotionaaliset traumat ovat asukkaiden itsensä luomia, eikä niitä silloin pidetä emotionaalisina kokemuksina, joihin muissa olosuhteissa suhtauduttaisiin ehkä sympaattisemmin. (Hill 2005, 70.)

Erilaiset kilpailuohjelmat ja saippuadokumentit rohkaisevat tavallisia ihmisiä monenlaisiin performansseihin kameroiden edessä ohjelmien kilpailijoina ja tv-persoonina. Esittäminen saa yleisön suhtautumaan ohjelmiin performatiivisina. Samalla katsojat arvostelevat kiivaasti tapaa, jolla tavalliset

ihmiset esiintyvät kameroille. Tämä ei kuitenkaan estä katsojia myös arvioimasta, kuinka totuudenmukaista tai epäaitoa ihmisten käyttäytyminen tosi-tv-ohjelmissa voi olla. (Hill 2005, 12.)

Tosi-tv-ohjelmien katsojat arvioivat näkemänsä todenperäisyyttä suhteessa siihen, kuinka todelliset ihmiset esiintyvät kameroiden edessä. Mitä enemmän tavallisten ihmisten arvellaan esiintyvän kameroita varten, sitä epäaidommalta ja vähemmän totuudenmukaiselta ohjelma näyttää katsojille. Näin ollen performanssista tulee voimakas väline, jonka avulla tosi-tv:n väitteitä todellisuudesta arvioidaan. Television katsojat ovat hyvin skeptisiä tosi-tv-ohjelmien todellisuusväitteistä juuri siksi, että he olettavat ihmisten esittävän kameroille jotain muuta kuin oikeasti ovat tehäkseen ohjelmista viihdyttävämpiä. Tosi-tv-ohjelmien todellisuudesta käytävän väittelyn keskiössä on siis paradoksi: mitä viihdyttävämpi tosi-tv-ohjelma on, sitä vähemmän totuudenmukaisena se näyttäytyy katsojille. (Hill 2005, 57.)

Useimmat katsojat uskovat, että ainoa tapa, jolla tavalliset ihmiset kykenisivät olemaan televisiossa täysin omana itsenään, olisi mahdollista vain, jos he eivät tietäisi olevansa televisiossa. Yleinen olettamus on myös, että jos ihmiset kykenisivät olemaan omia itsejään televisiossa, tämä tosi-tv-ohjelma ei olisi kovin mielenkiintoista katsottavaa. (Emt., 65.)

Toisaalta voidaan miettiä, missä määrin ihmiset esittävät erilaisia rooleja myös kameroiden ulkopuolella arkielämässään. Goffmanin (1971) mukaan myös ihmisten jokapäiväistä kanssakäymistä voidaan pitää performansseina. Jos siis esiintyminen on meille kaikille tuttua arkista toimintaa, sitä on vaikea erotella ei-esittämisestä.

Medioista on tullut osa ihmisten arkea. Ne tuottavat esittämisen malleja sekä kehyksiä toiminnalle ja ajattelulle. Näistä tulee arjen resursseja. Ihmiset käyttävät hyväkseen asioita, joita mediat tuottavat. (Abercrombie & Longhurst 1998, 101.) Cornerin (2002, 264) mukaan juuri kilpailijoiden esiintyminen antaa tv-katsojille mahdollisuuden tuomitseviin ja spekulatiivisiin diskursseihin kilpailijoiden motiiveista, teoista ja tulevasta käyttäytymisestä. Hillin (2005, 70) mukaan mahdollisuus juoruiluun, mielipiteisiin ja arvailuihin on suurempi kilpailullisissa tosi-tv-ohjelmissa, koska hybridiformaatti kutsuu avoimesti katsojat päättämään – ei vain sitä kuka voittaa ja kuka häviää – vaan myös sen kuka on aito ja kuka esittää olevansa jotain muuta kuin on.

Katsojat keskustelevat jatkuvasti kilpailijoiden esittämän itsen ja todellisen itsen välisestä erosta tosi-tv-ohjelmissa. Tavallisten ihmisten käyttäytymistä tuomitaan ja spekuloidaan sekä kilpailijoiden motiiveja ja tekoja vertaillaan toisiinsa. *Big Brotherin* katsomiselle on tyypillistä, että katsojat käyvät edestakaista keskustelua siitä, voiko tavallisten ihmisten käytöstä talossa pitää luotettavana vai epäilyttävänä. Huomionarvoista on, että *Big Brotherin* kilpailijat eivät tunne toisiaan, eivätkä katsojat

tunne heitä. Kun siis katsojat yrittävät arvioida eroa kilpailijoiden aidon itsen ja esitetyn itsen välillä, he eivät voi suhteuttaa näkemäänsä siihen, minkälaisia tietävät kilpailijoiden olleen aiemmin. Katsojien on nojattava vain omaan arvostelukykyynsä. Näin ollen katsojat tukeutuvat omiin kokemuksiinsa ja arvioivat, kuinka itse käyttäytyisivät samanlaisissa olosuhteissa. (Hill 2005, 68–69.)

Big Brother ei ole niin todellista ja aitoa kuin se voisi olla, koska siihen liittyy kilpailullinen elementti. Toisaalta kilpailijat eivät voi esittää myöskään koko aikaa, joten osa ohjelmasta on totta. Ohjelman kuluessa katsojat oppivat tuntemaan kilpailijat läheisesti ikään kuin he olisivat ihmisiä, jotka olemme oikeasti tavanneet omassa arkielämässämme. Silti emme oikeasti tunne heitä, koska emme ole koskaan oikeasti tavanneet. (Hill 2005, 72.)

Ohjelman etenemisestä oli mahdollista lyödä myös vetoa. Mitä enemmän katsojalla oli tietoa, sitä paremmin hän pystyi arvioimaan tulevaisuutta. Annette Hillin tutkimuksesta käy ilmi, että yleisö ymmärsi ohjelman ennen muuta viihteeksi, jossa he yrittivät paikallistaa totuuden performanssien välistä. Performanssi onkin oleellista ohjelman ymmärtämiselle. Kameraa varten luotiin tarkoituksella oma 'itse' – persoona, joka vetoaa mahdollisimman hyvin sekä kanssakilpailijoihin että äänestäviin katsojiin. (Hill & Palmer 2002, 252–253.)

Tosi-tv:n katsojien uskotaan kuitenkin olevan hyvin medialukutaitoisia. Heidän uskotaan tunnistavan eri genrejen sekoituksia tietyssä ohjelmaformaatussa ja osaavan tulkita oikein todellisuuden esittämistä. Katsojien ei uskota tulkitsevan tosi-tv-ohjelmia absoluuttisena totuutena, vaan enemmänkin katsojaa varten luotuna viihdyttävänä esityksenä. (Kilborn 2003, 107.)

2.4 *Big Brotherin* viehäytys

Janet Jones tutki Iso-Britannian vuosien 2000, 2001 ja 2002 *Big Brothereiden* yleisöjä. Hänen mielestään juuri ohjelman rakennettu luonne vapauttaa sen lopulta sisällöstään. Siksi se antaa katsojille mahdollisuuden päästä performatiivisten elementtien tuolle puolen. Monimediaalisuuden kautta katsojat voivat kehittää katsomisstrategioita, jotka tyydyttävät heidän haluaan todistaa todellisuutta kameran linssin läpi. *Big Brotherin* kaltaisten uudenlaisten mediatuotteiden suosion syyksi hän näkee kyvyn luoda illuusio demokraattisesta mediatuotteesta. (Jones 2003, 400–401.)

Tosi-tv-ohjelmat ovat nostaneet tavalliset ihmiset ohjelman keskiöön ja katsojien katseen kohteeksi. Hautakangas (2006, 27) pitää tätä 'vertaistekijää' yhtenä syynä todellisuusviihteen suosioon ja menestykseen. Se tuo tosi-tv:n katsojat ja ohjelmien osanottajat paljon lähemmäksi toisiaan kuin tavanomaisissa ohjelmissa. Katsojat voivat kokea olevansa samalla tasolla ohjelmiin osallistuneiden

tavallisten ihmisten kanssa. He voivat pohtia, miten itse toimisivat, jos olisivat osallistuneet ohjelmaan. Todellisuusviihteen tarjoama todellisuus on yleisölle tarjottu valta-asema, jossa yleisö on tavallisten ihmisten ja väitetyksi aitojen tapahtumien tirkistelijänä ja tapahtumien autenttisuuden arvioijana.

Annette Hill (2002) on tehnyt laajan tutkimuksen Iso-Britannian *Big Brotherin* katsojakunnasta ja heidän motivaatioistaan katsoa tosi-tv-ohjelmia. Toisten mielestä ohjelman suosio perustuu sen tirkistelyyn kutsuvaan luonteeseen, ja toisten mielestä ohjelman interaktiivisuuteen, siihen että katsojat saavat päättää häviäjät ja yhden voittajan. Hillin mukaan katsojia motivoivat monet syyt, kuten ohjelman uutuus ja erilaisuus sekä se, että asukkaita, joista ei pidä, voi äänestää pois talosta. Hänen mielestään katsojia kiinnostaa kuitenkin erityisesti se, että kaikki muutkin katsovat ohjelmaa, siitä puhutaan kaikkialla ja jokaisella on mielipide asukkaista ja siitä, miten he esiintyvät. Katsojia houkuttelee ohjelman ääreen esiintymisen ja autenttisuuden välinen jännite. Ohjelman pitkän keston vuoksi kenenkään ei uskota pystyvän pitämään samaa roolia joka ikinen hetki. Ennemmin tai myöhemmin katsoja voi nähdä kilpailijan todellisen luonteen tulevan esiin. Mahdollisuus aitouden paljastumisesta ja autenttisen hetken kokemisesta – kun kilpailija on hetken oma itsensä – houkuttaa katsojan ilta illan jälkeen tv:n ääreen. Katsojat keskittyvät arvioimaan, minkä verran kilpailijoiden improvisoidusta esiintymisestä on aitoa ja he etsivät hetkeä, jolloin kilpailija on aidosti oma itsensä. (Hill 2002, 323–323.)

Samalla kun katsojat arvioivat kilpailijoiden autenttisuutta, he voivat myös miettiä, miten itse toimisivat vastaavassa tilanteessa ja millainen asukas he itse olisivat. Katsojien itsereflektio ja mahdollisuus oppia muita tarkkailemalla myös jotain itsestään näyttäisi olevan yksi ohjelman tärkeistä ominaisuuksista. Kun kilpailijat joutuvat henkisesti vaikeaan tilanteeseen, he yleensä paljastavat ”todellisen” luonteensa. Kilpailijan autenttisuutta arvioidessaan katsojat pohtivat enemmänkin sitä, kuinka rehellisinä kilpailijat pysyvät itselleen kuin sitä, kuinka totuudenmukaisesti kilpailijat esitetään ohjelmassa. Näin ollen ohjelmaa voi tarkastella konstruktiiivisesti myös itsehallinnan ja -arvioinnin näkökulmasta. Kun katsomme kilpailijoita tv-ohjelmassa, katsomme samalla kuinka amatöörinäyttelijät yrittävät luovia vaikeissa tilanteissa. Nämä todelliset henkilöt kokevat ohjelman aikana muutoksen tavallisesta ihmisestä julkisuuden henkilöksi. Ohjelman aikana he muuttuvat ja kehittyvät myös ihmisinä. Talosta poistuessaan kilpailijat usein korostavat sitä, miten paljon ovat oppineet itsestään ja kehittyneet ohjelman aikana. Samalla he usein korostavat, ettei rahan voittaminen tai kilpailu lopulta ollutkaan tärkeintä ohjelman antia. (Hill 2002, 334–336.)

Andrejevic (2004, 123–129) on puolestaan tutkinut yhdysvaltalaisia *Big Brotherin* katsojia. Hänen mukaansa katsojia kiehtoi ohjelmassa osin uutuudenviehätys ja se, ettei kukaan tiennyt etukäteen, mitä tuleman pitää. Vastaajat korostivat, että *Big Brother* on enemmän kuin pelkkää viihdettä, sillä se antaa katsojille tietoa ihmisluonteesta. ”Big Brother isn’t just ’reality tv’; it’s ’anthropology tv’”, yksi

Andrejevicin vastaajista huomautti. Myös amerikkalaiskatsojat arvostivat kilpailijoissa aitoutta ja äänestivät ensimmäisenä pois kilpailijat, joiden epäiltiin olevan epäaitoja. Katsojat kaipasivat ohjelmaan draamaa ja konflikteja, mutta äänestivät ensimmäisenä pois kilpailijat, jotka aiheuttivat jännitteitä talon sisällä. Katsojat yrittivät toteuttaa ohjelman lupauksen todellisuudesta äänestämällä pois kilpailijat, jotka eivät olleet aitoja. Tällä tavoin katsojat itse asiassa tekivät ohjelmasta tylsemmän.

Big Brotherin voidaan katsoa sitovan yleisönsä sekä emotionaalisella että toiminnallisella tasolla. Ohjelma herättää voimakkaita tunteita ja kiivaita keskusteluja sekä kannustaa vuorovaikutteisuuteen ja yleisön aktiiviseen osallistumiseen. (Hautakangas, 2006, 28.) Katsojat suhtautuvat tosi-tv:n henkilöhahmoihin sekä tietyn televisiolle rakennetun tapahtuman hahmoina että oikeina ja aitoina yksilöinä. Sen sijaan että yleisön sallittaisiin jäädä turvallisen etäisyyden päähän, se vedetään osaksi tosi-tv:n henkilöiden asuttamaa maailmaa. Katsojien korkea osallistumisaste onkin mahdollisesti yksi syy tosi-tv-ohjelmien suureen suosioon. (Kilborn 2003, 52.) Bignell (2005, 142) näkee viehätysten syyksi vastakkainasettelun; valvontakameroiden tallentamaa tavallisesti yksityistä ja tungettelevaa materiaalia esitetään julkisesti televisiossa.

Yksi osa *Big Brotherin* viehätystä piilee siinä, että katsojat pääsevät seuraamaan toisilleen vieraiden ihmisten välistä kanssakäymistä. Germaine Greer (2001, Kilbornin 2003, 82 mukaan) on nimittänyt tosi-televisiota ”saippuasarjaksi, joka herää henkiin”. Katsoessaan tosi-tv-ohjelmia katsojat saattavat hyvinkin soveltaa niihin samanlaisia viitekehyksiä kuin saippuasarjoihin. Kuten saippuasarjoissa, myös tosi-tv-formaateissa kilpailijoita rohkaistaan juoruilevaan ja saippuasarjamaiseen kanssakäymiseen ja aivan kuin saippuasarjoissa, myös tosi-tv-ohjelmissa käytetään paljon lähikuvia, jotta nähdään kilpailijoiden reaktioita läheltä. Samalla tavoin molemmissa formaateissa siirrytään yhdestä henkilöryhmästä toiseen narratiivisuuden säilyttämiseksi. Jokaisen jakson lopussa hyödynnetään myös jonkinlaista *cliffhangeria*, jännittävää tapahtumaa tai paljastusta tulevasta, jonka vuoksi katsoja haluaa nähdä myös seuraavan jakson. Saippuasarjojen tapaan myös tosi-tv-ohjelmissa yritetään luoda dramaattista viihdettä tapahtumista, jotka alun perin ovat potentiaalisesti tylsiä ja vähän lupaavia. (Kilborn 2003, 82.)

Osa kilpailuohjelmien vetovoimasta piilee siinä, että ne ovat televisiota varten tehtyjä tapahtumia. Ne antavat katsojien tirkistellä toisten ihmisten elämää tavalla, joka muistuttaa muinaista huvipuistojen luonnonoikkujen ja kummajaisten näytteille asettamista. Katsojia viehättää myös sen seuraaminen, kuinka asukkaat liittoutuvat yhteen. Liittoutuminen on usein edellytyksenä pelissä selviytymiselle. Samalla erityisesti äänestyskäytännön kautta pelaajat asetetaan vastakkain. Heidän on kilpailtava toistensa kanssa ja pelattava toisiaan vastaan selvitäkseen mahdollisimman pitkälle pelissä. Pettäminen onkin olennainen osa pelin kulkua ja lisää omalta osaltaan draamaa ja jännitystä, kun katsojat yrittävät

päätellä tai arvailla kuka kilpailijoista joutuu seuraavana myöntämään tappionsa. (Kilborn 2003, 75–76.)

Katsojat näkevät kuitenkin kaiken ja myös pelitoverit voivat päästä selville pelaajan petollisuudesta. Liittolaisten pettäminen voi olla riski, joka lopulta kostautuu. Myös katsojat voivat suivaantua petollisuudesta tai vehkeilystä muiden selän takana ja äänestää petollisen pelaajan pois. Talon asukkailla ei ole mitään tietoa siitä, miten katsojat heihin suhtautuvat, joskin ensimmäisen kauden voittajan, Pertun jäädessä taloon kerta kerran jälkeen ja selviytyessä voittajana äänestyksistä, myös asukkaat alkoivat aavistella hänen olevan suosittu katsojien keskuudessa. Pertun todellista suosiota kukaan asukkaista ei kuitenkaan osannut edes aavistaa. Pimennossa oleminen tekeekin *Big Brotherin* 'pelaamisesta' erityisen vaikeaa. On vaikea yrittää junaila pelin kulkua ja yrittää pärjätä mahdollisimman pitkälle, kun ei saa juurikaan palautetta siitä, miten hyvin on siihen asti katsojien mielestä selviytynyt. Asukkaiden mielestä hyvä ja mieluisa asukas ei välttämättä miellytäkään katsojia.

Mikään tähänastisista tosi-tv:n leikkidokumenteista ei ole saavuttanut *Big Brotherin* kaltaista kulttistatusta. Ohjelman vähätelijät voivat vastustaa tapaa, jolla se kannustaa tirkistelyyn, mutta heidän eivät voi kieltää tosiasiaa, että ohjelman luojat tulivat keksineeksi jotain, joka tuottaa piristävästi erilaisen televisiokokemuksen. Ohjelma on kyennyt vastaamaan tapaan, jolla nykyiset katsojat ja etenkin nuoremmat polvet käyttävät televisiota. Syy ohjelman menestykseen piilee tavassa, jolla tuottajat ovat rakentaneet sen suureksi mediatapahtumaksi. Paljon julkisuutta saa esimerkiksi se, kuinka kilpailijat on valittu ja miten lopulta valitut yksilöt tulivat hakeneeksi ohjelmaan. Tämä vahvistaa kilpailijoiden asemaa todellisina, tavallisina ihmisinä ja helpottaa katsojia tuntemaan mahdollista yhteenkuuluvuutta kilpailijoiden kanssa ja identifioitumaan heihin. Katsoja voisi ihan yhtä hyvin olla ruudun toisella puolen yhtenä kilpailijoista. (Kilborn 2003, 79–80.)

Toinen peruselementti on laajuus, jolla osallistujien annetaan olla mukana monenlaisessa performatiivisessa ja usein humoristisessa vuorovaikutuksessa. Valintaprosessin aikana hakijajoukosta ovat valikoituneet yksilöt, jotka eivät vieroksu esiintymistä kameroidenkaan edessä. Näkymättömän 'isoveljen' antamat tehtävät ja haasteet ovat pelkkiä keksintöjä, jotka antavat yleisölle mahdollisuuden päästä todistamaan, kuinka kilpailijat suoriutuvat viihdyttämisestä. Samalla katsojat voivat mitata heidän onnistumistaan tulla toimeen ryhmän muiden jäsenien kanssa. Katsojat seuraavat tarkasti, miten kilpailijat onnistuvat tulemaan toimeen ja jopa ystäväystymään toistensa kanssa samalla kun he kilpailevat toisiaan vastaan saadakseen jäädä vielä hetkeksi taloon. (Kilborn 2003, 80.)

Suuri merkitys on myös 'näyttämöllä', jossa kaikki toiminta tapahtuu. Kilpailijoiden asuttama talo, johon heidät ohjelman ajaksi eristetään, on täysin ohjelmaa varten rakennettu ja suunniteltu. Verrattuna muihin ohjelmiin, joissa kilpailijat eristetään normaalielämästä, *Big Brotherin* erikoisuus on näiden

kahden erillisen maailman – ulkomaailman ja talon sisäisen maailman – välisen välimatkan punominen osaksi ohjelmaa. Talon näyttäminen välillä ulkopuolelta päin korostaa tätä eroa. Samoin asukkaiden saapuminen taloon ja lähteminen talosta ovat kiihkeän spekulatiivisen ja debatin kohteena. (Kilborn 2003, 80–81.)

Kilpailijoiden saapumisesta ja poistumisesta on rakennettu taitavasti valtava mediatapahtuma talon ulkopuolella studiossa hurraavine katsojineen ja faneineen. Kilpailijat saapuvat taloon tavallisina henkilöinä. Astuessaan talon sisäpuolelle heistä tulee televisio-ohjelman tähtiä. Tätä he eivät itse usein tiedosta, vaan elävät talossa ikään kuin tavallisina ihmisinä. Talosta poistuminen mustan kapean käytävän kautta, jota valaisevat vain pienet lamput lattiassa, kohti ulkomaailmassa odottavaa studiota, kuvaa symbolisesti kilpailijan statuksen muutosta tavallisesta ihmisestä julkisuuden henkilöksi. Vasta vähitellen studioyleisön edessä haastateltavana kilpailijalle itselleen alkaa valjeta, että hänestä on tullut enemmän tai vähemmän julkisuuden henkilö, jonka lähes kaikki suomalaiset tuntevat ja jonka tekemisiä katsojat ovat silmä kovana seuranneet. Medioissa on seurattu talon tapahtumia ja kilpailijoiden tekemisiä ja heidän yksityiselämästään on kaivettu esiin kaikki mahdollinen tieto. Ihmisiä kiinnostaa, millaisia kilpailijat ovat 'oikeasti' ja millaista elämää he ovat viettäneet talon ulkopuolella. Lehdissä haastatellaan kilpailijoiden ystäviä ja heidät tunteneita ihmisiä. Entiset ja nykyiset tyttö- ja poikaystäväyrittäjät yritetään saada paljastamaan kilpailijasta jotain uutta.

Wanted! Mitä sinä tiedät uusista BB-kilpailijoista? Me Katsossa haluamme tietää kaiken. Onko sinulla valokuvia kilpailijoista? Kenellä on salarakas ja kuka on mokaillut kännissä? Maksamme jokaisesta ennen julkaisemattomasta juttuvinkistä palkkion, joka voi huippujutun kohdalla nousta jopa 5 000 euroon! Valokuvista maksamme extrapalkkion. (Katso-lehti 40/2006.)

Tämä kaikki valkenee kilpailijalle vasta talosta poistumisen jälkeen. Mutta julkisuus ei lopu talosta poistumiseen ja ohjelman päättymiseen. Viihdelehdet tarjoavat kilpailijoille matkoja sitä vastaan, että toimittaja seuraa matkalla mukana. Medioissa haastatellaan kilpailijoita, kysellään miltä nyt tuntuu ja miten tästä eteenpäin. Talon tapahtumiin ja kilpailijoiden välisiin suhteisiin yritetään saada lisävalaistusta. Mitä oikeasti tapahtui? Minkälaiset välit sinulla oli sen ja sen kilpailijan kanssa? Mitä silloin mietit?

2.5 Moraali ja tosi-tv-ohjelmat

Uudet tosi-tv-ohjelmat ovat herättäneet myös paljon kritiikkiä, sillä niille on tyypillistä koetella hyvän maun ja normien rajoja. Eettisistä kysymyksistä keskiöön on noussut kysymys yksityisyydestä ja yksityisen ja julkisen rajan hämärtymisestä. Tosin samanlaista kädenvääntöä on käyty ennenkin dokumenttien suhteen. (Kilborn 2003, 54.)

Big Brother on herättänyt jokaisessa sen toteuttaneessa maassa laajaa julkista keskustelua, josta osa varsin paheksuvaa. Paheksunnan kohteena on ollut esimerkiksi muiden ihmisten tirkistely, johon ohjelman on katsottu tarjoavan mahdollisuuksia. Samalla on katsottu, että ohjelma ylittää hyvän maun rajat näyttäessään kilpailijoita suihkussa tai tarjotessaan talon asukkaille niin paljon alkoholia, että he humalassa tulevat tehneeksi kaikenlaista vähemmän mairittelevaa.

Big Brotheria on kritisoitu siitä, että se manipuloimalla osallistujia ja katsojia uhkaa samalla yhteiskunnallisia arvoja ja -oikeuksia. Osallistujat saadaan tekemään kaikenlaista tyhmää talossa olonsa aikana. Katsojat houkutellessaan tuhlaamaan rahaa ja aikaa muka-tosiin sisältöihin, maksullisiin äänestyksiin ja nettipalveluihin. (Biltreyst 2004, 95.)

Ranskassa poliisi taltutti kyynelkaasulla mielenosoittajat, jotka uskoivat ohjelman heikentävän yhteiskunnan moraalialia. Toisaalta monissa maissa huomio kiinnittyi aluksi myös siihen, että *Big Brother* ikään kuin toteutti orwellilaisen utopian isoveljen valvonnan alaisena elämisestä. Toiset kritisoivat ohjelman tapaa tehdä pilkkaa joskus niin arvostetusta dokumentaarista esitystavasta. Onpa jopa esitetty, että koska useampi ihminen äänesti asukkaiden häätöäänestyksissä kuin eurovaaleissa, yleisö on hylkäämässä dokumenttien tarjoaman yhteyden todelliseen maailmaan. (Hill & Palmer 2002, 251–252.)

Tosi-tv-ohjelmia on myös totuttu syyttämään tirkistelyyn yllyttämisestä ja yhteiskunnan moraalien rappeuttamisesta. Samalla tavoin on paheksuttu 'keltaista lehdistöä'. Yhtäältä kyse on siitä, mitä tavalliset ihmiset suostuvat tekemään julkisesti kameroiden ja jopa miljoonien katsojien edessä ja toisaalta siitä, mitä ohjelmien tuottajat vaativat ohjelmaan osallistuneita ihmisiä tekemään. Samalla voidaan pohtia sitä, miksi yleisö haluaa seurata tällaisia skandaalinnälkään ja tirkistelynhaluun vetoavia ohjelmia. (Hautakangas 2006, 28.)

Tosi-tv-ohjelmien alkuaajoista lähtien kriitikot ovat hyökänneet tosi-tv-genreä vastaan pitämällä tosi-tv:tä tirkistelynä, halpana ja sensaatiohakuksena televisiona, kuten seuraava katkelma hyvin osoittaa.

Articles such as 'Danger: Reality TV Can Rot Your Brain', 'Ragbag of Cheap Thrills' or 'TV's Theatre of Cruelty' are typical of the type of commentary that dominates discussion of reality programming. [...] As one critic commented: In essence, this may as well be network crack: reality TV is fast, cheap and totally addictive... the shows [are] weapons of mass distraction... causing us to become dumber, fatter and disengaged from ourselves and society. (Hill 2005, 7.)

Tällainen kritiikki ei kuitenkaan huomioi sitä, että tosi-tv-genreen sisältyy lukematon määrä hyvin erilaisia ohjelmaformaatteja. On tietoa ja viihdettä sekoittavia ohjelmia (infotainment) esimerkiksi pelastushenkilökunnan työstä. On valvontakameroita hyödyntäviä ohjelmia, on karpäsenä-katossa-

formaatteja, joissa sekoitetaan dokumenteista ja saippuasarjoista tuttuja piirteitä, on erilaisia elämäntyyplejä esitteleviä ohjelmia, kuten tee-se-itse-remontointi- ja sisustusohjelmat, on kilpailuformaatteja, kuten *Selviytyjät*, on kykyjenetsintäformaatteja, kuten *Idols* ja niin edelleen. (Hill 2005, 7–8.)

Toisten mielestä tosi-tv-ohjelmien suosio on tuonut mukanaan demokratisoivan potentiaalin ja antanut tavallisille ihmisille mahdollisuuden saada äänensä kuuluville. Tosi-tv-ohjelmissa nähtävien mielipiteiden sosiaalisista huolenaiheista ja jokapäiväisistä tapahtumista, konfliktien ja traumojen on nähty indikoivan julkisuuden areenan avautumista tavallisille huolille ja tavallisille ihmisille. (Biressi & Nunn 2005, 147.) Toisaalta tosi-tv:n tarjoamat mahdollisuudet osallistumiseen ovat tarkasti rajoitetut – tavalliset ihmiset saavat äänensä kuuluville vain tuottajien heille määräämässä laajuudessa ja roolissa. Yksilöiden valmiutta kertoa julkisesti tunteistaan ja yksityiselämästään voidaan pitää myös terveellisenä asennemuutoksena yhteiskunnassa. Ennen täysin yksityiselle alueelle kuuluneista asioista voidaan nyt puhua avoimesti myös julkisuudessa. Toisaalta tämän ihmisten valmiuden on nähty johtaneen heitä julmasti hyväksikäyttäviin ohjelmamuotoihin. (Kilborn 2003, 189–190.)

Julkisuudessa on hämmästely sitä, mikä saa ihmisen vapaaehtoisesti alistumaan kolmeksi kuukaudeksi – tai kuten Saksan tapauksessa jopa vuodeksi – jatkuvan tarkkailun alle. Andrejevic (2004) vastaa ihmettelijöille, ettei osallistumisen syynä ole julkisuus tai mahdollinen rahapalkinto, vaan ennen muuta ainutlaatuisen kokemuksen mahdollisuus. Kuten Hillin (2002, 2005) tutkimuksista käy ilmi, ohjelmaan osallistuminen on yksi kokemus muiden joukossa. Kokemuksesta tekee erityisen ohjelman erikoinen ympäristö ja haasteet. Ohjelma tarjoaa puitteet oman itsen testaamiseen ja henkiseen kasvuun.

Tosi-tv-ohjelmia on kritisoitu paljon siitä, että ne käyttävät hyväkseen hyväuskoisia nuoria. Nuoret tosi-tv-ohjelmiin pyrkijät nähdään usein hyväuskoisina hölmöinä, jotka tekevät itsestään naurunalaisia ja kuvittelevat tosi-tv-ohjelman tekevän heistä oikeita julkisuuden henkilöitä ja edistävän heidän haaveitaan esimerkiksi juontajina.

Tosi-tv-ohjelmien puolustuspuheissa vedotaan usein siihen, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja hakijoille tehdään selväksi jo hakuvaiheessa, mihin he ovat ryhtymässä. Esimerkiksi Iso-Britanniassa moni voittaja on saanut oman keskusteluohjelman tai muuten edistänyt uraansa ohjelman kautta. Suomen kilpailijat näyttäisivät kuitenkin hävinneen aika pian ohjelman jälkeen julkisuudesta tai ainakin valtamedioista. Silloin kuin he julkisuuteen pääsevät, se näyttäisi tapahtuvan kaavassa BB-Perttu tai BB-x on tehnyt sitä ja tätä. Osalle kilpailijoista ohjelman tuoma näkyvyys avasi uusia ovia. Suomen ensimmäisen tuotantokauden voittaja, vihtiläinen Perttu Sirviö ei palannut insinööriopintoihinsa, vaan kertoo työllistyneensä ohjelman kautta saamansa julkisuuden avulla:

”Voitto toi minulle hirveän määrän töitä. Olen tehnyt vaikka mitä, juontotöitä on ollut varmasti eniten. Myös tv-juttuja on ollut mukavasti. Mutta ei ohjelmassa olo sinällään töitä tuo. Pitää hoitaa hommat hyvin ja luoda itse suhteita.” (Hannikainen, 2007.)

Toisen tuotantokauden voittaja, kokkolalainen aikuisviihdemyyjä Sari Nygren kokee myös hyötynensä ohjelmasta. Hän lopetti myyjäntyöt ohjelman jälkeen ja muutti Helsinkiin. Voittopotin lisäksi Sari on saanut keikkoja ravintoloissa, laivalla ja yksityistilaisuuksissa: ”Liksaa on tullut reilusti enemmän kuin aikuisviihdemyyjänä. Elintaso nousi mukavasti voiton myötä.” (Hannikainen, 2007.)

3 *Big Brotherin* yleisö

Fanin mediasuhteen ajatellaan yleisesti olevan sitoutuneempi, intensiivisempi, aktiivisempi ja sosiaalisempi kuin keskivertomediakuluttajan. Jenkins (1992) esittää kuitenkin, että myös niin sanotut tavalliset yleisöt ovat muuttuneet entistä aktiivisemmiksi medioiden suhteen, ja siten fanien mediasuhde ei poikkeakaan 'tavallisista' kuluttajista läheskään niin paljon kuin yleisesti kuvitellaan. Lisääntyneen mediatarjonnan ja yhteiskuntien medioitumisen uskotaan viime vuosina entisestään lisänneen faniomaisten piirteiden yleistymistä. Uudet mediateknologiat myös kannustavat mediasuhteen aktivoitumiseen samalla kun internetin myötä fanikulttuuri on arkipäiväistynyt.

3.1 Aktiivisen yleisön -käsite

Kulttuurintutkimuksessa 'aktiivisen yleisön' -käsitettä on pidetty vastavetona Frankfurtin koulukunnan käsitykselle joukkoviestinnästä kulttuuriteollisuutena, joka vääränlaisia mielihaluja ja tarpeita luomalla ohjaa huomion pois merkittävistä yhteiskunnallisista kysymyksistä. Tässä näkemyksessä yleisö koetaan passiivisena massana, jota valtaapitävät voivat manipuloida. Kulttuurintutkimuksessa on puolestaan korostettu yleisön aktiivista roolia mediatekstien tulkitsijoina. Nykyisessä pirstaloituvassa ja kaupallisvetoisessa mediakulttuurissa edellytetään yleisön aktiivisuutta. Jotta valtavasta mediamassasta saa mitään irti, yleisön on tulkittava ja annettava merkityksiä. (Hautakangas 2006, 24–25.)

Mikko Hautakangas (2006, 24–26) on tarkastellut *Big Brother*-keskustelupalstojen aktiivisia yleisöjä aktivoituneen yleisön käsitteen kautta. Käsitteen kautta hän tarkastelee yleisön ja tekstin suhdetta. Aktivoituneen yleisön käsite sisältää sekä yleisön aktiivisuuden tekstin ja sen merkityksen muotoutumisessa että tekstin aktiivisen pyrkimyksen kutsua yleisöä osaksi tekstiä ja panostamaan omaan yleisöyteensä.

Tv-ohjelman yhteydessä katsojille tarjottu vuorovaikutteisuus ja palautekanavat, kuten verkkoyhteisöt, ovat sekä uusi mediatekstin muoto ja yleisölle tarjottava lisäpalvelu että osa ohjelman markkinointia. Interaktiivisuuden avulla ohjelmalle pyritään saamaan vakiintunut katsojajoukko, joka puolestaan houkuttelee mainostajia. (Hautakangas 2006, 32.)

Toisaalta tuotanto- ja televisioyhtiöt ovat pyrkineet faniuttamaan katsojia jo 1980-luvun lopulla, aikana ennen internetin yleistymistä. Vuorovaikutuksella ohjelman fanien kanssa tuottajat ovat pyrkineet testaamaan tuotettaan ja samalla faneille on tarjoutunut mahdollisuus vaikuttaa ohjelmien sisällön kehittämiseen ja jopa mahdollisuus osallistua sarjojen käsikirjoittamiseen. (Nikunen 2005, 107–109.)

Nykyisessä populaarissa mediakulttuurissa on tarjolla yleisöksi asettumisen tapa, jolle on tyypillistä vahva tietoisuus omasta roolista yleisönä ja mediamarkkinoiden kuluttajana. Siihen kuuluu myös virittäytyminen samaan diskurssiin tekstin kanssa sekä aktiivinen vuorovaikutus tekstin ja tuotannon kanssa. Yleisö tulkitsee mediatekstejä ja tuottaa merkityksiä vuorovaikutuksessa tekstin ja tuotannon kanssa. (Hautakangas 2006, 36.)

Big Brother tarjoaa katsojille mahdollisuuden osallistua ja kommentoida muiden elämää. Tavalla, josta dokumentin pioneerit eivät osanneet edes unelmoida, ohjelma on luonut aktiivisen kansalaisen muodon. *Live*-kuvan seuraamisen sekä internetin ja keskustelupalstojen kautta yleisö saattoi esittää oman osansa. *Live*-kuvasta tuli tuottajille välillä myös ongelma, kun kilpailijoiden tekemisiä, kuten kiroilua tai huumeista käytyjä keskusteluja ei voitu sensuroida muuten kuin ottamalla lähetyksestä ääni pois. (Hill & Palmer 2002, 253–254.)

Big Brotherin yleisö voidaan nähdä myös uudenaikaisena esimerkkinä aktiivisesta yleisöstä, joka voi puuttua tekstiin ja sen tuottamiseen. Perinteisesti yleisön aktiivista suhdetta tekstiin on pidetty tekstin ulkopuolisena tarkasteluna. *Big Brother* ja muut sen kaltaiset ohjelmat puolestaan houkuttelevat yleisöä osaksi tekstiä. Tämä puolestaan muuttaa yleisön, tekstin ja tuotannon suhteita. (Tincknell & Raghuram 2004, 253–258.)

Aktivoidussa yleisössä voidaan nähdä positiivista potentiaalia siinä mielessä, että se näyttää lisäävän yleisön tietämystä mediateollisuuden taustarakenteista; niin taloudellisista kytköksistä kuin tekstien ja niiden merkitysten muotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä. (Hautakangas 2006, 36–37.) Myös Annette Hillin (2005, 187–189) mukaan kriittinen katsojuus vaikuttaa positiivisesti yleisön medialukutaitoon. Liesbet van Zoonen (2004, 46) puolestaan näkee yhtäläisyyksiä poliittisen toiminnan ja aktiivisten faniyhteisöjen välillä. Hänen mielestään poliittista kulttuuria voitaisiin kehittää ottamalla mallia sellaisista populaarien tekstien puhuttelutavoista, joiden voidaan katsoa tuottavan aktiivisuutta.

3.2 *Big Brotherin* katsojat

Vuonna 2000 yli 70 prosenttia Iso-Britannian väestöstä (4–65+-vuotiaita) seurasi ainakin jotain televisi-ohjelmaa joko säännöllisesti tai toisinaan. Samana vuonna lähes kymmenen miljoonaa katsojaa seurasi Iso-Britanniassa *Big Brotheria*. Iso-Britanniassa *Big Brother* onkin houkutelut etenkin 16–34-vuotiaita koulutettuja katsojia. (Hill 2005, 3–5.)

Syksyllä 2005 Suomen *Big Brother* rikkoi *Subtv*:n entisen katsojaennätyksen, kun aloitusjaksoa seurasi 360 000 katsojaa. Yli puolet aloitusjakson katsojista oli 15–34-vuotiaita. (Helsingin Sanomat 30.8.2005.) Tuotanto on saanut jatkoa joka vuosi ja ohjelma-ajankohdaksi on vakiintunut syksy. Katsojia ohjelmaa jaksaa kiinnostaa vuodesta toiseen. Tähän mennessä jokaisen tuotantokauden finaalilähetys on ollut uusi *Subtv*:n katsojaennätys. Vuonna 2005 finaalilähetys keräsi 425 000 katsojaa ja vuonna 2006 katsojia oli 476 000 (*Subtv*:n tiedote 2006). Vuoden 2007 -finaali teki *Subtv*:n kaikkien aikojen katsojaennätyksen, 638 000 katsojaa. Vuonna 2007 katsojaluvut nousivat reilusti edelliseen vuoteen verrattuna. Päälähetyksillä oli keskimäärin 316 000 katsojaa, *BB Extralla* keskimäärin 111 000 katsojaa ja sunnuntain lähetyksillä keskimäärin 415 000 katsojaa. (*Subtv*:n tiedote 2007.)

Myös kauden aloitusjaksoja seurattiin ahkerasti. Vuoden 2007 ensimmäistä jaksoa seurasi 465 000 ihmistä. Vuotta aiemmin avausjaksoa seurasi 'vain' 363 000 katsojaa. Nousua ensimmäiseen tuotantokauteen oli kuitenkin 30 prosenttia. *Subtv*:n mukaan ohjelman ydinkohderyhmää ovat 15–35-vuotiaat tv-katsojat. Viime vuonna *Subtv*:n katseluosuus oli *Big Brotherin* aikana tuossa ikäryhmässä yli 34 prosenttia. Iltalehden vuoden 2006 tv-ohjelma-äänestyksessä ohjelma sijoittui toiseksi heti *Maajussille morsian* -ohjelman jälkeen. Ohjelman saamalla 21 prosentin äänimäärällä taakse jäi muun muassa erittäin suosittu *Tanssii tähtien kanssa* -ohjelma. (Lehtiö, 2007.) Näyttäisikin siltä, että etenkin kilpailulliset tosi-tv-ohjelmat kiinnostavat suomalaisia katsojia.

Ensimmäisellä tuotantokaudella *Big Brotherin* jokailtaista koostetta seurasi keskimäärin 202 790 katsojaa ja ohjelman verkkosivuilla vieraili 40 000–80 000 erillistä kävijää päivittäin. Kahtena huippupäivänä erillisiä kävijöitä oli yli 100 000 päivässä. Suuri osa yleisöstä seurasi ohjelmaa sekä internetistä että televisiosta. Pienellä osalla katsojista internetin 24/7-palvelusta eli suoraa videokuvaa talosta näyttävästä palvelusta tuli päätapa seurata ohjelmaa ja he seurasivat ohjelmaa vain harvoin television kautta. (Rasimus 2006, 58–60.) Toisella tuotantokaudella internetsivujen, 24/7-palvelun ja äänestämisen käyttö kaksinkertaistuivat ensimmäisestä tuotantokaudesta (*Subtv*:n tiedote 2006).

4 Monimediaalisuus ja interaktiivisuus

Digitalisoitumisen ja teknologioiden tarjoamien uusien mahdollisuuksien vuoksi mediakentässä on tapahtunut paljon muutoksia viime vuosikymmeninä. Kanavien välinen kilpailu katsojista on kiihtynyt. Yleisösuhdetta on pyritty muuttamaan aktiivisempaan suuntaan vuorovaikutuksellisuutta lisäämällä. Internetin ja tekstiviestien kautta yleisöä on yritetty aktivoida sekä osallistumaan ohjelmiin että vaikuttamaan niiden sisältöön. Internet tarjoaa myös erilaisten ohjelmien faneille mahdollisuuksia samanhenkisten ihmisten kohtaamiseen lukuisilla fanisivustoilla ja keskustelupalstoilla. Internetin myötä tietyn asian ympärille on mahdollista perustaa paikasta ja ajasta riippumattomia yhteisöjä – Benedict Andersonin ’kuvitteellisten yhteisöjen’ tapaan. Internet ei ole vain synnyttänyt kokonaan uudenlaisia nettiyhteisöjä, vaan myös muokannut perinteisten medioiden yleisöjen mediasuhdetta. Eri medioiden ristikkäisen käytön kautta aktiivinen katsoja voi myös kokea osallisuutta ohjelmiin enemmän kuin ennen.

Conrad Green, yksi *Big Brother* -ohjelman brittiversioiden tuottajista on todennut, että ohjelman keskiössä on jännite kolmen eri kontrolloivan tahon välillä. Hänen mukaansa *Big Brother* on ainoa formaatti, jota kukaan ei voi täysin kontrolloida. Normaalisti tv-ohjelmaa kontrolloivat joko siihen osallistuvat, ohjelman tuottajat tai yleisö. *Big Brotherin* ytimessä vallitsee sen sijaan vallan tasapaino tuottajan, asukkaiden ja yleisön välillä. Jokainen näistä voi vaikuttaa talon tapahtumiin vain tietyssä määrin. Silti jokainen uskoo ja tuntee voivansa vaikuttaa huomattavasti todellista enemmän. (Wells 2001, Kilbornin 2003, 59 mukaan.)

Big Brother oli yksi ensimmäisistä ohjelmista, jossa ymmärrettiin uusien interaktiivisten teknologioiden todellinen merkitys katsojille. Katsojat saattoivat naputella itsensä ohjelman pariin minä tahansa vuorokauden aikana nettisivujen, *chat*-foorumien ja internetin lähetysten kautta. Ohjelma puhuttelee katsojia, jotka ovat tietoisia todellisuuden konstruoidusta luonteesta esittämisen avulla ja jotka ovat valmiita liittymään esittämiseen. (Kilborn 2003, 81.)

Big Brotherissa katsojat saavat äänestää putoajista ja usein myös viikko- ja päivätehtävistä. Media luo talon asukkaista ainakin ohjelman ajaksi julkkiksia ja lehdet kertovat asukkaiden menneisyydestä ja yksityiselämästä kaiken mahdollisen. Myös sanomalehdissä kirjoitetaan viikoittain pieniä uutisia talosta hädätystä asukkaasta. Iltasanomat ja Iltalehti repivät isoja lööppejä talon ’jännittävimmistä’ tapahtumista, kuten asukkaiden riidoista, petipuhista tai humalasekoiluista. Katsojat saavat mahdollisuuden peilata asukkaiden käyttäytymistä ja heidän antamaansa vaikutelmaa siihen, mitä heistä tiedetään ja minkälaisia heidän kerrotaan olevan talon ulkopuolella. Näin katsojatkin voivat arvioida, ovatko asukkaat talossa ollessaan samanlaisia kuin sen ulkopuolella, vai yrittävätkö he esittää jotain muuta kuin mitä he oikeasti ovat.

Toki asukkaat itsekin puhuvat talon ulkopuolisesta elämästään ja tarjoavat näin katsojille mahdollisuuksia vertailla henkilöiden antamaa kuvaa itsestään sekä talossa että sen ulkopuolella. Lehdet täydentävät tätä kuvaa haastattelemalla kilpailijoiden ystäviä ja entisiä seurustelukumppaneita. Pääkysymys kuuluu, ovatko asukkaat talossa omia itsejään, vai vetävätkö jotain roolia. Sama teema toistuu myös keskustelupalstoilla ja asukkaiden puheissa, kun he esimerkiksi antavat toisilleen nimeämispisteitä sen vuoksi, että joku tietty asukas tuntuu esittävän talossa jotain muuta kuin itseään.

Biressi ja Nunn (2005, 11) pitävät Big Brotheria hyvänä esimerkkinä tapahtumatelevisiosta, jossa valtava määrä katsojia saadaan houkuteltua ohjelman ääreen suuren näkyvyyden ja monimediaalisuuden kautta. Näin tapahtumatelevisiosta tulee osa populääriä jokapäiväisen elämän diskurssia.

4.1 *Chat*-viestit ja äänestykset

Erityinen *chat*-ominaisuus katsojille oli tarjolla päivittäin *BB Extrassa*, jonka aikana tv-ruudun alaosassa juoksivat katsojien lähettämät tekstiviestit. Yhden viestin lähettäminen maksoi melkein euron, mutta viestin varsin korkeasta hinnasta huolimatta viestittelijöitä riitti. *Chat*-ominaisuus on jatkunut myös ensimmäisen kauden jälkeisissä *BB Extroissa*.

Tämä oli yksi uusista keinoista houkutella katsojat kertomaan mielipiteensä ja osallistumaan ohjelmaan. *Chat*-viesteissä katsojat saattoivat esimerkiksi esittää kysymyksiä ohjelmassa sillä kertaa oleville haastatelluille tai kertoa mielipiteensä talon tapahtumista, viikkotehtävistä, asukkaista tai ohjelman tekijöistä.

Varsinainen katsojien vaikutuskanava ensimmäisellä tuotantokaudella oli maksullisiin äänestyksiin osallistuminen. Joka toinen viikko katsojille annettiin mahdollisuus vaikuttaa siihen, kuka talon asukkaista häädetään talosta. Ohjelman lähetessä loppuaan katsojat saivat antaa ääniä asukkaalle, josta halusivat koko kilpailun voittajan. Äänestää saattoi joko tekstiviestillä tai puhelinsoitolla ja molemmat äänestystavat maksoivat lähes yhden euron. Äänestysmäärälle ei ollut mitään rajoituksia, vaan yhdestä numerosta sai äänestää niin monta kertaa kuin haluaa.

Ajoittain katsojille tarjottiin myös mahdollisuutta äänestää viikkotehtävää eri vaihtoehtoista, mutta tämä oli ensimmäisellä tuotantokaudella vielä suhteellisen harvinaista. Myöhempien tuotantokausien aikana katsojille on tarjottu selvästi enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa viikkotehtäviin ja esimerkiksi rangaistuksiin tai *Big Brotherin* järjestämiin erikoisiin tapahtumiin.

4.2 Keskustelupalstat

Internetin keskustelupalstoja voidaan pitää Baumanin postmoderneina mielikuvayhteisöinä. Mielikuvayhteisö syntyy postmodernin irrallisuuden tuomasta epävarmuudesta. Se on kuvitteellinen yhteisö, jonka koossapitävä voima on yhteisön jäsenien usko yhteisön olemassaoloon ja tärkeyteen. Yhteisöön sitoudutaan tunnepitoisesti ja se on olemassa vain konkreettisten ilmentymiensä kautta. (Bauman 1996, 38–39.)

Rheingoldin (2000) mukaan virtuaaliyhteisö on sosiaalinen muodostelma. Sen muodostavat ihmiset, jotka keskustelevat internetissä julkisesti, tunteella ja pidemmän aikaa. Virtuaaliyhteisö tavoittelee myös yleistä hyötyä, joka voi ilmetä sosiaalisena verkostopääomana, tiedollisena pääomana tai yhteisöllisyytenä.

Kun Suomen ensimmäistä *Big Brotheria* näytettiin *Subtv*:llä, myös suomalaiset keskustelupalstat keräsivät sivuilleen vilkkaasti keskustelemaan ja kinastelevan yhteisön ohjelman katsojia. Ohjelma sai myös *Subtv*:n internetsivut pullistelemaan. Vuonna 2006 sivusto rikkoi kävijäennätyksensä viikolla 39, jolloin sivuilla oli yli 350 000 kävijää. Yksinomaan *Big Brother* -sivusto houkutteli 337 000 kävijää. (Taloussanomat 4.10.2006.) Kaudella 2007 nettisivut tekivät viikkokävijäennätyksensä viikolla 41, jolloin sivuilla vieraili lähes 407 000 eri kävijää. Myös 24/7-palvelun käyttö nousi edellisestä vuodesta. (*Subtv*:n tiedote 2007.)

Keskustelupalstoilla vaihdettiin mielipiteitä ohjelman tapahtumista ja kilpailijoista. Asukkaita ihailtiin ja inhottiin ja ennen häätöäänestyksiä arvailtiin sitä, kuka tippuu. Tietyn kilpailijan kannattajat löysivät palstoilta toisensa ja kävivät keskusteluketjuja tämän kilpailijan tekemisistä. Aina välillä joku kilpailijasta vähemmän pitävä kirjoittaja heitti ihailuketjujen väliin omia vähemmän mairittelevia mielipiteitään ja jopa provosoi muita kirjoittajia. Palstoilla myös kinasteltiin siitä, kenen tulisi voittaa koko kilpailu, ketkä asukkaista ovat aitoja ja ketkä vetävät jotakin roolia sekä arvosteltiin kilpailijoiden sanomisia ja tekemisiä tai niiden puutetta.

Myös tuotantotiimi on tunnustanut keskustelupalstojen aktiivisten kirjoittajien vallan julkisuuden muokkaajana jopa niin, että keskustelijoiden on luotettu nostavan tiettyjä tapahtumia julkiseen keskusteluun (Aslama, Lehtinen & Toivanen 2006, 19).

Liebes ja Katz (1993, Abercrombien & Longhurstin 1998, 110 mukaan) erottelevat toisistaan kriittisen ja viitteellisen puheen televisio-ohjelmista. Kun ihmiset puhuvat televisio-ohjelmista, he suhteuttavat näkemiään tapahtumia ja henkilöahmoja omaan elämäänsä. Esimerkiksi saippuasarjojen henkilöiden käyttäytymistä tulkitaan ja analysoidaan suhteessa hahmon samankaltaisuuteen tai eroihin

omaan lähipiiriin verrattuna. Kriittinen puhe pitää sisällään arvioita esimerkiksi siitä, kuinka ohjelmaa tuotetaan, ovatko näyttelijät hyviä ja kuinka hyvin tuotanto onnistuu pitämään katsojien mielenkiintoa yllä. Kun katsojat puhuvat televisio-ohjelmista, puhe vaihtelee edestakaisin viitteellisen ja kriittisen kehyksen välillä. Samanlaista puhetta nähtiin myös *Big Brother* -keskustelupalstoilla.

Ohjelman keskustelupalstaa ensimmäisen tuotantokauden aikana tutkinut Mikko Hautakangas katsoo, että keskustelupalsta tarjoaa samanlaista nautintoa ja vaatii samanlaista tulkintakehystä kuin itse ohjelman seuraaminen. Monet keskustelijat kertovat olevansa koukussa enemmän keskustelupalstaan kuin itse ohjelmaan. Keskusteluun osallistuminen tarjoaa voimakkaita affektiivisia kokemuksia ja rajuja tunteenpurkauksia. Keskusteluihin myös osallistutaan ohjelman emotionaaliselle taajuudelle virittäytyneinä. Tunnepuhe on osa populaariviihteen ja 'fanittamisen' tarjoamia 'affektiivisia nautintoja'. (Hautakangas 2006, 28–29.) Ääritunteiden ilmaiseminen puolestaan kertoo identiteetin rakentamisesta; se on neuvottelua siitä, keitä haluamme olla ja keitä emme missään nimessä halua olla (Nikunen 2005, 255).

Tunnepitoinen ja jopa aggressiivinen puhetapa ei kohdistu pelkästään kilpailijoihin, vaan koko *Big Brother* -tekstiin. Keskustelupalstalla käsitellään samalla kriittisyydellä niin toisten keskustelijoiden esittämiä puheenvuoroja kuin tuotannon toimiakin. Keskustelupalstan kirjoittajat toimivat samalla tavalla kuin kilpailijat: riitelevät, ihastuvat ja juonittelevat. Koska internetin keskustelupalstoilla toimitaan nimettömästi, eivät tavalliset sosiaalisen kanssakäymisen kohteliaisuussäännöt päde. Kun kasvojen menettämisestä ei ole vaaraa, jyrkät mielipiteet ja ääritunteet korostuvat. Aggressiivisuus, toisten vähättely ja nolaaminen, tyylyys, väärinkäsitykset sekä tahallinen toisten harhaanjohtaminen ovat varsin tyypillistä nettiyhteisöllisyydelle. *Big Brother* -keskustelupalstaa pidetään normaalia villimpänä ja kokeneet keskustelijat kritisoivat sitä, ettei palstalla juuri noudatettu *netikettä* eli internet-keskustelun kirjoittamattomia sääntöjä ja kohteliaisuuskoodeja. (Hautakangas 2006, 29.)

On kuitenkin hyvä muistaa, että osa keskustelupalstojen värikkäistä mielipiteistä ja äärimmäisistä tunteenilmauksista ovat tarkoituksella kärjistettyjä. Ironinen asenne koko mediakokemukseen on tavallista niin keskustelupalstoilla kuin tosi-tv-ohjelmien vastaanotossa. Ironian avulla vahvoihin tunteisiin otetaan etäisyyttä. Kaikkea koettua ei kannata ottaa liian vakavasti, sillä pohjimmiltaan kyse on vain viihteestä ja pelistä. Myöskään keskustelupalstoilla todella ja valheella ei viime kädessä ole niin suurta merkitystä, kunhan tunnepotentiaali ja viihdearvo säilyvät. (Hautakangas 2006, 30.)

Osa keskustelijoista kuitenkin vaatii moraalista vastuuta ja sosiaalisten normien noudattamista anonyymillä keskustelupalstalla. Viihteen kohteena ovat oikeat ihmiset, jotka talosta poistuttuaan voivat vierailta palstalla lukemassa kirjoituksia itsestään. ”Vaikka *Big Brotherin* katsojat puolustelevat esimerkiksi jonkun kilpailijan haukkumista rumaksi, tyhmäksi ja pahaksi ihmiseksi tai vaikkapa

huonoksi äidiksi sillä, ettei moitteita ole esitetty kovin vakavissaan, loukkaa nimittely silti kritiikin kohdetta ja hänen läheisiään.” (Hautakangas, 2006, 31.)

Keskustelujen aiheet vaihtelivat osin talon tapahtumien mukaan. Häätöehdokkaiden julkistamisen jälkeen palstoilla pohdittiin, arvailtiin ja toivottiin sitä, kuka häädettäisiin talosta seuraavana. Osittain haisteltiin muiden tunnelmia ja äänestysaikeita tai yritettiin vaikuttaa muiden päätöksiin kehittämällä äänestämään joku tietty talon asukas ulos. Myös sitä spekuloidiin, miten jonkun asukkaan poisäänestäminen vaikuttaisi talon ilmapiiriin ja ryhmädynamiikkaan – muuttuisiko ohjelma kenties kiinnostavammaksi jos jotain asukasta ei olisi. Aina, kun joku häädettiin talosta, jotkut tuulettivat iloissaan keskustelupalstoilla ja toiset murehtivat oman suosikkinsa lähtöä. Samalla tavalla arvuuteltiin viikkotehtäviä, juoruttiin siitä, mitä asukkaiden ystävät ja tuttavat olivat paljastaneet tuntemastaan asukkaasta lehtien palstoilla tai pohdittiin, onko joidenkin asukkaiden välillä jotain sutinaa, ketkä ovat kaveruksia keskenään ja ketkä eivät tule keskenään hyvin toimeen.

Kaksi suosituinta keskustelupalstaa näyttivät ensimmäisellä tuotantokaudella olevan *BBPlaza* ja *Subtv:n* ylläpitämä keskustelupalsta. *BBPlazan* keskusteluja valvoivat moderaattori ja aktiiviset kirjoittajat, jotka pitivät huolta siitä, että keskustelut pysyivät asiallisina. Mitään *Subtv:n* keskustelupalstalla nähtyjä kilpailijoiden ulkonäköön kohdistuvia, välillä hyvin julmiakin kommentteja ei *BBPlazalla* nähty. Keskustelijoita oli vähemmän kuin *Subtv:n* keskustelupalstalla. Palstan ongelmana oli se, että kun käyttäjämäärä jonakin ajankohtana ylittyi, keskustelupalstalle ei enää päässyt, vaan sinne täytyi koittaa jonakin toisena aikana uudelleen. Ensimmäisen ohjelman aikana käydyt keskustelut ovat edelleen luettavissa palstalla.

BBPlazan keskustelut oli jaoteltu aihepiireittäin yleiseen keskusteluun, kilpailijoista ja juontajista käytyyn keskusteluun, 24/7-palvelun pohjalle perustuvaan keskusteluun, äänestyksistä käytävään keskusteluun ja kolumneihin. 24/7:lle oli oma keskusteluosionsa siksi, etteivät palvelua seuraamattomat olisi tahtomattaan joutuneet lukemaan paljastuksia tapahtumista, joista eivät olleet itse vielä kuulleet. Lisäksi erikseen löytyivät muiden maiden tuotantokausia koskevat keskustelut. Esimerkiksi 17.4.2006 *BBPlazan* keskustelupalstan tilanne näytti seuraavalta:

1. Yleinen Suomen *Big Brother* -keskustelu: erillisiä aiheita 130, joissa viestejä 3595.
2. Henkilöt (keskustelua kilpailijoista ja juontajista): aiheita 15, viestejä 3778.
3. Live 24/7: aiheita 96, viestejä 1449.
4. Äänestykset: aiheita 80, viestejä 1454.
5. Kolumnit: aiheita 15, viestejä 69.

Tuolloin *BBPlazalla* oli rekisteröityneitä käyttäjiä 312. Viestejä kirjoittaakseen oli rekisteröidyttävä palveluun, mutta kuka tahansa saattoi lukea viestejä palstalta ilman rekisteröitymistä. Eniten erilaisia aiheita syntyi yleisessä keskustelussa, mutta viestejä kirjoitettiin eniten kilpailijoista ja ohjelman juontajista Mari Kakosta ja Vappu Pimiästä. Kilpailijoista keskustelijoita puhutti eniten Terhi, josta löytyy palstalta kaikkiaan 505 viestiä. Terhiä koskevat viestit oli puolestaan luettu 13 622 kertaa. Toiseksi eniten viestejä syntyi Tiinasta, 401 viestiä, joita oli luettu 17 717 kertaa. Monesta kilpailijasta kirjoitettiin satoja viestejä, joita puolestaan luettiin usein tuhansia tai jopa kymmeniätuhansia kertoja. Viestejä siis luettiin huomattavasti enemmän kuin niitä palstoille kirjoitettiin.

Ensimmäisen *Big Brotherin* aikana *Subtv:n* keskustelut saivat rönsyillä vapaasti, eikä niitä oltu jaoteltu aihepiirien mukaan. Koska viestejä myös välillä poistettiin runsain määrin palstalta, on mahdotonta arvioida viestien kokonaismäärää. Jotakin voi kuitenkin päätellä siitä, että syksyllä 2005 keskustelupalstalla 200 000 viestin raja ylittyi lokakuun aikana. Tämän jälkeen alkupään viestejä poistettiin säännöllisesti.

Myöhempien tuotantokausien aikana *Subtv:n* keskustelupalstaa uudistettiin ja sielläkin ryhdyttiin jaottelemaan keskustelut aihepiireittäin. Viimeisimmän eli syksyllä 2007 esitetyn ohjelman aikana keskustelut jakaantuivat seuraavasti (25.2.2008 tehdyn haun mukaan):

1. Asukkaat: yhteensä 376 aihetta, joissa 23 717 viestiä.
2. Tehtävät: 86 aihetta, 738 viestiä.
3. Terveiset tuotannolle: 671 aihetta, 738 viestiä.
4. Äänestykset: 112 aihetta, 1543 viestiä.
5. Finaali: 69 aihetta, 542 viestiä.

Huomattavaa on, että ylivoimaisesti eniten keskustelua herättivät asukkaat, mutta eniten erilaisia aiheita aloitettiin silloin, kun lähetettiin tuotannolle terveisiä. Yksi erityinen keskustelupalstojen piirre olikin, että niissä annettiin paljon ohjeita ja kritiikkiä tuotannolle. Kirjoituksissa toivottiin tietynlaisia viikkotehtäviä tai kritisoitiin tuotannon antamia tehtäviä tylsiksi. Myös henkilövalintoja haukuttiin epäonnistuneiksi. Tuotannolle annettiin vihjeitä, miten ohjelmasta saataisiin mielenkiintoisempi. Tuotantoa syytettiin myös manipuloinnista, kun koostelähetyksiin oli koottu vain tiettyjä tapahtumia talosta tai jokin asukas esitettiin 24/7-palvelun katsojien mielestä aina vain tietystä näkökulmasta.

Subtv:n foorumillakin nähtiin asiallisia keskusteluja. Siellä tuntui vallitsevan kaikin puolin rento tunnelma, joskin keskustelut olivat välillä varsin rönsyileviä ja tunnelma valtavista viestimääristä johtuen kaoottinen. Uusia keskustelunavauksia syntyi välillä enemmän kuin sieniä sateella ja samoja keskusteluja käytiin monissa eri viestiketjuissa. Näin ollen keskustelut hukkuivat nopeasti toistensa

alle ja ajoittain kymmeniä, jopa satoja vanhoja viestiketjuja poistettiin kokonaan. Näin uusille keskusteluille saatiin tilaa. Välillä asukkaita kuitenkin haukuttiin keskustelupalstalla täysin estottomasti ja asiattomasti ja palstalla leviteltiin perättömiä huhupuheita.

BBPlazalla keskustelu jatkui myös sen jälkeen, kun ohjelma päättyi ja valot sammuiivat viimeisen kerran talosta – vaikkakin vain syttyäkseen uudestaan jälleen seuraavana syksynä. *Subtv*:n oma keskustelupalsta sulkeutui heti 2.12.2005. Osa kirjoittajista löysi vasta silloin tiensä *BBPlazalle*.

Seuraava keskusteluketju on *BBPlazan* keskusteluista otsikolla “Kuka kirjoitteli aiemmin *Subtv* BigBrotherin foorumilla?” Viesteistä käy hyvin ilmi, miten viestiketjut palstalla etenevät ja ne antavat vähän yleiskuvaa keskustelupalstasta. Hakasulut ja kolme pistettä kertovat, että siitä kohtaa olen jättänyt viestin tai viestejä pois – poisjätetyissä viesteissä muun muassa kertailtiin voittajan Pertun haastattelua.

Lähetetty 2.12.2005 22:18

Garnier Fructis: Tunnustan! :) Piti ihan rekisteröityä tänne, kun en ehtinyt heittää hyvästejä päivällä kaikille ihanille keskustelijoille... Ehkä tämä on hyvä apu myös vieroitusoireisiin...

Lähetetty 2.12.2005 22:23

tester: Tänään 2.12.2005 klo 16.00 BB:n “virallinen” foorumi meni sulki kiinni! :(

Lähetetty 2.12.2005 22:39

Saaga: Niinpäs näyttää olevan tuo foorumi lukittu. Hyvä niin, koska mielestäni ei millään muulla foorumilla jauhettu samalla lailla paskaa kuin siellä.

Lähetetty 2.12.2005 22:41

tester: Jep! Olet ensimmäinen rohkea tunnustaja! *ojentaa ruusupuskan*

Lähetetty 2.12.2005 22:47

tester: Välillä meno oli hurjaakin hurjempaa, mutta olihan siellä paljon asiallisiakin kirjoituksia ja kirjoittajia. Johtuiskohan se paskanjauhanta siitä, että se foorumi oli jotenkin simppeimpi ja helpokäyttöisempi? Tarkoitan, että siellä oli helpompi vastata, mitä ensimmäisenä mieleen juolahti. Toisaalta rekisteröidyin tänne vasta äsken, joten mulla voi olla alkukankeutta...

[...]

Lähetetty 2.12.2005 22:58

Saaga: En usko tuon johtuvan siitä, että foorumi oli simppelempi, vaan siitä, että siellä ei moderointi toiminut. Tällaisissakin yhteisöissä ei mielestäni pidä päästää huoraksi-haukkumis-topikeja (yms) lainkaan julkisuuteen. Onneksi tämä foorumi on välttynyt tuollaisilta tolo-käyttäjiltä, tai sitten täällä on hyvä ja ajantasainen valvonta. =>

Lähetetty 2.12.2005 23:00

Punde (kolumnisti): Taisin kirjoittaa 3 tai 4 viestiä. Aivan uskomaton apinatarha koko edesmennyt subin foorumi. Kaikki hyvät viestit hukkuivat paskan sekaan, uusia topicceja tehtiin enemmän kuin kiinassa lapsia ja meno oli muutenkin lähinnä surkukupaisaa.

Lähetetty 2.12.2005 23:03

j.strummer: Sen palstan ongelmana oli se, että siellä tosiaan topicceja tulvi sisään kaatamalla. Hyvät aiheet ja kirjoittajat katosivat kaaokseen. Lisäksi kilpailijoiden ulkonäköä arviointiin ihan liikaa. Mutta hyviä kirjoittajia oli paljon ja se jotenkin addiktoi :) Siksi kirjauduin tännekin vielä vaikka ehkä olisi jo aika jättää BB rauhaan

Lähetetty 2.12.2005 23:11

tester: Siellä oli hyvin paljon hyvää ja hyvin paljon huonoa! Täällä näkyy topicceja tulevan jopa yksi per ilta.. :D Joku viisas sanoi, ettei tupakoimistakaan voi lopettaa hetkessä. Taitaa tämäkin foorumi muodostua bb:n kuolinkouristeluksi... ;)

Lähetetty 2.12.2005 23:13

gemini: Subin kuten myös esim. Suomi24:n foorumit kärsivät eniten siitä, että siellä ei ole jaoteltu aiheita mitenkään ja käyttäjien määrä on myös suurempi kuin esim. täällä, joten ketjuja on vaikea seurata, kun koko ajan tulee uutta tilalle. Siksi en siellä jaksanut käydä kuin satunnaisesti lukemassa.

[...]

Lähetetty 2.12.2005 23:26

Sihijuoma(n): hmmh...mä kävin kirjoittelemassa tuolla Subin foorumissa joskus mutta luovutin idiotismin edessä.....viimeisinä aikoina kävin vain lukemassa kommentteja. Tällaiset pienemmät foorumit ovat mielestäni mukavampia kun täällä pystyy keskustelemaan. Suomi24:ään en edes vaivautunut. Tunnistin muuten Punden Subin foorumilta. Oli joku samantyylinen nikki.

[...]

Lähetetty 3.12.2005 0:40

Punde: Pienen foorumin etuja ovat mm. että moderaattoreita on suhteessa käyttäjämäärään aika monta, ja lisäksi ovat itsekin faneja ja seuraavat ja osallistuvat keskusteluihin. Viestejä uskalletaan/ehditään/viitsitään editoida ja simpanssit saavat lähtöpssit melko nopeasti. Tosin silti olen täällä, että parannettavaa modeillakin vielä on.

Lähetetty 3.12.2005 12:49

Pekka47: MINÄ kirjoittelin. Loin tänne tunnuksen lievittääkseni eroahdistusta. Subin palstassa oli paljon hyvääkin, kuten muutamat nerokkaat kirjoittelijat. Myös keskustelujen nopea rytmi viehätti. Itselleen epämiellyttävät aiheet ja kirjoittajat oppi nopeasti sivuuttamaan. Nykyään ei jaksakaan enää oikein provosoitua mistään, kun on subin palstan koulun käynyt.

[...]

3.12.2005 15:28

Sihteeri -69: Liityin tänne jossain vaiheessa, mutta jatkoin kirjoittelua Subilla. Joskus öisin siellä saatiin ihan kunnollisia keskusteluja aikaan, mutta se viha mitä jotkut kirjoittajat tunsivat täysin vieraita ihmisiä kohtaan, oli ällistytävää ja typerää. Kieltämättä nyt on vähän tyhjä olo....

Katkelma kuvaa hyvin *BBPlazan* keskustelujen tyyliä. Kirjoittajat nostavat esiin monia hyviä huomioita palstojen välisistä eroista: moderointi, kirjoittajien määrä, uusien aiheiden syntymistahti, palstan ja keskustelujen ilmapiiri – muutamia mainitakseni. Ohessa myös muutama ote parista eri keskustelusta *Subtv:n* keskustelupalstalta. Katkelmat ovat hyvin pieni otos lokakuun 18. ja syyskuun 15. päivän keskusteluja tuolla foorumilla.

Kuka haluaa oikeata elämää?

John85: 18.10.2005 21:44 : Tällä palstalla niin usein näkee kommentin “hanki elämä” “eikö teillä ole oikeata elämää” yms. Tänään töistä päästyäni ajoin nurmikon, haravoin, vaikka iso pihakoivu ei ole pudottanut vielä lehteäkään, kävin poikieni vanhempainillassa á 1 ½-tuntia, ruokaostokset ja iltatoimet. Minusta tämä “ei oikea elämä” on paljon viehättävämpää, oikea elämä ihan väsyttää.

Ihmisiä vain. Voimakkaita tunteita.

tomibo 17.10.2005 12:03: Nyt kun olen seurannut tätä kotimaista BB:tä, olen yllätynyt miten paljon tunteita se voi synnyttää. Esim. Kansan viha Iinaa kohtaan. Itsekin halusin Iinan pois talosta, silti olin aika järkyttynyt vastaanotosta. Joka tapauksessa talon ihmiset ovat mielestäni hyvin tavallisia ihmisiä esim. Luulisin että suurin osa ihmisistä on puhunut paskaa selän takana (kuten iina), Harvoin sitä kuitenkaan saa monen sadan tuhannen ihmisen vihoja päälleen. On totta että asukkaat ovat ottaneet riskin mennessään taloon. Silti mielestäni olisi reilua, että vastaanotto meidän ihmisten tai ainakin Kakon osalta olisi edes melko neutraali. tai positiivinen. Noiden pudotusiltojen hyvä puoli on se, että kilpailijoiden tietynlainen oma persoona tulee eri lailla esiin. Kuten juuri Iinan ja Hannan kohdalla. Vaikka toisaalta toivoin molempien putoamista, pudotuksen jälkeen huomasin heistä paremman puolen. Hanna varsinkin oli eilen edukseen! Tuli todella positiivinen kuva. Iloinen ja nauravainen, mukavan oloinen.

Re: Ihmisiä vain. Voimakkaita tunteita.

Kathy_bb: 18.10.2005 20:56: Oletko varma, että se oli Hannan “todellinen luonne”, joka tuli hetkeksi esiin talosta putoamisen jälkeen? Itse olisin sitä mieltä, että todellinen luonne on tullut vähitellen selville talossa, monen viikon aikana, mutta siinä muutaman minuutin haastattelussa oli enemmän rooli päällä. Roolia helpompi vetää vain lyhyen aikaa, mutta useita viikkoja aika mahdotonta. En kiellä sitä ettei se Hannan iloisempi rooli voisi myös olla ihan todellista luonnetta, vaikka tuo talossa näkynyt ehkä vielä todellisempaa.. Ainakin pitkäkestoisempaa ja sillä tavalla oikeampaa Hannaa.

Re: Ihmisiä vain.Voimakkaita tunteita.

kutka 18.10.2005 21:02: Eipä tässä nyt sentään vihaamaan ole jääty ketään poislähtenyt. He varmasti jatkavat omaa elämäänsä tämän jälkeen, ja tiemme tuskin kohtaavat. “Keskinäinen suhteemme” oli vain formaatin mittainen!

Subtv:n keskustelupalstan tiettyjä kilpailijoita kohtaan heränneet suoranaiset vihaketjut herättivät ihmetystä joissakin keskustelijoissa, kuten edellisistä viesteistä ilmenee. Ohjelma ja kilpailijat herättivät voimakkaita tunteita katsojissa niin puolesta kuin vastaan. Keskustelupalstoilla arvosteltiin melkoloilla myös tuotannon tasoa ja annettiin ohjeita siitä, miten ohjelman tasoa voitaisiin parantaa:

BB menee vaan kokoajan huonompaan suuntaan!

-Talbot- 15.9.2005 22:12: Kuka tällasta shittii jaksaa enää kattoo?? Nysväävät vaan sohvalla ja lonniivat ja sit toi yks lukee jotain hemmetin runokirjaa! Kyllä on oikeaa viihdettä!?! Viinaa sinne taloon ni alkaa jyttää!

Haloo tuotantotiimi!

anttilover 15.9.2005 20:01: Kello alkaa olemaan jo kahdeksan eikä bileitä näy, ei mitään äksöniä!!!!

Re: Haloo tuotantotiimi!

-Trish- 15.9.2005 20:18: ajatelkaa rennosti!!! kyllä ne vielä kannää ja riehuu..! xD

Re: Haloo tuotantotiimi!

Nti_Alien 15.9.2005 20:22: kyllä tonne jotain äksöniä tarvitaan.. liian tylsä kattoo vaan tollasta olemista! VIINAA TALOON!!!!!!!!!!

Re: Haloo tuotantotiimi!

anttilover 15.9.2005 20:25: VIINAA VIINAA VIINAA!! Siis todellakin on ollut maailman tylsin päivä tuolla taas, aamulla katsoin eikä tapahtunut mitään. Päivällä porukka oli tanssimassa mutta sitten ei taas tapahtunut mitään ja taas illalla kuollaan tylsyyteen

Re: Haloo tuotantotiimi!

tuoppiplaa 15.9.2005 20:26: juu vähä on kulunu meininki. niin no tuskin ne ny joka viikko kannää. tää on just tätä oottaa et tapahtuis jotain

Re: Haloo tuotantotiimi!

kamajohi79 15.9.2005 20:37: Kyllä nyt pitäis taas vähän skarpata, tätä menoa katsojat vähenee merkittävästi kun aina tuota samaa nyhjäystä talossa. BB:n on puututtava tohon jotenkin et saadaan säpinää taloon!!!!

Re: Haloo tuotantotiimi!

kasuk 15.9.2005 20:43: Ihan totta, alkaa pikkuhiljaa kyllästyttämään! Tosin ei kannäämisen kattu muu paljon viehätää, mieluummin jakaisivat vaikka porukan kahtia tms.

Re: Haloo tuotantotiimi!

anttilover 15.9.2005 20:52: Kunhan tekis JOTAIN. Tää alkaa oleen ku kauniit ja rohkeet että ei tarvi kattoo ku kerran viikossa ja hyvin pysyy kärryillä

Kuten oheisista katkelmista näkyy, keskustelu oli *Subtv*:n omalla palstalla sisällöltään varsin monentasoista ja rönsyilevää. Tyypillisiä *Subtv*:n keskustelupalstalle olivat juuri lyhyehköt, nopeasti kirjoitetut keskustelunavaukset tai vastaukset muiden aloittamiin viestiketjuihin.

5 Teoreettis-metodologiset lähtökohdat ja aineisto

Seuraavaksi siirrytään teoriasta aineiston pariin. Tämä tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen, vaikka ajoittain aineistoa käsitellään myös kvantitatiivisesti.

Käytännössä kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusta on vaikea erottaa täysin toisistaan. Tutkimussuunnat nähdään usein jatkumon kahtena ääripäänä. Niitä voidaan kuitenkin myös pitää toisiaan täydentävinä. (Hirsjärvi 2004, 126–127.) Vaikka aineisto on erittäin pieni, eikä missään nimessä sovellu puhtaaseen kvantitatiiviseen analyysiin ja yleistysten tekemiseen, voidaan kvantifioinnin kautta todentaa vastausten jakaantumista. Näin voidaan järjestää pienestäkin aineistosta löytyneitä teemoja ja osoittaa, minkä teemojen suhteen tämän aineiston vastaajat olivat yhtä mieltä, missä taas löytyi eroavuuksia. Tarkoituksena ei ole tehdä yleistyksiä *Big Brotherin* katsojiin tai keskustelupalstojen kirjoittajiin yleensä. Tarkastelun kohteena ovat vain ja ainoastaan tähän tutkimukseen osallistuneet vastaajat, eivät *Big Brotherin* katsojat yleensä.

5.1 Viitekehys

Viitekehysenä tälle kvalitatiiviselle tutkimukselle toimii sosiaalinen konstruktionismi. Sosiaalisen konstruktionismin lähtökohtana on ajatus siitä, että todellisuus on sosiaalisesti rakennettua. Ihmiset paitsi tulkitsevat jokapäiväistä elämää, myös tuottavat sitä omalla toiminnallaan. (Berger & Luckman 2002, 29–30.) Yksilön vuorovaikutus toisten kanssa uusintaa jokapäiväisen elämän todellisuutta. Ihmiset luovat yhteiskunnallista todellisuutta, jossa he elävät. Todellisuuteen vaikuttavat myös inhimillisissä käytänteissä syntyvät kulttuuriset konstruktiot. Kielellä on keskeinen merkitys todellisuuden rakentumisessa. Kieli ei vain kuvaa maailmaa, vaan myös tuottaa merkityksiä ja tulkintoja, joilla on konkreettisia seurauksia. Kieli antaa ihmisille välineen rakentaa todellisuutta. (Emt., 148–168.)

Keskustelu on yksilöiden elämässä tärkein todellisuutta ylläpitävä mekanismi. Keskustelu on mukana jokapäiväisessä elämässä ylläpitämässä, muuntamassa ja rakentamassa yksilön subjektiivista identiteettiä. Vaikka keskustelu olisi pinnallista ja kevyttä, sen kautta rakennetaan silti todellisuutta. Kielen kautta ihmiset todentavat maailman; kieli sekä toteaa että toteuttaa. (Berger & Luckman 2002, 172–173.)

Big Brotherissa todellisuutta luodaan ohjelman tekijöiden, talon asukkaiden ja ohjelman katsojien välisessä vuorovaikutuksessa. Tämä todellisuus on koko ajan keskustelun alaisena, muuttuva ja muutoksille altis. Siitä neuvotellaan ja sille vedetään rajoja yhä uudelleen. Tästä todellisuudesta

vallitsee rinnakkain myös erilaisia käsityksiä, joiden osuvuudesta kiistellään juuri keskustelupalstoilla. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan tutkita sinänsä kieltä esimerkiksi diskurssianalyysin keinoin, vaan huomio kiinnittyy niihin merkityksiin, joita keskustelupalstoilla annetaan ohjelmalle. Kielen avulla talon tapahtumille annetaan merkityksiä. Niistä tehdään tulkintoja, joista tulee keskustelijoille osa *Big Brotherin* todellisuutta. Asukkaat luovat talon sisäpuolella omaa todellisuuttaan, jota televisiokamerat välittävät 24/7-palvelun kautta katsojille tulkittavaksi. Osaltaan myös tämä tutkielma luo *Big Brotherin* todellisuutta.

5.2 Metodina teemoittelu

Teemoittelussa tarkastellaan sellaisia aineistosta esille nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle vastaajalle. Aineistosta esiin nostetut teemat pohjautuvat kuitenkin tutkijan tulkintoihin. (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 173.)

Analyysin lähtökohtana oli huolellinen perehtyminen aineistoon. Ensivaiheessa kävin läpi koko aineiston ja merkitsin värikoodeilla aineistosta löytyviä eri teemoja. Teemojen muodostaminen helpotti aineiston jäsentämisessä ja analyysin kattavuuden varmistamisessa. Teemoittelun perustana oli osin kysymyksen asettelussa käytetyt teemat. Mitkä olivat aineistosta nousevia yleisiä teemoja, mitkä teemat kenties poikkeavia tai aineistolle epätyypillisiä?

Ensivaiheen analyysin jälkeen tiivistin löytämäni teemat neljän suuremman teeman alle, joita ovat (1) *Big Brotherin* seuraaminen eri tavoin, (2) ohjelman viehätys, (3) aitouden ja esittämisen tematiikka ja (4) interaktiivisuuden merkitys aktiivisten katsojien katsomiskokemukselle.

Laadullisen analyysin tavoitteena on muotoilla sääntöjä, jotka pätevät koko aineistoon (Alasuutari, 1999, 41). Teemoittelun edetessä palasin takaisin aineiston pariin tarkistamaan, kuvaavatko valitut teemat todella aineistoa, vai pitäisikö niihin lisätä jotain tai kenties muuttaa luokittelua. Tällä tavoin etenemällä luokitukset rakentuivat pikku hiljaa nykyiseen muotoonsa.

Aineistoa myös paikoitellen kvantifioitiin, jotta tehdyille tulkinnoille ja teemojen yleisyydelle saatiin konkreettista todistusaineistoa. Näin pyrittiin välttämään sitä, että tulkinnat perustuisivat pelkälle tutkijan mutu-tuntumalle.

5.3 Aineisto

Tutkimusaineistoni koostuu yhteensä 19 vastauksesta sähköpostitse suoritettuun kyselyyn. Pyynnön kyselyyn lähetin kahdelle suosituimmalle *Big Brother* -aiheiselle keskustelufoorumille; *Subtv:n* ylläpitämälle keskustelupalstalle (www.Subtv.fi/keskustelut) sekä itseään Suomen vanhimmaksi *Big Brother* -keskustelupalstaksi tituleeraavalle *BBPlazalle* (www.BBPlaza.net). Kyselypyynnön esitin molemmilla keskustelupalstoilla 26.11.2005, jolloin ohjelman finaalilähetykseen oli viisi päivää aikaa ja ohjelmarintamalla elettiin jännittäviä viimeisiä hetkiä. Pyynnössä kerroin tekeväni pro gradu -tutkielmaani aiheesta ja pyysin asiasta kiinnostuneita ottamaan yhteyttä, jotta voisin lähettää heille kyselylomakkeen sähköpostitse.

Lähetin pyynnön keskustelupalstoille, koska halusin tavoittaa mahdollisimman laajalti ne katsojat, jotka keskustelupalstoilla aikaansa viettivät. Kustannussyistä esimerkiksi perinteinen paperisen kyselylomakkeen lähettäminen ei tullut kysymykseen. Haastattelun raakasin pois, koska en halunnut rajata tutkimustani maantieteellisesti vain Tampereen seudulla oleviin keskustelijoihin. Lisäksi yhteydenotto keskustelupalstojen kautta tuntui luontevalta siksikin, että niistä oli muodostunut ohjelman seuraajille tärkeältä tuntuva foorumi, joka näytti tuovan katsojille jotain lisäarvoa ohjelman seuraamiseen.

Yllätyksekseni pyyntöni suhtauduttiin varsinkin *Subtv:n* ylläpitämällä keskustelupalstalla epäluuloisesti, vaikka esiinnyin omalla nimelläni ja selvitin huolellisesti, mihin tarkoitukseen tutkimustani teen. Aloittamaani viestiketjuun vastattiin epäilemällä aikeitani heti pyynnön lähettämisen jälkeen. Joku kirjoittaja epäili, että kyselypyyntöni on vain jonkin teinin huijausyritys ja etten ole oikeasti yliopisto-opiskelija ensinkään, saati sitten tutkimusta tekemässä. Sain palautetta myös siitä, että laittamani sähköpostiosoite (tytti.ollila@gmail.com) oli epäilyttävä ja minulta tiedusteltiin, miksen toivonut yhteydenottoja yliopiston omaan sähköpostiosoitteeseen, jos minulla sellainen kerran on. Näihin viesteihin vastasin heti takaisin, ja yritin vakuutella tarkoitukseni oikeiksi ja totuudenmukaisiksi. Perustin gmail-sähköpostiosoitteeni vain ja ainoastaan pro gradu -tutkielmaani varten, sillä ajattelin, että sieltä kyselyyn saamani vastaukset on helpompi poimia, kuin jos ne tulisivat yliopiston sähköpostiini, johon tulvii postia eri viestilistoilta. Pelkäsin, että yliopiston sähköpostissa aineistoni saattaisi hukkua muihin viesteihin. Tämän myös viestiketjussa aikeideni epäilijöille perustelin.

Epäluuloinen suhtautuminen johtui varmasti ainakin osittain siitä, että keskustelupalstoilla kirjoitetaan anonyymisti nimimerkkien suojissa ja yhdellä ja samalla henkilöllä saattoi olla useita eri nimimerkkejä käytössään. *BBPlazalla* käyttäjien piti rekisteröityä palvelun käyttäjiksi ennen kuin saattoivat kirjoittaa

viestejä palstalla, mutta sielläkin kirjoittajat esiintyvät keksimillään nimimerkeillä. Sen sijaan *Subtv:n* ylläpitämään foorumiin ei tarvinnut sen kummemmin edes rekisteröityä ja kirjoitusten taso oli huomattavasti villimpää.

Keskustelupalstoilla kuka tahansa voi esittää olevansa mitä tahansa, eikä luottamus toisiin käyttäjiin ole kummoinen. Epäluulo oli varmasti myös syy, joka karsi kyselyyni vastanneiden määrää. ”Toivottavasti olet tosiaankin tekemässä sitä gradua etkä vain joku teini jolla on omaa kivaa”, kirjoitti yksi vastaajista, mutta osallistui epäluuloistaan huolimatta tutkimukseen.

Vastaajia karsi varmasti myös se, että halusin vastaukset sähköpostilla, enkä anonyymisti keskustelupalstalle viestiketjuun, kuten yksi keskustelijoista minulle ehdotti. Näin sen vuoksi, että halusin pyrkiä estämään liian hätäiset ja nopeasti hetken mielijohteesta sutaistut vastaukset. En myöskään halunnut vastaajien lukevan toistensa vastauksia ja saavan niistä vaikutteita. Tällä yritin myös estää sen, että sama henkilö olisi vastannut kyselyyn useamman kerran eri nimimerkillä. Tietysti tämä on mahdollista myös sähköpostitse eri sähköpostiosoitteista, joskin huomattavasti hankalampaa. Monet vastaajistani lähettivät vastauksensa omalla nimellään ja koulun tai työpaikan sähköpostiosoitteesta. Vastauksista näkyy myös, että vastaajat ovat paneutuneet kysymyksiin ja miettineet vastauksiaan. Yhtään vaillinaisesti täytettyä tai vitsiksi heitettyä vastausta en saanut, mikä kertoo myös siitä, että vastaajat lähtivät mukaan vakavalla mielellä.

Seurattuani tiivistä keskustelua näillä kahdella keskustelupalstalla, suhtaudun myös itse osittain epäluuloisesti keskustelupalstojen keskustelua ja ilmapiiriä kohtaan. Palstoilla käytiin paljon täysin asiallista ja kiinnostavaa keskustelua, mutta paljon viestiketjuissa myös provosoitiin toisia keskustelijoita ja levitettiin suoranaisia valheita talon tapahtumista ja asukkaista sekä tuotantotiimistä.

Keskustelupalstojen ihmisistä saa kuitenkin parhaiten tietoa kysymällä heiltä itseltään. Uskon, että suurin osa keskusteluihin osallistujista on rehellisiä henkilöisyytensä suhteen, eikä tieten tahtoen pyri huijaamaan muita. Huijaaminen kävisi aktiivisille kirjoittajille pidemmän päälle varmasti myös raskaaksi, sillä keskustelut soljuvat vilkkaina koko ohjelman esittämisen ajan, kolme kuukautta. Lisäksi ainakin osittain samat keskustelijat näyttäisivät pyörivän keskustelupalstoilla tuotantokaudesta toiseen. Lisäksi valehtelemisen ja tutkijan huijaamisen mahdollisuus ei tietenkään koske yksin keskustelupalstoja ja sähköpostikyselyitä, vaan on mahdollista aina silloin, kun tutkija yrittää saada suoraan tietoa ihmisiltä.

Aineistoa kertyi kaikkiaan 44 sivua tiheään kirjoitettua tekstiä. Tämä riitti hyvin tutkielman analyysia varten ja jo näin pienestä aineistosta nousi esiin monenlaisia teemoja ja merkityksiä. Saamani

vastaukset ovat hyvin perusteellisia ja vastaajien näkee todella paneutuneen asiaan. He ovat pyrkineet varsin analyttisesti pohtimaan omia katsomiskokemuksiaan ja syytään ohjelman katsomiseen.

Kysymysten teemat valitsin aiempien tutkimusten ja sen perusteella, mitkä aihealueet koin tärkeiksi ja pinnalla oleviksi seurattuani keskustelupalstoja säännöllisesti pitkin syksyä. Esimerkiksi kilpailijoiden aitouden ja esittämisen välinen suhde sekä tuotannon manipulointiyritykset tuntuivat olevan keskustelupalstojen ikuisuusaiheita. Luonnollisesti olin myös kiinnostunut siitä, kuinka aktiivisesti ohjelmaa seurattiin, kuinka paljon aikaa keskustelupalstoilla käytettiin ja millaisia merkityksiä keskusteluille annettiin.

5.4 Informantit

Kyselyyni vastanneista viisi oli miestä ja 14 naista. Näin ollen naisten osuus on aineistossani sangen korostunut. Toisaalta *Big Brother* -keskustelupalstojen kirjoittajien sukupuolijakaumasta ei ole olemassa tarkempaa tietoa, joten on mahdotonta sanoa, onko aineistoni sukupuolijakaumaltaan vino, vai osallistuvatko naiset ylipäänsä ahkerammin keskustelupalstoille. Toisaalta Hillin (2002, 328) aineistossa 30 prosenttia miehistä ja 48 prosenttia naisista seurasi *Big Brotheria*, joten voi olla, että myös enemmistö ohjelman katsojista on naisia.

Vastaajien keski-ikäsi tuli lähes 29 vuotta – nuorin vastaajista oli 17-vuotias ja vanhin 43-vuotias. Sekä nuorin että vanhin vastaaja sattui olemaan sukupuoleltaan mies. Naisista nuorin vastaaja oli 19-vuotias ja vanhin 41-vuotias. Vastaajista kymmenen on alle 30-vuotiaita ja yhdeksän yli 30-vuotiaita.

Koulutuksen suhteen vastaajilla on varsin heterogeeninen tausta. Yhteensä seitsemällä vastaajalla korkein suoritettu tutkinto oli opistotasoinen tutkinto. Kolmella vastaajalla korkein tutkinto on ylioppilastutkinto ja yhtä monella korkein tutkinto on peruskoulun päästötodistus. Niin ikään kolmelta vastaajalta löytyy yliopistotutkinto. Kahdella vastaajalla on ammattikoulun tutkinto ja yhdellä ammattikorkeakoulututkinto.

Eniten vastaajien joukossa oli toimihenkilöitä, joista yhteensä viisi oli ylempiä toimihenkilöitä ja kolme alempia toimihenkilöitä. Vastaajista neljä oli työntekijöitä ja kolme oli työttömänä. Kolme vastaajaa oli opiskelijoita. Yksi vastaaja ilmoitti olevansa vaihtelevasti työntekijä, sairauslomalla ja työtön.

Sosiaalisen taustansa suhteen kyselyyni vastanneet vastaavat Annette Hillin (2005, 5) Iso-Britanniassa *Big Brotherin* katsojista tekemää tutkimusta, jonka mukaan ohjelmaa seuraavat etenkin 16–34-vuotiaat koulutetut ihmiset. Ohjelma näyttää kiinnostavan enemmän hieman vanhempia katsojia

kuin teini-ikäisiä. Katsojat näyttäisivät olevan iältään teineistä keski-ikäisiin ja tulevan kaikista yhteiskuntaluokista. Monesti luullaan, että tosi-tv-ohjelmia katsovat teini-ikäiset ja nuoret aikuiset, mutta Hillin tutkimustulosten valossa teini-ikäisiä on katsojien joukossa luultua vähemmän. Omassa aineistossani teini-ikäisiä ei ollut yhtään. Teini-ikäisten sijaan ohjelma näyttäisi kiinnostavan enemmän nuoria aikuisia. Osin tähän tulokseen voi tietysti vaikuttaa esimerkiksi vanhempien asettamat rajoitukset lastensa tv:n katselulle tai se, että teini-ikäiset eivät osallistu tämäntyyppisiin tutkimuksiin. Toisaalta myös keskustelupalstoilla kyseltiin ajoittain kirjoittelijoiden ikää ja hämmästeltiin sitä, että kirjoittajat olivatkin lähestulkoon kaikki aikuisia, etenkin kun joidenkin kirjoittajien oli epäilty olevan teinejä.

Tässä aineistossa teini-ikäiset ja nuoret katsojat ovat ehkä aliedustettuina. Ehkä juuri nuoremmat keskustelupalstojen osanottajat eivät olleet kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen ja tutkimuspyyntöni houkutteli sen sijaan vanhempia keskustelijoita.

Analyysissä esiintyy paljon suoria lainauksia vastaajilta, sillä näin pyritään tuomaan vastaajien oma ääni selkeästi esiin ja samalla antamaan lukijoille mahdollisuus tarkistaa tehtyjen tulkintojen oikeellisuutta. Sitaateilla pyritään myös kiteyttämään esiteltyjä teemoja ja tuomaan niistä syventävää tietoa. Vastaajat on numeroitu juoksevilla numeroilla 1–19 ja lainauksen perässä näkyy kulloisenkin vastaajan numero, ikä ja sukupuoli. Numeroa käytetään sen vuoksi, että vastaajat voidaan yksilöidä tällä tavoin, joskaan heitä ei voi siitä tunnistaa. Samalla lainauksista näkee, että ne on kerätty eri vastaajilta, sillä aineiston joukossa on esimerkiksi useita 22-vuotiaita naisvastaajia.

Hakasulut, joiden sisällä on kolme pistettä tarkoittavat, että lainauksesta on siltä kohtaa jätetty jotain pois. Lainauksissa esiintyviä kirjoitusvirheitä ei ole korjattu.

6 Viikon jokaisena päivänä

Big Brother on onnistunut hyödyntämään monimediaalisuutta. Se pyrkii tietoisesti kannustamaan katsojiaan osallistumaan ohjelmaan erilaisten äänestysten kautta. Katsojat saavat valita ohjelmasta kulloinkin häädettävät kilpailijat ja lopussa päättää, kuka 50 000 euron rahasumman voittaa. Tämä näkyy myös siinä, miten katsojat ohjelmaa seuraavat.

Tarjolla oli useita erilaisia tapoja seurata ohjelmaa. Yhä useammat seuraavat ohjelman etenemistä paitsi televisiosta, myös internetistä ohjelman omilta sivuilta, maksullisten lisäpalveluiden kautta ja keskustelupalstoilta. Kuinka tiiviisti ohjelmaa seurattiin? Seurattiinko tasapuolisesti kaikista tarjolla olevista mahdollisuuksista vai valikoituiko tarjonnan joukosta tietyt kanavat, joista ohjelmaa seurattiin? Kuinka tuttu ohjelma oli ennestään vastaajille? Seurasivatko vastaajat myös muita tosi-tv-ohjelmia? Erosiko *Big Brother* muista seuratuista ohjelmista? Näihin kysymyksiin etsitään vastausta seuraavaksi.

6.1 Tosi-tv:n seuraaminen ja ohjelmien erot

Lähes kaikki vastaajat olivat seuranneet jonkin verran jo ohjelman muiden maiden, varsinkin Iso-Britannian tuotantokausia. Osa vastaajista oli seurannut Iso-Britannian aiempia tuotantokausia lähes päivittäin. Osa puolestaan oli seurannut ohjelmaa vain satunnaisesti tai vain yhden tuotantokauden verran.

Vastaajat katsoivat myös muita tosi-tv-ohjelmia vaihtelevasti. Suosituimpia ohjelmia olivat *Idols*, jota seurasi 12 vastaajaa ja *Expedition Robinson* (joko Suomen tai jonkin muun maan versio), jota seurasi kymmenen vastaajaa. Myös *Selviytyjiä* seurasi tai oli seurannut kahdeksan vastaajaa. Muiden seurattujen tosi-tv-ohjelmien joukossa olivat *Amazing Race*, *Vaimot Vaihtoon*, *Unelmäkämpä* sekä *Cheaters*, *Talo*, *Miljonääri-Jussi*, *Viritetyt vehkeet*, *Holiday Switch*, *Suuri seikkailu* ja *Suurin pudottaja*.

Puolet vastaajista arvioi katsovansa erilaisia tosi-tv-ohjelmia kaikkiaan kymmenisen tuntia viikossa. Mikäli seurasi *Big Brotheria* suurin piirtein kaikki viikon koosteet ja sunnuntai suoran lähetyksen, katsottavaa kertyi 7,5 tuntia viikon aikana. Neljä vastaajaa arveli katsovansa tosi-tv-ohjelmia noin 15 tuntia viikossa tai enemmän ja saman verran vastaajista seurasi tosi-tv:tä vain muutamia tunteja viikossa.

Monet vastaajat kertoivat *Big Brotherin* vievän juuri sillä hetkellä ison osan television katseluajasta. Tämä vähensi muiden tosi-tv-ohjelmien seuraamista. Jos haluaa pysyä tapahtumista kärryillä, monia tosi-tv-ohjelmia on seurattava tiiviisti. Tosin monia tosi-tv-ohjelmia lähetetään vain kerran viikossa tunnin jaksoina, joten niitä saattoi seurata hyvin *Big Brotherin* ohella.

Miten *Big Brother* sitten eroaa muista tosi-tv-ohjelmista? Osan mielestä eroa muihin ei juuri ollut.

Ei mielestäni kovin paljon eroa muista. Toki kyse on paljon enemmän psykologiasta kuin esim. *Amazing Race*ssa (ja nämä asiat minua juuri kiinnostavat), mutta sitä mahtuu kyllä jokaiseen tosi-tv-ohjelmaan. (2, nainen, 30)

Psykologinen puoli, kuten henkilösuhteiden kehittymisen seuraaminen mainittiin yhdeksässä vastauksessa erona muihin formaatteihin. Lisäksi katsottiin, ettei kilpailijoilla tarvitse olla muita kykyjä kuin katsojien miellyttäminen omalla persoonallaan.

TosiTv-ohjelmia en muita seuraa niin täysipäiväisesti kuin *Big Brotheria*. Tällä hetkellä ei muita ole jota katsoisin vakituisesti. Monesti jos jotain hömppätositv:tä tulee tai jotain remonttijuttuja kuten tämä nelosella pyörivä remonttijuttu niin en kyllä kanavaa vaihda. [...] *Big Brother* eroaa siinä mielessä, että se on itselläni ainakin ainut ohjelma mihin olen jäänyt koukkuun. BB:n katselu on enemmän sellaista muiden elämän tarkkailua kuin esimerkiksi *Idols* tai Suomen *Robinson*. BB:ssä kenenkään ei tarvitse olla muussa hyvä kuin siinä että katsoja jaksaa häntä katsella. (7, nainen, 19)

Kuuden vastaajan mielestä eristyksissä oleminen ja rajattu, kummallinen elinympäristö kieltoineen ja rajoituksineen erottaa *Big Brotherin* muista ohjelmista.

Katsoin brittien BB:tä lähes päivittäin muutama kesä sitten, kun se tuli Suomessa. Seuraan varmaan suurinta osaa realitysarjoista [...] Ainoastaan ala-arvoiset *Nörtti* ja *kaunotar* –tyyppiset ohjelmat jätän väliin. Kilpailuohjelmat, kuten *Idols* ja *Suuri Seikkailu* kiinnostavat eniten, samoin BB. BB:ssä on jotain koukuttavaa. Se eroaa muista realitysarjoista lähinnä sen absurdilla ympäristöllä. Onhan se hieman outoa, että ihmiset vapaaehtoisesti lukitsevat itsensä kolmeksi kuukaudeksi koko kansan tuijoteltavaksi ja tekemään todella outoja tehtäviä... (12, nainen, 25)

Niin ikään kuudessa vastauksessa tuodaan esiin ohjelman intensiivisyys ja intiimiys sekä ajallisesti pitkä kesto erotuksena muihin tosi-tv-ohjelmiin.

Big Brother on mielestäni aivan toisenlainen muihin sarjoihin verrattuna. Neljän seinän sisällä samojen ihmisten kanssa oleminen sekä kilpailun pitkä kesto luovat aivan omanlaisensa elementit kisaan. Lisäksi kyse on pääasiassa sosiaalisista taidoista; siinä varmaan syy miksi BB on mielestäni paras reality. (16, nainen, 25)

Lisäksi mainittiin, että *Big Brotherissa* on vähemmän juonittelua kuin muissa tosi-tv-ohjelmissa. Eroavuudeksi koettiin myös mahdollisuus vaikuttaa ohjelmaan ja se, että keskustelupalstat ja internetistä löytyvä materiaali tuovat lisäarvoa.

[...] Intensiivinen lähetyksrytmi, aidosti lisäarvoa nettimateriaalista, aktiiviset keskustelusivut. (10, nainen, 33)

Toisten mielestä ohjelma eroaa muista tosi-tv-ohjelmista aitoutensa vuoksi. Tapahtumia on vaikeampi lavastaa, etenkin kun 24/7-yhteyden hankkineet seuraavat tapahtumia reaaliajassa ja joku varmasti huomaa vilpin. Tämän vuoksi myös tuotantoryhmän on vaikeampi manipuloida ohjelman kulkua.

[...] BB on intiimimpi ja ohjelmaa on vaikeampi manipuloida ja tapahtumat ovat aidompia eikä lavastettuja kuten muissa on vaarana olla. (4, mies, 43)

[...] BB eroaa muista tosi-tv ohjelmista siinä kun ne ihmiset kuitenkin elävät sitä ”omaa elämäänsä” siellä talossa. Eikä ole mitään kieroiluja ja juonitteluja. (9, nainen, 20)

Juonittelu ja pelaaminen eli pelin kulun taktikoimiseen ja ohjailemiseen pyrkiminen on vaikeaa, koska katsojien reaktioista ei ole minkäänlaista tietoa. Se, mikä talossa saattaa tuntua hyvältä ja hauskalta idealta, voikin herättää katsojissa närkästystä ja sitä kautta tietää nopeaa loppua kilpailulle.

Toisaalta suomalaisten yhteiselon seuraaminen voi olla varsin tylsää katsottavaa, sillä suomalaiset näyttäisivät välttävän suurten tunteiden näyttämistä televisiossa. Talossa riideltiin varsin hillitysti ja juoniteltiin tuskin ollenkaan. Tämä puolestaan ei ole katsojan kannalta kiinnostavaa. Katsoja haluaisi nähdä meheviä riitoja, kyräilyä ja juonimista, eikä alituista ”meillä kaikilla on mielettömän kivaa ja me tykätään kaikista” -vakuuttelua, kuten suomalaisversiossa nähtiin. Toisaalta eniten nähdään näyttävät keskustelupalstoilla herättävän juuri ne henkilöt, jotka aiheuttivat pientä kinaa asukkaiden kesken. Heitä syytettiin herkästi pelaamisesta ja osa katsojista näki syyn vain yhdessä riitelijässä. Tuntemattomien ja varsin erilaisten ihmisten asettamisen saman katon alle vailla piilopaikkaa olisi luullut herättävän enemmänkin ristiriitoja asukkaiden kesken.

Nyt tulee aika isot tuntimäärät BB:n vuoksi, n 10h viikossa. BB eroaa muista siinä, että itse asiassahan se on oikeastaan aika tylsä katsottava jos vertaa vaikkapa AR:en (Amazing Race), jossa mennään hurjaa vauhtia paikasta toiseen. BB:ssä ihmiset ovat talon sisällä ja tekeminen on hyvin rajattua. Silti siihen jää koukkuun. (17, nainen, 37)

Vaikka ohjelma oli ainakin ajoittain tylsää katsottavaa, vastaajat kokevat jääneensä siihen ’koukkuun’.

Olen katsonut Britannian BB-ohjelmat, heidän BB2 koukutti minut formaattiin. En jättänyt yhtään jaksoa katsomatta ja kauden päätösjakson katsoin nauhalta useampaan kertaan. Olen aina seurannut mielenkiinnolla tosi-tv-ohjelmia. [...] Viime aikoina kiinnostukseni tosi-tv:hen on ollut laskusuhdanteessa. jotenkin tuntuu, että ohjelmissa on paljon toistoa. [...] (3, nainen, 27)

6.2 Asukkaaksi taloon?

Vastaajia osallistumien *Big Brotheriin* kilpailijana ei juuri kiehtonut. Kukaan vastaajista ei ollut itse hakenut talon asukkaaksi. Muutamat vastaajat kertoivat voivansa harkita seuraaviin tuotantokausiin hakemista ja voivansa hyvin kuvitella itsensä talon asukkaaksi. Yksi vastaaja voisi hakea ohjelmaan, mikäli kameroita ei olisi suihkussa ja vessassa. Toinen voisi osallistua johonkin vastaavanlaiseen, jos nauhoitettua materiaalia ei esitettäisi julkisuudessa, vaan se olisi pelkästään osallistujien ja järjestäjien käyttöön.

Voisin kuvitella osallistuvani vastaavaan kokemukseen, JOS kyseistä ohjelmaa ei koskaan esitettäisi tv:ssä vaan videot olisivat vain omaan käyttöön. Olen kiinnostunut ryhmäilmiöistä ja yksilön toiminnasta stressitilanteessa, en julkisuudesta. (2, nainen, 30)

Lisäksi yksi vastaaja pohti, että kokemuksena vastaavanlainen yhteisöeläminen voisi olla kiinnostavaa, mutta sitä varten hänen ei tarvitse osallistua *Big Brotheriin*. Vaikka ohjelmaa pidettiin kokemuksena kiinnostavana, sen vuoksi ei kuitenkaan haluttu julkisuuteen.

En hakenut. Enkä tule hakemaan. Aikaisemmassa elämänvaiheessani sain julkisuutta osakseni vähän, mutta kuitenkin sen verran tarpeeksi, että tiedän, että en halua koko kansan silmätikuksi (siis ohjelman jälkeistä aikaa ajateltuna). Tietenkin kokemuksena leppoisa yhteisöeläminen voisi olla väliaikaisena elämänvaiheena mieluista, mutta näitä yhteisöjähän ja leirejä on maailma pullollaan, jos sellaista elämää joskus oikeasti kaipaan, ei siihen BB:tä tarvita. Eli kameroita en kaipaa seuraamaan elämääni. (1, mies, 30)

Yli puolet vastaajista tyrmäsi ajatuksen talossa olemisestaan täysin. Syyksi mainittiin, ettei haluttaisi elää kameroiden alla tarkkailtavana. Ainainen kameroiden läsnäolo ja julkisuus olivat asioita, joita haluttiin karta.

En hakenut, en voisi. Olen mieluummin tarkkailija kuin tarkkailtu. (17, nainen, 37)

En hakenut, en voisi ikinä kuvitellakaan olevani talossa, ei pää kestäisi ainaisia kameroita. (13, mies, 22)

Vastaajat eivät myöskään kaivanneet julkisuutta, jota ohjelmaan osallistumisesta seuraisi. He pelkäsivät, että oma ura ja uskottavuus menisi ohjelmaan osallistumisen myötä. Samoin epäiltiin, ettei läheisistä ihmisistä voitaisi olla niin kauan erossa. Myös elämäntilanne saattoi olla esteenä hakemiselle ohjelmaan.

En hakenut, mutta olen kyllä haaveillut asiasta. Haaveista en varmasti totta tee, sillä pienet lapset estävät Taloon menon. Voisin silti hyvin kuvitella itseni talossa, se olisi varmasti jotain aivan ainutlaatuista. (16, nainen, 25)

Lisäksi yksi vastaaja ei kestänyt ajatusta, että häntä ja hänen elämänsä ruodittaisiin niin, ettei hän itse voisi ottaa osaa keskusteluun ja puolustautua. Hän pelkäsi myös, että tuttavapiirin häiriintynyt henkilö levittäisi hänestä perättömiä juttuja julkisuuteen.

Ajattelin brittiversiota seurattessani, että ilman muuta haen, jos tulee Suomeen. Kun sitten sain hakulomakkeen käsiini, huomasin ajatuksen mahdottomaksi omalta kohdaltani. Syyt: a) olen kontrollifriikki, enkä yksinkertaisesti kestä ajatusta, että minua, elämäni ja toimiani spekuloidaisiin ilman että saisin puheenvuoron. b) Tuttavapiirissäni on yksi henkisesti sairas henkilö, joka tulisi fiktiivisillä jutuilla julkisuuteen jos olisin talossa. (Hän on tehnyt sen kahdelle 'oikeasti' julkisuudessa olevalle henkilölle, joten luulisin pääseväni joukon jatkoksi.) Huomaa myös kohta a, jonka valossa asian vastenmielisyys minulle vielä korostuu. (10, nainen, 33)

Toisaalta ajateltiin, ettei itsellä olisi mitään annettavaa ohjelmalle:

En hakenut. Enkä tahtoisi talon asukkaana olla. En vain näe itsessäni mitään sellaista jota tarvitsee televisioon kuvata. Tuskinpa minulla paljoa annettavaa tuossa sarjassa olisi. (7, nainen, 19)

Edellisestä vastauksesta ilmenee mielenkiintoinen seikka talon asukkaiden ominaisuuksien suhteen. Vaikka periaatteessa kilpailijoilta ei vaadita sen kummempia taitoja, vastaajan mielestä hänellä itsellään ei olisi mitään annettavaa ohjelmalle. *Big Brotheriinkaan* ei näytä riittävän se, että on tavallinen keskivertosuomalainen, vaan ajatellaan, että on oltava jotenkin ehkä keskivertoa mielenkiintoisempi ihminen, jotta taloon voisi hakea. Se, ettei tarvitse muuta kuin miellyttää katsojia, onkin itse asiassa taito muiden joukossa – jotain, jota läheskään kaikki eivät osaa.

6.3 Koostelähetyksen seuraaminen maanantaista lauantaihin klo 21–22

Lähes puolet vastaajista seurasi päivittäistä *Subtv:n* päälähetystä joka päivä, ja seitsemän seurasi lähetystä lähes joka päivä. Suurin osa vastaajista oli televisionsa ja *Big Brotherin* ääressä kolmen kuukauden ajan melkein joka ilta klo 21 ja 22 välillä.

Kolme vastaajaa seurasi illan lähetystä 'vain' pari-kolme kertaa viikossa ja yksi vastaaja seurasi sitäkin harvemmin. Syyksi koosteen verrattain vähäiseen katsomiseen mainittiin oma ajan puute ja se, että tapahtumia seurattiin ja niistä oli kuultu jo muualta, kuten internetistä, keskustelupalstoilta ja 24/7-yhteyden kautta.

Oleellista näyttäisi kuitenkin olevan, että ohjelman juonessa mukana pysyminen vaati säännöllistä seuraamista – joko television, internetin tai keskustelupalstojen kautta. Perinteinen tapa katsoa televisio-ohjelmaa kerran viikossa ei tähän ohjelmaan sopinut. Tämä asetti huomattavia rajoituksia

aktiivisesti seuraavien vapaa-ajankäytölle. Toisaalta kuten seuraava vastaajakin korostaa, ohjelma oli viihdettä ja sitä seurattiin mielellään:

Halusin pysyä kärryillä talon tapahtumien etenemisessä. Psykologisten ja sosiaalisten seikkojen kehittymisen "juonessa" mukana pysymisen takia tiivis tapahtumien seuraaminen oli oleellista. Ja tietty ennenmuuta: BB oli ohjelma-konseptina hyvää viihdettä, jota katsoi mieluusti. (1, mies, 30, seurasi lähes päivittäin)

Kolmannes vastaajista mainitsi, että tämän lähetyksen katsomisen yhtenä syynä on, että siinä esitetään talon tapahtumat tiivistetyssä muodossa. Koosteen kautta katsoja saattoi nähdä omin silmin kunkin päivän tärkeimmät tapahtumat. Monilla ei ollut joko aikaa seurata ohjelmaa 24/7-palvelun kautta tai koko palvelua edes hankittuna, joten koosteelle oli selvä tarve. Ja vaikka monet seurasivat ohjelmaa varsin usein, katsojilla oli muutakin elämää. Päivittäinen koostelähetykset ei haitannut omaa elämää liiaksi, mutta silti tapahtumissa pysyttiin hyvin mukana.

Sopivan pituinen tiivistys päivän tapahtumista. Ei kärsi perhe-elämä ihan niin paljon kuin jos seuraisi jatkuvasti. (2, nainen, 30, seurasi lähes päivittäin)

Toisaalta liiallinen tiivistäminen saattoi myös vähentää tämän ohjelman katsomista, kun tapahtumarikkaana päivänä illan koosteesta saattoi jäädä paljon oleellistakin pois.

En ole enää niin innostunut katselemaan tätä päivälähetystä. Alussa tuli kyllä katsottua melkein joka päivä. Nämä ovat leikattuja ja näistä jää pois yleensä aika paljon asioita, jotka minusta kuuluisivat vielä siihen. Siksi en jaksa niin usein katsella. (7, nainen 19, seurasi 2–3 kertaa viikossa)

Myös koosteen lähetyksia iltaisin klo 21–22 pidettiin sopivana. Ohjelmasta tuli kuin osa iltarutiineja. Koska sitä ei tarvinnut seurata koko ajan silmä kovana keskittyen, sen aikana voitiin keskustella perheen tai kumppanin kanssa oman päivän tapahtumista. Tähän aikaan useimpien kohdalla päivä alkoi olla pulkassa, työt tehty, harrastukset harrastettu ja lapsiperheissä lapset unen mailla. Aika oli sopiva television katsomiseen.

Tulee hyvään katselu aikaan. BB päähän ja nukkumaan. (13, mies, 22, seurasi lähes joka päivä)

Kuuluu iltarutiineihin ja samalla käydään avomiehen kanssa oma päivä läpi. (10, nainen, 33, seurasi lähes joka päivä)

Yksi vastaaja nosti erityisesti esiin sen, että seurasi illan päälähetystä nähdäkseen, miten hyvin se vastasi hänen 24/7-palvelun kautta saamaansa käsitystä todellisuudesta. Silloin, kun vastaaja ei ollut ehtinyt seurata 24/7-palvelua, hän katsoi illan lähetyksen verratakseen tapahtumia siihen, miten niistä oli 'uutisissa' kerrottu.

On mielenkiintoista nähdä, miten dailyn versio vastaa 24/7 todellisuutta. Lisäksi en ehdi seuraamaan 24/7 kovin usein, joten haluan nähdä miltä tapahtumat ovat näyttäneet luettuani niistä Subin netistä. (16, nainen, 25, seurasi joka päivä)

Myös keskustelupalstoilla 24/7-palvelun käyttäjät tiedottivat usein talon tapahtumista, jos jotain erityistä oli tekeillä. Usein muut kirjoittajat tätä heiltä pyysivätkin, varsinkin jos tiedossa oli, että jotain erikoista on tekeillä, kuten esimerkiksi uusi viikkotehtävä, juhlat tai rangaistuksia tulossa. Toki talon tärkeimmistä tapahtumista kerrottiin myös *Subtv*:n internetsivuilla 'uutisten' muodossa, mutta näitä uutisia päivitettiin sivuille vain noin kerran tunnissa.

6.4 *BB Extra* ja *chat* – teinien touhua?

Kukaan vastaajista ei katsonut *Subtv*:ltä klo 19–19.30 tullutta *BB Extra*-lähetystä joka päivä. Suurin osa vastaajista katsoi tätä lähetystä 2–3 kertaa viikossa tai sitäkin harvemmin. Yksi vastaajista ei katsonut ohjelmaa koskaan, sillä hän oli ohjelman esitysaikaan aina töissä – muuten hän olisi ohjelmaa kyllä seurannut. Vain kolme vastaajaa ilmoitti seuraavansa ohjelmaa lähes joka päivä.

Vastaajat pitivät *BB Extraa* huonona ja tyhjäpäiväisenä ohjelmana. Sitä pidettiin myös sisällöllisesti köyhänä, sillä se ei tuonut mitään uutta esille, vaan näytti samoja asioita, jotka näytettiin myös illan päälähetyksessä. Ohjelmalla ei nähty olevan mitään lisäarvoa.

Extra on mielestäni aika tyhjäpäiväinen ohjelma, jossa lähinnä kerrataan jo nähtyä (16, nainen, 25)

En ole oikein koskaan pitänyt tästä extrasta. Siitä ei saa paljon mitään ylimääräistä irti, mikä olisi ohjelman tarkoitus. (7, nainen, 19)

Ohjelmaa katsottiin toisinaan ajankulun vuoksi, jos muistettiin ja jos oltiin kotosalla, eikä parempaa tekemistä ollut.

Katson kun aikatauluun sopii eikä kilpailevilta kanavilta ole tulossa parempaa. Mielestäni ei ole erityisen onnistunut ohjelma, koska a) ns. chat-ominaisuus on esteettisesti vastenmielinen ja sisällöllisesti onntto, b) ei tuo lisäarvoa pyhään päälähetys-talkshow-nettisivut-kolminaisuuteen (10, nainen, 33)

Jos edellisen illan koostelähetys oli jäänyt katsomatta, *BB Extrasta* näki jälleen tiivistetysti talon tapahtumat.

Jos on jäänyt katsomatta päälähetysiä, näkee tiivistetysti mitä on tapahtunut. (13, mies, 22)

Ohjelmaa katsottiin toisinaan myös siltä varalta, että siinä näkyisi ennennäkemättömiä päiväkirjahuoneen keskusteluja tai jos ohjelmassa oli mukana talosta pudonnut kilpailija.

Seuraan niinä iltoina kun olen kotona, ja mukana on esim pudonnut henkilö (17, nainen, 37)

Extrassa katsojat saattoivat lähettää tekstiviestejä, jossa kommentoivat talon tapahtumia tai esittivät kysymyksiä ohjelmasta tai kysymyksiä vast'ikään talosta hädetylle asukkaalle. Nämä tekstiviestit juoksivat koko ohjelman ajan tv-ruudun alalaidassa muidenkin katsojien nähtävillä. Tämä chat-ominaisuus keräsi viestejä ilmeisesti nuorimmilta katsojilta, mutta ei houkuttellut vanhempia ikäryhmiä. Kaksi vastaajaa kertoi viestien jopa ärsyttävän.

Törkytekstarit ärsyttää, eikä ole ollut minua kiinnostavia asioita kun olen muutaman kerran katsonut. (2, nainen, 30)

Valtaosa vastaajista ei hyödyntänyt koskaan *chat*-toimintoja. Vain yksi vastaaja osallistui lähes joka päivä *chattiin*, yksi osallistui 2–3 kertaa viikossa ja neljä vastaajaa osallistui harvemmin. *Chat* on ylipäätään ehkä luontevampi ja tutumpi muoto nuorimmille katsojille ja teini-ikäisille, ei niinkään täysi-ään ylittäneille katsojille. Vastaajat pitivät sitä liian teinimäisenä ja viesteissä ei koettu olevan mitään sisältöä.

En seuraa chat-osiota lainkaan jos katson extraa. Liian teinitouhua. (17, nainen, 37)

Monet vastaajista kertoivat, etteivät yleensäkään käytä *chattia* kommunikointiin, eivätkä ole kiinnostuneita tästä kommunikointitavasta. Lisäksi moitittiin sisältöjä ”tyhjänpäiväiseksi jauhamiseksi” ja typeriksi heitoiksi.

En ole kiinnostunut näistä. Ei mitään järkevää keskustelua, vaan lähinnä ”perttu on paras”-tyylisiä heittoja. (16, nainen, 25)

Osalla vastaajista oli periaatteena olla osallistumatta mihinkään maksulliseen. Yksi viesti maksoi nimittäin lähes euron.

En tule osallistumaan keskusteluihin jotka maksavat. (18, mies, 22)

Monet eivät ehkä ikänsäkään puolesta kokeneet tätä palvelua omakseen ja osan karkottivat pois viestien välillä ala-arvoinen taso ja sisällyksettömyys.

Jo aiemmin mainitsemieni törkyviestien määrä on niin suuri, etten halua olla millään tavoin osallisena sellaisessa. On puistattavaa, kuinka suomalaiset kehtaavat anonyymina haukkua omasta mielestään täysin oikeutetusti vieraita ihmisiä aivan järkyttävillä tavoilla. (2, nainen, 30)

Vaikka *Big Brotherin* ympärille oli koottu monenlaisia lisäpalveluja, joista osa oli maksuttomia ja osa maksullisia, vastaajat eivät tarttuneet tarjottuihin uusiin mahdollisuuksiin sokeasti kiinni. Ohjelmien sisältöä ja lisäpalveluiden tarjoamaa lisäarvoa punnittiin varsin tarkasti. Sisällöllisesti köyhät tai huonoiksi koetut ohjelmat ja lisäpalvelut jätettiin surutta pois omasta aikataulusta. Laajasta valikoimasta seulottiin se, mikä itseä kiinnosti. Varsinkin maksullisia lisäpalveluja pidettiin kalliina. Osa jättäytyi periaatteesta kaiken lisämaksullisen ulkopuolelle.

6.5 Viikon kohokohta – sunnuntain suora lähetys klo 21–22.30

Sunnuntaisessa suorassa lähetyksessä studioyleisössä nähtiin usein jo häädettyjä asukkaita sekä häätöäänestyksessä olevien läheisiä, joita haastateltiin ohjelman aikana. Lisäksi sunnuntain ohjelmassa näytettiin kooste koko viikon ja osin edeltävän päivän tapahtumista. Tärkeintä sunnuntaisissa lähetyksissä oli kuitenkin häätöäänestykseen joutuneiden paljastaminen tai talosta putoavan asukkaan paljastaminen. Niin ikään pudonneen asukkaan haastattelu suorassa lähetyksessä ja yleensä asukkaiden reaktioiden näkeminen suorassa lähetyksessä koettiin tärkeäksi. Ohjelmaan oli aina kutsuttu vieraiksi kilpailijoille läheisiä ihmisiä talon ulkopuolelta: ohjelmassa haastateltiin kilpailijoiden vanhempia, lapsia, ystäviä ja seurustelukumppaneita. Tätä kautta pyrittiin kertomaan katsojille, millaisia kilpailijat ovat 'oikeasti' normaalissa elämässään. Läheisiä pyydettiin usein arvioimaan kilpailijoiden käyttäytymistä talossa. Heiltä kysyttiin, ovatko kilpailijat aitoja, vai jotain muuta kuin normaalisti.

Enemmistö vastaajista seurasi sunnuntaisin esitettyä puolitoistatuntista suoraa lähetystä joka ikinen kerta ja loputkin lähes joka kerta. Puolet piti lähetystä koko viikon kohokohtana, tärkeimpänä lähetyksenä tai viikon mielenkiintoisimpana ohjelmana. Alla olevassa vastauksessa kiteytyvät tämän ohjelman katsomissytyt. *Big Brother* oli pohjimmiltaan kilpailu, jossa oli vain yksi voittaja. Tämän vuoksi häätöäänestyksistä tuli keskeinen osa koko ohjelmaa.

[...] on kiva a) nähdä pudotustilanteet tuoreeltaan, b) 'tutustua' kisaajien taustajoukkoihin, c) saada puheenaihetta seuraavalle viikolle, d) kokoontua omien kotijoukkojen kanssa (10, nainen, 33)

Tässä lähetyksessä sai tietää joka toinen sunnuntai sen, ketkä ovat nimettyinä häätöäänestykseen ja joka toinen sunnuntai sen, kuka häädetään talosta:

Tämän katson aina nenä kiinni telkkarissa. On jännää nähdä kuka nimetään ja kuka putoaa. Ohjelman kannalta oleellista. (16, nainen, 25)

Kyllähän tämä tulee aina katsottua. Viikon tärkeimmät kohdat: joko nimeämiset tai sitten jonkun tipahtaminen. Myös tästä saa kerrattua mitä on tapahtunut viikon aikana jossei ole katsellut paljoa. (7, nainen, 19)

Myös sillä oli merkitystä, että ohjelma oli suora lähetys. Ne, joilla ei ollut 24/7-palvelua, pääsivät kerrankin seuraamaan asukkaiden eloa suorana.

Viikon BB kohokohta oli ehdottomasti sunnuntain lähetys. Suorassa lähetyksessä oli jotain taianomaista: seurata nyt liveinä asukkaiden huippuhetkiä. (1, mies, 30)

Yksi vastaaja poikkeaa täysin muista. Häntä eivät nimeämiset ja asukkaiden häätäminen juurikaan kiinnostaneet, mutta sunnuntaista lähetystä hän seurasi sen viihdearvon vuoksi.

Ei kiinnosta kovinkaan paljoa kuka lähtee.. (katson viihteen vuoksi vaan) (13, mies, 22)

Vaikka kilpailu olikin ohjelmassa keskeinen elementti, sitä yritettiin häivyttää katsojien mielistä. Kilpailijat toistivat jatkuvasti, kuinka he olivat tulleet hakemaan talosta uudenlaisia kokemuksia ja että voittaminen ei todellakaan ole heille tärkeää. Ehkä tämä asenne ja mediatapahtuman luonne vaikuttivat myös katsojiin ja sen vuoksi osalle katsojista häädöt ja nimeämiset eivät olleet niin merkittäviä. Ohjelma tarjosi viihdyttävää ajankulua ja sen ääreen istahdettiin viihtymään kuten minkä tahansa tv-ohjelman pariin.

6.6 Tuutista kaiken aikaa – 24/7-palvelu

Maksullisen palvelun kautta talon tapahtumia pystyi seuraamaan reaaliaikaisesti. Suurimmalla osalla vastaajista ei ollut käytössään 24/7-yhteyttä. Niistä kahdeksasta vastaajasta, joilla yhteys oli, puolet seurasi sitä päivittäin arvionsa mukaan 1–3 tuntia, joskus jopa enemmän, mikäli jotain mielenkiintoista tapahtui talossa. Kaksi vastaajaa seurasi yhteyttä lähes joka päivä 1–4 tuntia ja kaksi vastaajaa saman tuntimäärän noin 2–3 kertaa viikossa. Kun tähän päälle huomioidaan päivittäiseen koostelähetykseen ja mahdollisesti myös *BB Extraan* käytetty aika sekä keskustelupalstoilla vietetty aika, nähdään, että osa vastaajista saattoi käyttää ohjelman parissa huomattavan paljon aikaa – useita kymmeniä tunteja viikoittain.

Eri medioita seurattiin myös eri tavoin – toisia intensiivisemmin kuin toisia. 24/7-yhteys toimi usein ikään kuin radiona taustalla ja sitä vilkuiltiin silloin tällöin sivusilmällä ja tarkistettiin, mitä talossa kulloinkin tapahtui. Mikäli mitään ihmeellistä ei tapahtunut, katsominen jäi kerrallaan vain muutama

minuuttiin. Jos taas jotain kiinnostavaa oli meneillään, talon tapahtumia jäätin seuraamaan pidemmäksi aikaa.

24/7 toimii oikeastaan mulla radiona eli kuulen heti jos jotain tapahtuu. (9, nainen, 20, katsoi päivittäin n. 3 tuntia)

Tämän palvelun kautta saatettiin myös seurata tarkemmin tapahtumia, joita koostelähetyksissä vain nopeasti sivuttiin.

[...] Vaikka katsoin useana päivänä viikossa, niin noi kertakatsomisajat olivat tyypillisesti hyvin lyhyitä: ehkä noin 2-3 minuuttia, jotta sain "yleiskuvan" talon sen hetkisestä tunnelmasta. Katsoin sitä pidempään vain jos siellä tapahtui jotain erikoista – kilpailijoita hätkähdyttävää, riemastuttavaa tai "kriisiyttävää". Poikkeuksen muodostivat muutamat bileet – kännäämistä oli hauska katsoa enemmänkin (kun tiesi, että seuraavan illan sub päälähetyksessä näytetään vaan leikattu kooste). (1, mies, 30, katsoi lähes joka päivä)

Eri ohjelmat ja tavat seurata *Big Brotheria* tukivat toisiaan ja loivat yhdessä tästä nimenomaisesta tosi-tv-ohjelmasta jotakin enemmän. Yhdessä tiedotusvälineiden ja mobiiliteknologioiden kanssa ohjelmasta luotiin mediatapahtuma, jossa joko olit mukana tai sitten olit ulkopuolella. Mukana oleminen vaati säännöllistä osallistumista, ja kun kerran oli mukaan lähtenyt, oravanpyörästä pois hyppääminen vaikutti lähes mahdottomalta. Ohjelma oli katsottava loppuun asti.

Katsoessaan talon tapahtumia 24/7-palvelun kautta, saattoi olla myös varma, ettei mitään oltu leikattu pois, vaan tapahtumat näki reaaliaikaisesti juuri sellaisina, kuin ne tapahtuivat. Näin katsoja saattoi muodostaa tapahtumista oman mielipiteensä ja saada mahdollisimman 'aidon' kuvan siitä, mitä kulloinkin tapahtui.

[...] Bileillat helposti tullut istuttua tässä tuijotellessa. Jossei mitään kummallista tapahdu niin kyllä sitä silti jaksaa tunnin katsella. Tätä katselin siksi, että saa talosta sen aidon kuvan, eikä mitään leikattua versiota. (7, nainen, 19, katsoi 2-3 kertaa viikossa 1-4 tuntia)

24/7-yhteyden hankkineille vastaajille tuntui olevan tärkeää, että he saivat tietää heti, kun talossa tapahtui jotain. Talon tapahtumia seurattiin 24/7-yhteyden kautta siinä määrin, kun kulloinkin ehdittiin ja jaksettiin.

Katsoisin enemmän jos ehtisin, mutta työssäkäyvä perheellinen ei kerkiä. (16, nainen, 25, seurasi talon tapahtumia 24/7:n kautta 0-1 tuntia päivittäin)

Ne, jotka yhteyttä eivät olleet hankkineet, perustelivat päätöstään sillä, että heillä on omakin elämä ja he eivät ole niin kovia faneja, että maksaisivat erikseen tällaisesta palvelusta. Yksi vastaaja myös epäili, että mikäli hän olisi hankkinut yhteyden, hän olisi jäänyt siihen liaksi koukkuun.

Niin friikki en sentään ole, että laittaisin rahaa siihen, että saisin katsoa ohjelmaa ympäri vuorokauden. Ja sitä paitsi, minulla on omakin elämä, vieläpä viihdyttävä ja tyydyttävä sellainen ; D (2, nainen, 30)

En ole niin fani, että olisin maksanut tästä palvelusta, muutenkin pysyy kyllä tapahtumien tasalla tarpeeksi hyvin. (17, nainen, 37)

Kuten yllä olevasta vastauksesta ilmenee, ilman 24/7-palveluakin talon tapahtumista pysyi hyvin selvillä.

6.7 Teksti-tv ja internetsivut

Uutisia talon tapahtumista kirjoitettiin myös teksti-tv:n sivuille. Lähes kukaan vastaajista ei kuitenkaan käyttänyt teksti-tv:tä *Big Brotherin* seuraamiseen. Yksi vastaajista ilmoitti käyttävänsä teksti-tv:tä tähän tarkoitukseen harvemmin, sillä samat uutiset hän katsoi internetistä.

Ylipäänsä minulle vieras tapa etsiä tietoa, en käytä teksti-tv:tä muutenkaan juuri koskaan. (2, nainen, 30)

En ole jaksanut edes vaivautua katsomaan. Tuskinpa siellä enempää juttuja on kuin subin sivuilla tai missään muuallakaan (7, nainen, 19)

Teksti-tv:tä pidettiin turhana toimintona, ja monet eivät edes olleet kuulleet siitä. Internet oli vastaajien mielestä kätevämpi ja nopeampi tapa seurata talon tapahtumia.

En tiennyt tällaisesta mitään (18, mies, 22)

Vastaajat kokivat internetin teksti-tv:tä huomattavasti kätevämmäksi ja monipuolisemmaksi tavaksi hankkia tietoa ohjelmasta. Teksti-tv:lle päivitettiin talosta lyhyehköjä sähköisiä uutisia ja samat asiat olivat luettavissa yleensä yksityiskohtaisemmin internetistä. Ehkä asiaan vaikutti myös se, että tietokoneen äärellä saatettiin samanaikaisesti paitsi lukea *Subtv*:n internetsivujen BB-uutisia, myös keskustella aiheesta keskustelupalstoilla ja vilkuilla sivusilmällä televisiolähetyksiä tai 24/7-palvelua. Internet-sivujen seuraaminen onnistui monilta myös vaivihkaa töiden lomassa.

Lähes kaikki vastaajat lukivat *Subtv*:n virallisia *Big Brother* -sivuja päivittäin. Vain yksi vastaajista ei lukenut sivuja ollenkaan ja yksi luki harvemmin. Puolet vastaajista koki tärkeäksi tuoreiden uutisten ja talon tapahtumien reaaliaikaisen seuraamisen. Sivustolta käytiin tarkistamassa sinne päivitettäviä talon uutisia useita kertoja päivässä.

Nykyään kun en enää niin fanaattisesti katsele tuota päivän lähetystä tai nettiliveä niin käyn kyllä uutiset useampaan kertaan päivässä lukemassa, että mitä talossa on tapahtunut. (7, nainen, 19)

Ne, joilla 24/7-yhteyttä ei ollut, näkivät näiltä sivuilta saman päivän tärkeimmät tapahtumat, kulloisenkin viikkotehtävän yms. Myös 24/7-yhteyden hankkineet kävivät tarkistamassa sivustolta, kannattaako yhteys laittaa päälle.

Nettisivuilta kävin pakonomaisesti lukemassa tuoreet talon uutiset. Siksi, että jos siellä olisi tuoreimpien uutisten mukaan tapahtumassa sillä hetkellä jotain erityislaatuista, niin olisi tiennyt panna 24/7:n päälle saman tien. Uutisten seuraamisella halusin myös pysyä mukana talon tapahtumien juonessa mukana. (1, mies, 30)

Vastaajat seurasivat kaikkiaan varsin aktiivisesti *Big Brotheria* niin televisiosta kuin internetistäkin. Kahdeksan vastaajaa maksoi myös erikseen 24/7-palvelusta ja saattoi siten seurata ohjelmaa aina halutessaan. *Big Brother* näyttääkin olevan ohjelma, jota aktiivikatsojat seuraavat eri välineistä useita kertoja päivässä. Heille tuntuu olevan tärkeää pysyä ajantasalla talon tapahtumissa. Uusista juonenkäänteistä haluttiin kuulla mahdollisimman pian ja siksi ohjelmaa seurattiin monin tavoin useita kertoja päivässä. Television tärkein lähetys oli selkeästi sunnuntain suora lähetys. Myös jokailtaista koostelähetystä ja internetsivuja seurattiin aktiivisesti. Sen sijaan muut ohjelmat ja teksti-tv jäivät vähemmälle huomiolle.

Aineisto koostuu aktiivikatsojista ja siten tässä tutkielmassa tarkastellaan *Big Brotheria* aktiivikatsojien silmin. Ohjelmaa vähemmän seuranneet saattaisivat antaa ohjelmasta ja sen merkityksestä varsin erilaisen kuvan. Tämä on hyvä pitää mielessä, kun seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan syitä ohjelman seuraamiseen.

7 *Big Brotherin* viehäytys

Big Brother on kerännyt varsin uskollisen katsojajoukon ja rikkonut *Subtv:n* katsojaennätyksiä kerta toisensa jälkeen. Mikä ohjelmassa viehätti? Mikä tavallisten ihmisten hyvin tavallisissa puuhissa sai katsojat liimautumaan ruudun ääreen ilta toisensa jälkeen? Mitä ohjelmasta oikein seurattiin?

7.1 ”Kyökkipsykologia” ja henkilösuhteiden kehittymisen seuraaminen

Syyt *Big Brotherin* katsomiseen ovat moninaiset. Kaikki vastaajat nimesivät katsomiselleen useita syitä ja näkivät myös monia syitä ohjelman kiinnostavuudelle. Perustelut olivat samoja kuin Annette Hillin (2002) Iso-Britannian tutkimuksessa.

Tosi-tv-ohjelmia ei yleisesti pidetä erityisen hyvin tehtyinä tai laadukkaina televisio-ohjelminä. Kuten saippuaoopperoiden, myös tosi-tv-ohjelmien katsojat leimataan julkisuudessa helposti. Tämän vuoksi katsojien on yritettävä erityisesti perustella kiinnostustaan ohjelmaan ja pyrittävä jotenkin oikeuttamaan ”hömpän”, ”humpuukin” tai ”roskan” katsominen ja siihen käytetty aika jollakin hyvällä syillä. Jos ei muille, niin ainakin itselleen.

[...] Muista tosi-teevee-ohjelmista en tällä hetkellä seuraa aktiivisesti mitään. Suomen *Robinsonia* katsoin ekan tuotantokauden, silloin innoissani, mutta toista tuotantokautta ei jaksanut alkaa seuraamaan. Ehkä siksi, että jos se olisi ollut katsomisen arvoinen ohjelma, niin sitten sitä olisi pitänyt katsoa melkein joka kerta, että pysyy juonessa käryillä, ja nyt ei yksinkertaisesti ollut aikaa, koska BB vei melkeimpä kaiken teevee-katseluajan vuorokaudesta. Yleisenä periaatteena en halua antaa television katsomiselle liikaa aikaa ja silloin kun valitsee katsottavia ohjelmia, niin noi tositeevee-ohjelmat tippuu pois ja katson mieluummin jotain, josta jää enemmän käteen (= hyvin tehty elokuva, dokumentti- tai ajankohtaisohjelma, uutiset, tai jokin vieraskielinen ohjelma kielenoppimisen takia). (1, mies, 30)

Vastauksesta ilmenee mielenkiintoinen ristiriita tosi-tv-ohjelmien katsomisen ja niiden arvostamisen välillä. Kyseinen vastaaja kertoo seuranneensa jonkin verran *Idolsia* ja *Cheaters*-ohjelmaa sekä katsoneensa *Suomen Robinsonia* ensimmäisen tuotantokauden, mutta karsivansa tosi-tv-ohjelmat pois heti, jos jotain mielenkiintoisempaa ja laadukkaampaa on televisiosta tarjolla. Silti *Big Brother* vei häneltä lähes kaiken sen ajan, minkä hän itselleen television katsomiseen sallii. Luulisi, että kolmen kuukauden aikana televisiosta olisi kuitenkin tullut myös hänen mainitsemiaan ohjelmia, joista ”jää enemmän käteen”. Vastauksesta heijastuu tosi-tv-ohjelmien yleinen leimaaminen roskaksi, ja sen vuoksi kirjoittaja näyttäisi yrittävän vakuutella katsovansa yleensä jollakin tavalla ”parempia” ja ”laadukkaampia” ohjelmia, kuten dokumentteja, uutisia ja asiaohjelmia. Tosi-tv-ohjelmia kun katsotaan vain, jos mitään parempaa ei ole tarjolla. Sama vastaaja jatkaa:

BB muodosti aika lailla poikkeuksen normaaliin television katselemistapaani. Vaikka BB on sisällöllisesti aika pitkälti ”hömpää”, niin pyrin katsomaan sitä analyttisesti (siitä siis mielenkiinto ohjelmaan) – seurata siis talon sosiaalisten suhteiden muuttumista ja pyrkiä ”näkemään” muutoksia talon asukkaissa, myös sellaisia mitä ei välttämättä ääneen sanottu. Eli katsoin BB:tä ikään kuin ratkaistavissa olevana ongelmana, jolloin muodostin itselleni mielessäni kysymyksiä johon hain vastauksia. Tietenkin analyttisen lähestymistavan lisäksi katsoin BB:tä puhtaana viihteenä ja nauroin ja surin kilpailijoiden mukana. [...] (1, mies, 30)

Koska *Big Brother* on ohjelmana hömpää, on sen katsomista perusteltava jotenkin erityisesti, tässä tapauksessa analyttisellä katselemistavalla ja psykologisesti kiinnostavana ohjelmana. Vastaaja on asettanut itselleen erilaisia tehtäviä, joita hän on yrittänyt ratkoa ohjelmaa seuraamalla. Näin ollen hömpän katsomisella onkin oma erityinen tarkoituksensa, sosiaalisten suhteiden muuttumisen tarkastelu ja kilpailijoiden käyttäytymisen arvioiminen psykologisessa mielessä. Katkelman lopussa kirjoittaja kuitenkin myös myöntää, että ohjelma on viihdettä, eikä suinkaan vakavamielinen opetusohjelma.

Psykologinen puoli nostetaan monessa muussakin vastauksessa esiin. Iso-Britannian versioissa on yleensä ollut psykologi kommentoimassa kilpailijoiden käyttäytymistä ja arvioimassa sitä, mitä kilpailijoiden mielessä kulloinkin liikkuu – kuka on ahdistunut ja miten se ilmenee, kuka pitää kenestäkin ja ketkä eivät tule keskenään toimeen ja minkälaisen roolin kukin kilpailijoista on saanut ryhmässä. Suomen ensimmäisellä tuotantokaudella psykologia ei nähty, ja monet vastaajista jäivät kaipaamaan juuri tätä piirrettä. Keskustelupalstoilla tosin arveltiin, ettei kukaan ammattitaitoaan kunnioittava psykologi lähtisi moiseen ohjelmaan arvioimaan antamaan, sillä maineen arveltiin olevan sen jälkeen mennyttä.

Suurin osa vastaajista kertoi seuraavansa ryhmädynamiikkaa ja henkilösuhteiden kehittymistä. Ohjelmaa pidettiin mielenkiintoisena psykologisena kokeena, jonka aikana päästiin seuraamaan tavallisten ihmisten käyttäytymistä uudenaikaisessa ja oudossa tilanteessa.

Ihmiset ja ihmisuus suurennuslasin alla poikkeuksellisissa olosuhteissa. Onhan se mielenkiintoinen koe. [...] (8, nainen, 41)

Tarjoaa sisältöä arkeen, kun voi seurata sivusilmällä muiden elämää. Voi leikkiä samalla ”keittiöpsykologia”. (18, mies, 22)

Vastaajat kiinnittivät huomiota ohjelman tarjoamiin mahdollisuuksiin peilata kilpailijoiden toimintaa siihen, miten joko he itse tai lähipiiriläiset käyttäytyisivät samanlaisessa tilanteessa. Kilpailijoissa nähtiin piirteitä omista ystäväistä tai työkavereista. Vastaajat katsoivat myös, että kilpailijoihin oli helppo samaistua, koska he olivat niin tavallisia.

7.2 ”Kaikki muutkin katsovat”

Kiinnostavaa ei ollut pelkästään seurata kilpailijoiden käyttäytymistä, vaan myös toisten katsojien reaktioita ja suhtautumista talon tapahtumiin. Juuri muiden katsojien reaktiot talon tapahtumiin saattoivat olla syynä ohjelman katsomiseen ja mielenkiinnon säilymiseen.

Olen kiinnostunut asukkaiden välisistä suhteista ja siitä kuinka he reagoivat eri tilanteisiin. Myös katsojien reaktiot asukkaisiin kiinnostavat. (19, nainen, 28)

Ohjelma tarjosi mielenkiintoisia puheenaiheita, mutta myös jakoi katsojien mielipiteitä. Muiden mielipiteistä ja näkemyksistä päästiin selville etenkin keskustelupalstoilla ja häätöäänestysten lopputuloksia seuraamalla. Näin tiedettiin, mitä mieltä muut olivat kilpailijoista. Ensimmäisen tuotantokauden aikana Suomessakin koettiin jonkinasteisia moraalisia paniikkeja. Lisäksi talon asukkaiden ympärille kehittyi varsin kiihkeitä fani- ja toisaalta viharyhmiä.

[...] kiinnostavaa oli tietty yleisön suhtautuminen kilpailijoihin ja tästä sai tietoa sunnuntain tiputusäänestyksissä ja subin foorumeilta. (1, mies, 30)

Omaa katsomista perusteltiin myös sillä, että kaikki muutkin katsovat ohjelmaa. Ohjelmasta tuli yleinen puheenaihe niin kouluissa, työpaikoilla kuin läheistenkin kesken. Voidakseen osallistua kahvipöytäkeskusteluihin tai ymmärtääkseen iltapäivälehtien lööppejä, oli itsekkin seurattava ohjelmaa.

[...] antaa hyviä puheenaiheita, jakaa mielipiteitä ja tarjoaa peilauspinnan omiin toimintatapoihin ja toimii päivärutiinien jäsentäjänä. (10, nainen, 33)

Yhdelle vastaajalle juuri muiden katsojien reaktiot aiheuttivat vastenmielisyyttä koko ohjelmaa kohtaan. *Subtv*:n keskustelupalstalla harrastettu kilpailijoiden haukkuminen ja mustamaalaaminen sai hänet pahoittamaan mielensä.

Ohjelma on menettänyt koko ajan kiinnostavuuttaan. Ehkä siksi, että minua kiinnostavat henkilöt on pääasiallisesti äänestetty ulos, ehkä siksi, että talossa tapahtuu paljon vähemmän (psykologisesti). Tai ainakin sitä mielestäni näytetään vähemmän. Myös keskustelupalstan seuraaminen on vähentänyt kiinnostustani ohjelmaan. Olen pahoittanut mieleni kilpailijoiden puolesta monesti, enkä välittäisi olla millään tavalla osallisena tällaisessa. Mielestäni siis myös katsojat voivat vaikuttaa ohjelman kiinnostavuuteen [...] ryhmäilmiöt, ryhmädynamiikka, ihmisten reaktiot eri tilanteissa kiinnostavat. (2, nainen, 30)

Lisäksi yksi vastaaja seurasi ohjelmaa siksi, että se oli kotimainen versio jo tutuksi tulleesta ja koukuttavasta formaatista. Toinen taas katsoi ohjelmaa, koska se oli erilainen ja tervetullut uutuus erilaisten selviytyjä-ohjelmien jälkeen (kuten ruotsalaista alkuperää oleva *Seikkailu Robinson* tai

amerikkalainen versio *Selviytyjät*). Yhdellä vastaajalla ei ollut parempaa tekemistä ja hän kertoi *Big Brotherin* tuovan sisältöä ja väriä omaan tylsään elämään

7.3 Tirkistelyä karpäsenä katossa

Neljässä vastauksessa mainitaan erikseen tirkistelynhalu syynä ohjelman katsomiseen, joskin tirkistely liittyy osittain myös ryhmädynamiikan ja ihmisten käyttäytymisen seuraamiseen. Nämä neljä vastaajaa kokivat kuitenkin olevansa tirkistelijöitä ohjelmaa seuratessaan.

[...] minua kiinnostaa ryhmädynamiikka ja sen muotoutuminen... osittain haluan myös toteuttaa tirkistelynhaluani. (4, mies, 43)

Big Brother tarjosi mahdollisuuden seurata tavallisten ihmisten käyttäytymistä ikään kuin karpäsenä katossa. Kilpailijoiden käyttäytymistä päästiin seuraamaan suhteellisen pitkän ajan kuluessa ja muutokset kilpailijoiden käyttäytymisessä pantiin merkille.

[...] tirkistelyhimo on suuri. On todella mukava seurata toisten ihmisten elämää tuollaisissa olosuhteissa ja katsoa kuinka he siellä pärjäävät. (7, nainen, 19)

Voidaan myös kysyä, eikö halu seurata toisten ihmisten elämää ole jo itsessään jonkinlaista tirkistelyä. Koska tirkistelyn ajatellaan yleisesti olevan paheksuttavaa, sen korostamista haluttiin ehkä välttää. Vastaajat tuntuivat korostavan paljon ohjelman psykologista puolta ja ryhmädynamiikan kehittymisen seuraamista, ehkä siksi, että julkisuudessa tosi-tv-sarjoista on puhuttu myös pahimman luokan sosiaalipornona, joka tarjoaa tirkistelijöille ehtymättömän lähteen toteuttaa tirkistelynhaluaan. Leimaaminen onkin ehkä aiheuttanut katselijoille tarpeen perustella tosi-tv-ohjelmien katsomista jotenkin syvällisesti vähän samaan tapaan kuin saippuasarjojen katselijat ovat perinteisesti joutuneet puolustelemaan katsomistaan sekä itselleen että muille.

7.4 Tehtäviä! Viinaa! Riitoja!

Big Brotherissa katsojia kiinnostivat monet asiat. Tärkeässä osassa oli sen pohtiminen, milloin kilpailijat ovat aitoja ja milloin yrittävät esittää jotain muuta kuin todellisuudessa ovat. Katsojat seurasivat niitä hetkiä, jolloin asukkaat hetkellisesti paljastivat todelliset kasvonsa.

(1) Tehtävät ja tekeminen. Sen lisäksi, että ylipäätään kilpailijoiden käyttäytymisen seuraamista pidettiin kiinnostavana, vastaajat korostivat *Big Brotherin* antamia tehtäviä ja järjestämiä erityisiä tapahtumia mielenkiinnon ylläpitäjänä.

Kiinnostavaa on tietysti ollut suurin osa viikkotehtävistä, juhlat, ylipäätään joku tapahtuma. (17, nainen, 37)

Nämä tarjosivat viihdettä katsojille, sillä osa tehtävistä vaati kilpailijoilta melkoista heittäytymistä ja itsensä likoon laittamista, kuten erilaiset laulu- ja tanssitehtävät sekä roolileikit. Osa tehtävistä taas oli kilpailijoille henkisesti raskaita, mikä aiheutti heissä erilaisia tunnereaktioita ja tarjosi katsojille draamaa ja mahdollisuuden nähdä hetkittäin kilpailijoiden naamioiden taakse.

Myös huulenheitto ja pöljäily sekä erilaiset keskustelut mainittiin antoisaksi katsottavaksi. *Big Brotherin* voittaneen Pertun heittämät sutkukset ”pöördismit” olivat piristäneet monen syysiltoja, ja kilpailijoiden tekemisille naurettiin ja heidän ilakointiinsa osallistuttiin kotikatsomoista käsin.

(2) Asukkaiden humaltuminen. Erityisesti alkoholipitoisia juhlia ja kilpailijoiden humaltumista pidettiin mielenkiintoisena, koska silloin talossa sattui ja tapahtui, ja kilpailijoiden suojapanssarit tippuivat helposti. Humalassa kilpailijat ehkä paljastivat todelliset kasvonsa, ja katsojat saivat hetken verran nähdä jotain autenttista:

Kaikkein kiinnostavinta olivat bile-illat, koska kännissä ihminen muuttuu ja itsehillintä laskee. [...] Eli tapahtumat, joissa kilpailijoiden ”kulissit” joutuivat koetukselle olivat mielenkiintoisia sen takia, että psyykkeen rasittuessa kilpailijoissa herää aitoja reaktioita, ja kamerat unohtuu hetkiseksi. [...] (1, mies, 30)

Bileet ovat hauskoja: silloin tapahtuu eniten positiivisessa ja negatiivisessa valossa. Osa tehtävistä on ollut mielenkiintoisia, mutta osa hyvin tylsiä. Myös kilpailijoiden unissapuhuminen on hauskaa katsottavaa! [...] (12, nainen, 25)

Kuten edellisissä lainauksissa tulee esiin, varsinkin asukkaiden alkoholipitoinen juhlinta kiinnosti katsojia. Silloin asukkaiden ehkä ajateltiin vapautuvan ja päästävän ainakin hetkeksi irti naamioistaan ja näyttävän todelliset kasvonsa. Toisaalta bile-illat olivat viihdyttävää katsottavaa myös siksi, että silloin sattui ja tapahtui kaikenlaista ja asukkaiden jututkin olivat varsin lennokkaita.

Keskustelupalstoilla valiteltiin usein, ettei kilpailijoilla ole tarpeeksi alkoholia talossa ja siksi mitään mielenkiintoista ei pääse tapahtumaan. Toisaalta osa keskustelijoista oli selvästi tyytyväinen tilanteeseen. Kännipäistä sekoilua ja sikailua ei kaivattu televisioon. Loppua kohti bileiden tahti kiihtyi – kilpailijoita oli vähemmän ja siten alkoholiakin oli enemmän yhtä ihmistä kohti. Kameratkaan eivät

ehkä häirinneet kilpailijoita enää yhtä paljon kuin alussa. Mutta jo ohjelman alkupuolella bileissä tapahtui. Humalassa kuherreltiin ja aamuyöstä usein jo halailtiin wc-pyttyä.

Viinapäissää käyttäytyminen, muuten BB toimii hyvin paljon radion lailla! [...] (13, mies, 22)

Ohjelmaa ei aina seurattu herpaantumatta, vaan sitä saatettiin seurata sivusilmällä muiden iltatoimien ohella tai talon tapahtumia kuunneltiin toisella korvalla taustalla olevan radion tavoin. Varsinkin ne, jotka olivat hankkineet 24/7-palvelun saattoivat pitää talon tapahtumat näkösällä ja kuuluvilla samalla kuin tekivät jotain muuta. Vasta, jos jotain kiinnostavaa näytti olevan tekeillä, ruudun ääreen liimauduttiin tiiviimmin ja talon asukkaille annettiin enemmän huomiota.

(3) Päiväkirjahuone. Päiväkirjahuoneen tapahtumat olivat samasta syystä kiinnostavia kuin asukkaiden humaltuminen – siellä kilpailijat näyttivät tunteitaan avoimesti, purkivat pahaa mieltään, nimesivät omat ehdokkaansa häätöäänestystä varten ja kertoivat syvimmistä tunnoistaan kilpailun aikana. Toki asukkaat tiesivät, että myös päiväkirjahuoneessa on kamera, mutta samalla he tiesivät, etteivät muut asukkaat saa tietää, mitä he ovat päiväkirjahuoneessa kertoneet. Asukkaita oli myös kielletty puhumasta keskenään päiväkirjahuoneen tapahtumista.

[...] Kaikkein kiinnostavimpia ovat kuitenkin useimmiten päiväkirjahuoneen keskustelut, ne kertovat ihmisen olosta paljon. Tylsää katsottavaa ovat olleet ”apaattiset” päivät, vaikka toki nekin ovat psykologisesti kiinnostavia. [...] (2, nainen, 30)

Päiväkirjahuoneessa asukkaan ja *Big Brotherin* välillä käytyjen keskusteluiden perusteella katsojien oli mahdollista saada ensikäden tietoja siitä, mitä asukkaan mielessä liikkuu, mitä hän ajattelee talon sen hetkisestä ilmapiiristä ja tapahtumista ja painaako jokin asia asukkaan mieltä. Välillä *Big Brother* kutsui jonkin tietyn asukkaan päiväkirjahuoneeseen ja esitti tälle haluamiaan kysymyksiä ja välillä asukas itse pyysi pääsyä päiväkirjahuoneeseen esimerkiksi purkaakseen pahaa mieltään jonkin tietyn tapahtuman suhteen. Sääntöjen mukaan jokaisen asukkaan oli käytävä päiväkirjahuoneessa ainakin kerran päivässä.

Päiväkirjahuone antoi katsojille tietoja, joiden perusteella he saattoivat arvioida kilpailijoiden aitoutta ja esittämistä sekä ylipäättään talon ryhädynamiikkaa ja ilmapiiriä. Asukkaat saattoivat kertoa päiväkirjahuoneessa suoraan, että juuri sillä hetkellä he eivät tulleet toimeen jonkin talon asukkaan kanssa, tai että juuri sillä hetkellä talon ilmapiiri oli erityisen kireä.

(4) Konfliktit. Vastaajien mielestä kaikki draamaa aiheuttava oli katsojan kannalta mielenkiintoista. Riidanpoikaset, asukkaiden saamat rangaistukset ja toisten selän takana puhuminen olivat heidän

mielestään erityisen mielenkiintoista seurattavaa. Monet olivat tosin sitä mieltä, että juuri tätä Suomen *Big Brotherista* puuttui. Kilpailijat tulivat liian hyvin toimeen keskenään.

Asukkaat ovat tavallisia suomalaisia, joten heidän toimet tuntuvat kovin tutuilta ja omilta. Toisaalta liika tavallisuus alkaa ohjelman edetessä pidemmälle tuntua tylsältä, koska yhteenottoja ei ole ja erimielisyydet eivät aiheuta sen suurempaa ”draamaa” talossa. [...] (18, mies, 22)

Kiinnostavaa olisi siis ollut konfliktitilanteiden seuraaminen, mutta niitä ensimmäisen tuotantokauden suomalaisversiossa ei juuri nähty. Lähimmäksi riitaa talossa päästiin, kun *Big Brother* oli järjestänyt talon pihamaalle syksyn – pihalle oli ilmestynyt puiden lehtiä ja omenia ja asukkaat päästettiin pihalle haravoimaan ja ”satoa” korjaamaan. Muutama asukas ryntäsi heti pihalle sadonkorjuuseen ja tästä muutama kilpailija pahoitti mielensä, he kun olivat itse jääneet sisälle taloon odottamaan, että kaikki asukkaat ovat valmiita lähtemään ulos. Etenkin kaksi talon asukasta otti harvinaisen suorapuheisesti asiasta yhteen. Silti katsojat kaipasivat jotain enemmän.

[...] Me suomalaiset ollaan vähän liian medialukutaitoisia tähän formaattiin: kisaajat osaavat ennakoida aika hyvin tuotantoporukan perimmäisiä tarkoituksia eivätkä provosoidu ja toisaalta katsojat osaavat aika hyvin suhteuttaa näkemiään systeemeitä. Kisaajaporukassa olisi saanut olla enemmän periaatteellisen tason vastakohtaisuutta. Aineellista hyvää saisi rajoittaa enemmän ja sadistisia juonenkäänteitä kaipaisin lisää. Medialukutaitoisuuden takia pitäisi sivaltaa kunnolla tunnetasolla, jotta saataisiin aitoja, rotevia älähdyksiä ja reaktioita. Poliittinen korrektius talon sisällä olevien kesken on tylsää. Juontajat ovat surkeita, kerrassaan surkeita. Miksiköhän juuri heidät valittiin? (10, nainen, 33)

Edellinen vastaaja kaipasi jopa sadistisia juonenkäänteitä, jotta kilpailijoissa saataisiin kunnan tunnereaktioita aikaan. Tämän valossa voi olla hyvä, että katsojien ei anneta ihan vapaasti vaikuttaa ohjelman tapahtumiin.

(5) Nimeämiset ja häätöäänestykset. Sunnuntainen suora lähetys oli monelle vastaajalle viikon kohokohta, koska silloin paljastettiin vuoroviikoin häätöäänestykseen joutuneet kilpailijat ja katsojien äänestämä putoaja. Oman suosikin puolesta jännitettiin ja vähemmän pidettyjen kilpailijoiden putoamista toivottiin.

Viikkotehtävien seuraamiset ja niiden tuloksien saamiset ovat olleet viihdyttävää katseltavaa. Häätöäänestykseen joutuminen ja sieltä tippuminen on ollut viihdyttävää. Pienten riitojen katselu on myös viihdyttävää, koska ainainen harmonia asukkaiden välillä on tuskin se mitä haetaan. (7, nainen, 19)

Katsojat saivat nähdä ja kuulla, kuinka asukkaat antoivat toisilleen nimeämispisteitä päiväkirjahuoneessa. Asukkaat itse eivät yleensä saaneet tietää, keneltä olivat pisteitä saaneet, eivätkä he saaneet puhua keskenään päiväkirjahuoneen tapahtumista. Katsojat saivat nimeämisten kautta tietoa

siitä, mitä asukkaat ajattelivat toisistaan. Häätöäänestyksen tulos puolestaan kertoi heille, mitä muut katsojat ajattelivat asukkaista.

Vastaajat seurasivat ohjelmasta ennen kaikkea autenttisia hetkiä. Heitä kiinnosti kaikki sellainen tekeminen, jossa kilpailijoiden kyky pitää kiinni naamiostaan joutui koetukselle. Otollisia hetkiä oikeiden kasvojen paljastumiseen ajateltiin olevat henkisesti tai fyysisesti raskaat tehtävät, asukkaiden humaltuminen, päiväkirjahuoneen keskustelut, konfliktit ja nimeämiset. Toki osa tehtävistä tai alkoholipitoiset juhlat olivat myös itsessään hauskaa seurattavaa.

7.5 Tylsä ohjelma – ja silti sitä on pakko katsoa

Big Brother ei kuitenkaan tarjonnut koko ajan mielenkiintoista seurattavaa, eikä tavallisten ihmisten tirkistely ollut pelkkää juhlaa. Vastaajat valittelivatkin ohjelman tylsyyttä. Ohjelma tuntui monen mielestä tylsistyvän loppua kohden, osaksi sen vuoksi, että heidän mielestään värikkäimmät ja kiinnostavimmat henkilöt oli hädetty jo pois talosta, osaksi sen vuoksi, että kilpailijoille annettiin liian vähän tekemistä ja haasteita. Siksi he enimmänsä osan aikaa vain löhöilivät sohvilla tylsyyttään valitellen, söivät tai nukkuivat.

Suomen BB on ollut mielestäni kohtuullisen kiinnostava... Viikkotehtävien taso ja kiinnostavuus on vaihdellut ja palkintotehtäviä on ollut aivan liian vähän... muutenkin tehtäviä olisi voinut olla enemmän, niin kilpailijat eivät olisi jääneet makaamaan sohvalle... Valitut kilpailijat ovat olleet mielenkiintoisia, mutta liian mukautuvaisia ja sopeutuvaisia ja he ovat pitkälti varoneet tuomasta omia mielipiteitään eri asioista esille... (4, mies, 43)

Kuten edellisestä lainauksesta ilmenee, kilpailijoita myös pidettiin liian mukautuvaisina, jotta kunnan konflikteja ja draamaa olisi päässyt syntymään. Toisten selän takana juonitteluakaan ei nähty. Syyksi arveltiin suomalaisille ominaisena pidettyä kiltteyttä ja riitojen välttelyä.

Mielestäni tosi-tv:n idea on nimenomaan henkilösuhteiden seuranta ja suomalaiset tuntuvat vaikeissakin oloissa olevan varsin sopuista kansaa (toisin kuin amerikkalaiset, jotka juonivat menestyksekkäästi ensimmäisistä päivistä lähtien) (3, nainen, 27)

Englantilaisiin *Big Brother* -talon asukkaisiin verrattuina suomalaisia pidettiin flegmaattisempina ja saamattomampina.

Brittiläisiin verrattuna Suomen BB-talon asukkaat ovat flegmaattisempia. Mikäli *Big Brother* ei tarjoa tekemistä, asukkaat eivät omatoimisestikaan sitä tunnu keksivät. Yhteistä tekemistä on vähän. Lähinnä oma-aloitteinen ajan kuluttaminen on ollut hiljaista pelien (noppapeli yms.) pelaamista pienissä porukoissa. Taloon oli kenties valittu

värikkäitä persoonia, jotka eivät kuitenkaan yhdessä toimineet siten, että jännitteitä olisi syntynyt tarpeeksi. Tai sitten tässä tulee jälleen esiin kansalliset erityispiirteet. (3, nainen, 27)

Katsojat arvioivatkin jatkuvasti kilpailijoiden ominaisuuksia ja pohtivat, millainen asukas on hyvä asukas. Monet vastaajat arvostelivat varsin suoraan sanoin tuotantotiimin henkilövalintoja ohjelmaan. Tärkeimmäksi asukkaan ominaisuudeksi nousi viihdyttävyyttä. Vastaajien mielestä hyvä asukas on ennen kaikkea katsojien kannalta viihdyttävä. Toisaalta tärkeäksi koettiin myös, että asukas tulee toimeen muiden asukkaiden kanssa.

Tässä on eri ulottuvuuksia, yritän sivuta niitä kaikkia. 1. kriteeri = hyväksytyt – saa mahdollisimman vähän ääniä talon sisäisissä pudotusäänestyksissä ja näin pääsee pitkälle. 2. kriteeri = viihdyttävä – saa katsojat sitoutumaan itseensä eli pärjää katsojaäänestyksissä. 3. kriteeri = polarisoiva – saa aikaan vastakohtapareiksi miellettyjä muodostelmia, jolloin katsojalle tulee tarve puolustaa/hyökätä. [...] (10, nainen, 33)

Vaikka asukkaiden halutaan periaatteessa olevan tavallisia suomalaisia, heiltä vaaditaan varsin monenlaisia ominaisuuksia. Hyvien sosiaalisten taitojen lisäksi on osattava viihdyttää niin muita asukkaita kuin katsojakin. Samalla pitäisi muistaa olla oma itsensä ja uskallettava tuoda räväkästi omat mielipiteet esiin – suuttamatta kuitenkaan muita asukkaita tai katsojia. Asukas ei vastaajien mielestä saa olla liian mukautuvainen, vaan asukkaan olisi myös herätettävä keskustelua ja aiheutettava reaktioita muissa sekä uskallettava tuoda esiin omat mielipiteensä ja tarvittaessa kyettävä menemään mukaan konflikteihin.

[...] Hyvä asukas talossa on jotain muuta kuin hyvä asukas tv-katsojan kannalta. Talossa hyvä asukas on kaikkien kanssa toimeentuleva, kompromisseihin kykenevä, verbaalisesti lahjakas ja sosiaalinen. Tv-katsojan kannalta mielenkiintoisimpia ovat ne henkilöt, jotka aiheuttavat talossa kitkaa ja jännitteitä. [...] (3, nainen, 27)

Myös aitous ja omana itsenä oleminen mainitaan tärkeänä kriteerinä kilpailijoille.

Hyvä asukas talossa on viihdyttävä, hauska ja oma itsensä. Koko aikaa ei tarvitse olla viihdyttämässä muita ja katsojia. Siinä vaiheessa se aitous tulee esiin. Ihminen joka pystyy näyttämään kameran edessä hyvinkin monia erilaisia tunteita on hyvä asukas. [...] (7, nainen, 19)

[...] Aito, toisia huomioiva ja tekevä ihminen on hyvä asukas. [...] Inhokkia ei minulla ole, oikeastaan kaikki ansaitsevat voiton yhtä lailla. (15, nainen, 22)

[...] Mukavin on seurata rentoa, aitoa ja mukavaa tyyppiä. (5, nainen, 41)

Vastaajien mielestä negatiivisia tunteita katsojissa herättävä asukas oli usein edellä mainittujen vastakohta. Sellainen, joka ei ota tarpeeksi huomioon muita asukkaita ja on itsekäs tai juonittelee muiden selän takana.

[...] Perttu oli suosikkini alusta loppuun asti. Ei pelkästään huumorintajun takia, vaan myös hän oli muutenkin symppis ja hyväsydäminen suomalainen mies. [...] Iina oli inhokkini number one – tekopyhä juonittelija, joka ei edes osannut hävitä hyvin, vaan piti vielä yhdessä talk showssa vieraana ollessaan syyttää BB:n tuotantoyhtiötä manipulaatiosta (mielestäni turhaan). (1, mies, 30)

Pahana pidettiin myös asukkaita, jotka taktikoivat ja siis muita selkeämmin pelasivat peliä. Toisaalta hyvällä ei katsottu myöskään liian diplomaattisia ja myöntöväisiä asukkaita, jotka pitivät mielipiteensä omana tietonaan.

Kiinnostava henkilö talossa on viihdyttävä, persoonallinen, hieman teatraalinen, tunteellinen, itsekäs, eikä ehdottomasti mikään jees-mies eli mukautuva, diplomaattinen ja tylsä. [...] (18, mies, 22)

[...] Hyvä asukas on sellainen, joka herättää tunteita ja keskustelua. Tunteiden ei välttämättä aina tarvitse olla positiivisia, mutta seinäruusuksi ei saa jäädä eikä aiheuttaa pelkästään ärsytystä ja mielipahaa. Hauska on hyvä olla, muuten suuri yleisö ei jaksa katsella. Moniulotteinen ihminen pärjää pitkälle.[...] Näissä asukkaissa ärsyttävät usein myös hyvinkin pienet asiat, kuten ilmeet. [...] (16, nainen, 25)

Vastaajat vaativat kilpailijoilta paljon; voiton ansaitsee asukas, joka on ollut aito itsensä, mutta samalla viihdyttävä. Tällainen asukas tulee toimeen muiden kanssa ja ottaa muut huomioon, muttei pelkää myöskään ilmaista mielipidettään tai osallistua konflikteihin.

Vaikka tavallisten ihmisten seuraamista pidettiin yleisesti kiinnostavana, eivät *Big Brotherin* erikoiset puitteet ja ympäristö sekä tavallisten ihmisten niin kovin tavalliset ja arkiset toimet kuitenkaan riittäneet pitämään yllä kiinnostusta ohjelmaan. Alkuhunan mentyä ohitse osa vastaajista kertoi vähentäneensä ohjelman katsomista. Toiset kertoivat seuraavansa ohjelmaa loppuun asti, kun eivät halunneet luovuttaa enää kesken leikin. Jokunen katsoja oli kuitenkin myös sitä mieltä, että ohjelma vain parani loppua kohden.

Kokonaisuutena voisi sanoa, että aluksi ohjelma oli tylsä. Porukka pienenee ja bileet paranee. (12, nainen, 25)

Katsojilla oli usein tylsää silloin kuin asukkaillakin oli. Vastaajat huomauttivat, että etenkin asukkaiden tekemisen puute ja apaattiset, tylsät päivät olivat myös katsojille tylsää seurattavaa. Toisaalta myös loputtomien rutiinitoimien, kuten syömisen tai hampaiden harjaamisen seuraaminen televisiosta alkoi ainakin pidemmän päälle puuduttaa.

Tylsää on yleinen tylsyys, valittaminen. Ja se kun asukkaat eivät enää keksi aiheita mistä puhua, kun on niin tylsää. (7, nainen, 19)

Vastaajat asettavat varsin kovia vaatimuksia tuotannolle. Jos katsojat saisivat päättää, kilpailijat joutuisivat mitä ilmeisimmin melkoisen henkiseen ja fyysiseen rääkkiin ohjelman ajaksi. Koko ajan olisi tehtävä jotain ja tuotantoryhmällä pitäisi olla jatkuvasti yllätyksiä hihassaan.

[...] Suurin osa viikkotehtävistä on ollut tylsää jauhantaa, eikä mitään superyllätyksiäkään ole nähty kuin aniharva jos vertaa vaikka muiden maiden versioihin. Tuotannon pitäisi heti alusta alkaen keskittyä siihen, etteivät kilpailijat asennoitu olemiseensa vain "tehään nyt tuo tehtävä että päästään taas makoileen" -periaatteella. Niin, että niille riittää tekemistä koko ajan, ja jos joku päättää jäädä makoilee koko ajan, hän vieraantuisi muista ja tod.näköisesti äänestettäisiin pois heti pian. (11, mies, 17)

Kiinnostuksen säilyttämiseksi olisi tarvittu aina vain räväkämpää juonenkäänteitä. Ulkomaisissa versioissa oli jo nähty monenlaisia tehtäviä ja yllätyksiä. Näiden parhaimmisto olisi haluttu nähdä heti suomalaisversiossakin mieluiten yhdellä kertaa ja kun näin ei käynyt, petyttiin ja vähennettiin ohjelman seuraamista.

8 Aitous vai esittäminen?

Keskustelupalstoilla katsojia mietitytti tuotannon rooli. Yrittääkö tuotanto manipuloida sitä, millaisen kuvan katsojat tapahtumista ja kilpailijoista saavat? Onko sillä lopulta mitään väliä, kun ainakin osa katsojista seuraa 24/7-palvelun kautta suoraa kuvaa talosta?

Keskustelupalstoilla ikuisuusaihe olivat myös kiistat siitä, ovatko kilpailijat talossa aitoja vai yrittävätkö esittää jotain muuta kuin todellisuudessa ovat. Äänestäessään katsojat pohtivat sitä, minkälainen asukas ansaitsee voiton ja onko esittäminen väärin.

8.1 Kuinka totta onkaan tosi-tv?

Keskustelupalstoilla tuotannon manipulointiyrityksistä puhuttiin suhteellisen paljon. Myös kyselyyn vastanneiden enemmistö uskoi tuotannon manipuloivan talon tapahtumia ja tarkoituksella esittävän kilpailijat jossakin tietyssä roolissa ja tietyssä valossa.

Hyvin kyllä tuotantotiimi pyörittää katsojia esim. näyttämällä jonakin päivänä kaikki huonoimmat koosteet jostain tyypistä. (5, nainen, 41)

Manipulointi ilmeni vastaajien mukaan siinä, että koostelähetyksessä näytettiin jostakin henkilöstä vain ne kohdat, joissa hän oli esimerkiksi huonotuulinen ja valitteli vaikkapa pahaa oloaan tai talossa olemisen tylsyyttä muille – 24/7-palvelun katsojien mukaan samainen henkilö olisi kuitenkin ollut saman päivän aikana vain hetkellisesti pahalla päällä ja enimmänsen osan päivästä iloinen ja ahkera.

Tuotantoryhmä todennäköisesti pyrkii esittämään asukkaat siten, että katsojalle saadaan luotua mielenkiintoinen kuva talon tapahtumista, ja tässä voi tapahtua niin, että tietty henkilö esitetään tietyssä valossa. En kuitenkaan usko, että tämä liittyy niinkään yksittäisten henkilöiden kuvan muodostamiseen vaan nimenomaan talon sisäisten tapahtumien kiinnostavuuteen. (3, nainen, 27)

Tuotantoryhmä tosiaan toisinaan jättää jotain juuri tärkeitä asioita näyttämättä joko suojellakseen tai sitten leimatakseen hänet pahaksi. Iinan kohdalla tuota leimausta tapahtui hyvin usein. Mikaa ja Anttia on ainakin molempia suojeltu useita kertoja. Eli heidän todella typerät sanomiset on jätetty pois illan lähetyksestä. (7, nainen, 19)

Vastaajat suhtautuivat kuitenkin varsin ymmärtäväisesti tuotannon toimiin. Manipuloinnin katsottiin tekevän ohjelmasta myös mielenkiintoisempaa katsottavaa. Tuotannon manipulointiyritykset eivät haitanneet, kun katsojilla oli kuitenkin mahdollisuus seurata talon tapahtumia sellaisenaan 24/7-palvelun kautta tai keskustelupalstoilta. Yksi vastaaja tosin huomauttaa, että myös keskustelupalstoilla

yrityksiä manipuloida ja huijata muita tapahtumien suhteen. Omista suosikeista kirjoitettiin vain positiiviset tapahtumat, inhoista puolestaan kaivettiin vain kaikki ikävä esiin.

En usko tuotantoyhtiön liiemmin kysyneen katsojien manipulointiin (enemmänkin subin keskustelufoorumin keskustelijat manipuloivat toisiaan), televisiolähetykset tietty aina olivat koosteita, leikkauksia, mutta niistä sai mielestäni oikean kokonaiskuvan. Tietty jotkut yksittäiset tapahtumat tai kilpailijoiden sanomiset tai tekemiset korostuivat enemmän kuin toiset, mutta ne olivat lähinnä "highlightteja", joissa kilpailijoista tuli tiettyjä piirteitä esiin. Okei, pakko myöntää, että tuotantoyhtiö esitti joitakin asioita kontekstista irrotettuna siten, että niistä olisi saanut "väärän kuvan" jos ei olisi seurannut ohjelmaa yhtä paljon kuin minä, eli kyllä tuotantoyhtiö muutamiiin ylilyönteihin syyllistyi – mutta siis tuskin kykeni manipuloimaan aktiivisia katsojia, harvemmin katsovia varmaankin, mutta so what – heistä viis. (1, mies, 30)

Miten he voisivatkaan esittää neutraalia koostetta, ja olisiko sellainen tasapuolinen kooste sitten hyvää tosivevettä? Tuotantoryhmän työ on pohjimmiltaan tuottaa ohjelmaa, joka a) on mainostajille tuottoisa ja b) niin kiinnostava, että katsojat haluavat maksaa mielipiteensä ilmaisusta. Kisaajat ovat vain massaa, joka tuottaa ääni- ja kuvamateriaaliraaka-ainetta ohjelmaa varten. (10, nainen, 33)

Edellisessä vastauksessa ilmenee mielenkiintoinen käsite, hyvä tosi-tv-ohjelma. Vastaajan mielestä hyvä tosi-tv on ennen muuta katsojille kiinnostavasti rakennettua ja mainostajille tuottoisaa. Tosi-tv-ohjelman todenperäisyys on sen sijaan sivuseikka ja tapahtumien esittäminen tasapuolisesti, sellaisina kuin ne tapahtuivat huonoa tosi-tv:tä ja ilmeisesti myös tylsää katsottavaa. Näkemys on aika lähellä niitä käsityksiä tosi-tv-ohjelmiin osallistujista, joissa osallistujat nähdään eräänlaisina uhreina ja hyväksikäytön kohteina. Kiistanalaista on se, missä määrin osallistujat ovat tietoisia ennen osallistumistaan tästä hyväksikäytöstä ja missä määrin ovat itse tähän suostuvia. Tuotantoyhtiöt ovat ainakin julkisuudessa vakuuttaneet, että sopimuspaperissa on selkeästi määritelty, mihin osallistujat sitoutuvat.

Tuotantoryhmän kuuluu ohjata tapahtumia jossain määrin ja esittää asukkaat tietyssä valossa illan "daily-lähetyksessä", eikä se häiritse minua, koska pystyn seuraamaan muista foorumeista ja saamaan tarkempaa tietoa asukkaista. (18, mies, 22)

Kaksi vastaajaa sitä vastoin uskoi, ettei tuotantoryhmä manipuloi lähetystyöskentelyä ollenkaan. Nämä vastaajat eivät kuitenkaan esittäneet tarkempia perusteluita mielipiteelleen.

8.2 Tule sellaisena kuin olet?

Enemmistö vastaajista uskoi, että asukkaat ovat välillä omana itsenään ja välillä esittävät jotakin roolia – niin kuin normaalielämässäänkin itse kullakin on eri tilanteissa erilaisia rooleja. Aitous perusteltiin

sillä, ettei kenenkään uskottu pystyvän esittämään mitään roolia koko ohjelman keston eli kolmen kuukauden ajan.

Asukkaat ovat talossa omana itsenään. En osaa sanoa, miten aitous ilmenee, mutta en usko, että kukaan pystyy vetämään roolia kolmea kuukautta ympäri vuorokauden. Se vaatisi jo melkoisen luonnehäiriön. [...] Roolin esittäminen tai pelaaminen ei mielestäni ole väärin, uskon sen vain olevan hyvin vaikeaa, koska yhdessä vietetty aika on niin pitkä ja intensiivinen, että ihmissuhteita ja kiintymyssuhteita syntyy väkisin, mikä vaikeuttaa pelaamista/roolin vetämistä hurjasti. (2, nainen, 30)

Uskon että asukkaat ovat suurimman osan ajastaan omana itsenään, toki jokainen varmasti muistaa hetkittäin kameroiden läsnäolon ja haluaa vaikuttaa paremmalta kuin normaalisti, mutta mielestäni sekin on normaalia. Aitous on vilpittömyys, esim. innostusta tai kiukkua, omana itsenään olemista, puutteineenkin. Esittäminen ilmenee erilaisena käytöksenä eri ihmisille sekä myös päiväkirjahuoneessa, ristiriitaisena käytöksenä. Pelaaminen ei sinänsä ole väärin, jokainen varmasti sisimmässään tavoittelee palkintoa. Roolin vetäminen taas tuntuu pidemmän ajan jälkeen laskelmoivalta ja valheelliselta. Aitous olisi ilman muuta plussaa, toisista ihmisistähän tässä ollaan kiinnostuneita. Ja on hienoa nähdä ihminen, joka uskaltaa olla oma itsensä. (19, nainen, 28)

Vastaajat erittelivät varsin analyttisesti myös sitä, miten aitouden tai esittämisen voi huomata. Yleinen mielipide tuntui olevan, että aitous tai esittäminen oli helposti huomattavissa kotikatsomoista käsin.

Eivät ole aitoja, jos mittapuuna pidetään siviilielämän privaattitoimintaa. Mutta eivät myöskään koko aikaa ns. näyttele. Aitous ilmenee tunnereaktioiden laajuutena, nopeana reagointina, verbaalin ja non-verbaalin viestin yhdenmukaisuutena ja uskalluksena olla ajoittain marginaalissa/ulkopuolisena. Näyttelemisen ilmenee ulkomuodon huoltamisena, reaktioiden tukahduttamisena, muiden reaktioiden peilaamisena/tunnustelemisena, oman mielipiteen loiventamisena ja peesailuna. (10, nainen, 33)

Ainoastaan yksi vastaaja huomioi, että on oikeastaan mahdotonta sanoa, milloin asukkaat ovat aitoja ja milloin esittämässään roolissa, kun heitä ei oikeasti tunne. Hän kuitenkin huomautti, että juuri totuuden arvaaminen oli ohjelmassa jännittävää.

Jotkut oli enemmän omia itsiä kuin toiset. On mahdotonta sanoa, kun ei tunne kilpailijoita ennestään, että milloin he ovat aitoja, milloin roolissa. Mutta sen arvaaminen oli jännää. [...] (1, mies, 30)

Aitous oli selkeästi sitä, mitä kilpailijoilta haluttiin ja odotettiin, joskin samalla osa vastaajista toivoi, etteivät kilpailijat paljastaisi itsestään aivan kaikkea.

Toivottavasti asukkailla on jonkin verran suojapanssaria päällä. Ovat varmasti aitoja, mutta varovat sanomisiaan ja tekemisiään kameroiden takia. (8, nainen, 41)

Suuri osa vastaajista katsoi, että kilpailijoiden kannattaisi pyrkiä olemaan aitoja, sillä siitä katsojat pitävät. Näin kilpailija pääsee pidemmälle kuin jos yrittäisi esittää jotain muuta kuin on. “Tule sellaisena kuin olet” -mentaaliteetti näyttäisi pätevän myös *Big Brotherin* kaltaisessa tosi-tv-ohjelmassa. Tai ainakaan esittämisestä ei saa jäädä kiinni. Valittua roolia on kyettävä esittämään niin hyvin, että saa huijattua katsojat luulemaan, että rooli onkin oma, aito itse.

Pelaaminen kuuluu ohjelmaan ja roolin esittäminen on enemmän typerää kuin väärin. Pitää pystyä olemaan oma itsensä jos tollaseen ohjelmaan viitsii lähteä. (9, nainen, 20)

Keskustelupalstoilla kilpailijat, joiden uskottiin esittävän jotain roolia, tuomittiin varsin jyrkin sanankääntein. Kyselyyn vastaajat ovat huomattavasti armeliaampia. Useimpien vastaajien mielestä esittäminen ei yksinkertaisesti kannata, mikäli mieli päästä kilpailussa pitkälle, mutta toisaalta, jos joku haluaa ottaa riskin, ei esittämisestä myöskään tuomita.

Musta ei ole mitään väärää siinä, jos kilpailija pelaa tai esittää jotain roolia. Katsojat lopulta päättävät, kenen rooli / pelaaminen on ok, kuka saa lentää pihalle. Siinäpä saa kilpailijat yrittää parhaansa. Ja tietty suomalaisen kulttuurisen normiston tuntien sellaisia kilpailijoita ei pidetä hyvinä, jotka liian näkyvästi laskelmoivat juttuja ja ovat liian voitonhimoisia tai –nälkäisiä. Suomalaiset kunnioittavat tiettyä vaatimattomuutta. [...] mielestäni ei tietenkään tarvi pyrkiä olemaan aitoja, mutta edelleen: aitous, on se “oikeaa aitoutta” (?) tai näyteltyä aitoutta (sellaista roolinvetämistä, josta ei jää kiinni ;), on aina sosiaalisessa roolissa toimimista, ja yleisö saa olla sen toimintakehyksen tuomarina – mielenkiintoistahan on myös se, että missä järjestyksessä tyypit lähtee talosta = mitkä toimintatavat ovat vähemmän hyväksytyjä kuin toiset. (1, mies, 30)

Omana itsenä olemisen uskottiin myös tekevän talossa elämisen helpommaksi.

kyllä kannattaisi pyrkiä olemaan aito, koska se auttaa varmasti luomaan ystävyysuhteita ja tekee talossa olemisen helpommaksi ja asukkaat luontevimmiksi... esittäjä kuitenkin jää etäiseksi (4, mies, 43)

Enemmistö vastaajista ei pitänyt esittämistä tai pelaamista vääränä, koska ohjelma on peliä ja siksi sen pelaaminen on täysin hyväksyttävää, jopa toivottua. Olisi hölmöä jättää pelaamatta:

Kaikilla ihmisillä on elämänsä eri osa-alueilla eri rooleja, joissa käyttäytyään eri lailla. Luulen, että talon asukkailla voi olla bb-rooli päällä, mutta en usko sen olevan tahallista. En usko, että ihminen on kykenevä tietoisesti vetämään roolia 3 kuukauden ajan ympäri vuorokauden. Mikään pelaaminen ja “roolin esittäminen” ei ole mielestäni väärin, koska kyseessä on peli. [...] (3, nainen, 27)

Elämä on peliä ja perustuu aina tietyllä tavalla itsensä hillintään. Pelissä pelaamatta jättäminen on tyhmyyttä ja jos sellainen tomppeli olisi mukaan seuloutunut, olisi valintaraati epäonnistunut. [...] (10, nainen, 33)

Pelaamista tai esittämistä ei haluta tuomita, mutta tavallaan se kuitenkin tuomitaan siinä, etteivät katsojat halua palkita esittänyttä tai peliä pelannutta kilpailijaa voitolla. Voittajaksi halutaan sellainen kilpailija, joka on ollut aito, oma itsensä. Aitoudesta ikään kuin palkitaan äänestämällä tällainen kilpailija voittoon.

[...] Pelaamisessa ei ole mitään vikaa: BB on kilpailu ja jos ei pelaa ei voi voittaa. Uskon kuitenkin, että voittajaksi valitaan asukas, joka on ollut hyvin aito. (12, nainen, 25)

Osa vastaajista huomasi tämän ristiriidan. Ohjelma on yhtäältä peli, jota parhaiten pelannut voittaa lopussa rahapalkinnon. Toisaalta, jos pelaamisesta jää kiinni, katsojat saattavat äänestää ulos kesken leikin. Tätä peliä olisi siis pelattava niin taitavasti, että katsojat luulevat sinun olevan vain oma aito, sympaattinen itsesi.

[...] Mielestäni ohjelma kusee siinä et sitä pidetään pelinä, mutta todellisuudessa eihän katsojat edes anna mahdollisuutta pelaamiseen, se on ääni heti jos sellaista olisi havaittavissa. BB on "normaalialla" elämää ja sympaattisin voittaa, ilman kieroilua. (13, mies, 22)

Ainoastaan yksi vastaaja kuitenkin myönsi avoimesti, että roolin esittäminen on täysin väärin. Sen sijaan pelissä taktikoiminen on sallittua.

[...] Pelaaminen ei ole väärin tässä ohjelmassa. Roolin vetäminen taas on. Pelata tottakai saa, koska tähän on peli. Ja jokaisella on sitten oma käsitys siitä, että mikä on reilua peliä ja mikä ei. Mielestäni kyllä saa taktikoida vaikka kuinka haluaa. Sehän tässä on tarkoitus. Aitous on tärkeää, koska tuskin ihmiset haluavat katsoa TOSItv:tä jossa ihmiset esittävät kokoajan. Aitoudessa myös pääsee ne kaikki puolet esiin. Esittämisessä saatetaan huonot puolet jättää kokonaan pois. (7, nainen, 19)

Vastaaja korostaa, että kyseessä on nimensä mukaisesti tosi-tv-ohjelma, ja hän odottaa, että tosi-tv olisi ainakin jollakin tasolla totta ja tavalliset ihmiset esiintyisivät omana itsenään hyvine ja huonoine puolineen.

Kaksi vastaajaa oli puolestaan avoimesti sitä mieltä, ettei pelaaminenkaan ole sallittua. He korostivat, että pelaaminen olisi ennen muuta väärin muita asukkaita kohtaan.

Kyllä pelaaminen on mielestäni väärin, ennen kaikkea toisia asukkaita kohtaan. (15, nainen, 22)

Vastaajat uskoivat tuotannon ohjailevan tapahtumia ja yrittävän välillä vaikuttaa myös siihen, millaisen kuvan katsojat saavat kilpailijoista. Tätä ei kuitenkaan pidetty vääränä, koska 24/7-palvelun kautta katsojilla oli mahdollisuus seurata ohjelmaa ilman välikäsiä. Myös asukkaiden aitoutta ja mahdollisia rooleja pohdittiin. Enemmistö vastaajista uskoi, että kilpailijoilla on talossa rooleja siinä missä

normaalissa elämässäkin meillä kaikilla on erilaisia rooleja eri tilanteissa. Enemmistö vastaajista ei tuominnut esittämistä, mutta toisaalta siitä ei saanut jäädä kiinni. Koska *Big Brotheria* pidettiin pelinä, vastaajat pitivät taktikointia sallittuna, jopa toivottavana. Osa vastaajista tuomitsi kuitenkin pelaamisen siksi, että se oli väärin muita kilpailijoita kohtaan.

9 Interaktiivisuuden ja keskustelupalstojen merkitys katsomiskokemukselle

Monet tutkijat ovat pitäneet yhtenä tosi-tv:n suosion salaisuutena interaktiivisuutta, katsojien mahdollisuutta vaikuttaa ohjelman kulkuun erilaisten äänestysten kautta. Tämä mahdollisuus näyttäisi kuitenkin jakavan katsojien mielipiteitä. Äänestykseen osallistuminen oli maksullista, mutta keskustelupalstoille saattoi osallistua ilmaiseksi. Seuraavassa tarkastellaan, miten vastaajat suhtautuivat äänestysmahdollisuuteen ja keskustelupalstoihin. Oliko äänestyksiin osallistuminen tärkeää? Miksi keskustelupalstoja seurattiin ja niille kirjoiteltiin? Minkälaisista asioista keskustelupalstoilla kirjoiteltiin? Minkälainen oli keskustelupalstojen ilmapiiri? Syntyikö keskustelijoiden välille yhteisöllisyyttä tai tutustuttiinko toisiin keskustelijoihin lähemmin?

9.1 Äänestyksiin osallistuminen – rahanhukkaa vai ei?

Lähes puolet vastaajista ei koskaan ollut osallistunut häätöäänestyksiin, jossa katsojilla oli mahdollisuus antaa äänensä kilpailijalle, jonka halusivat ulos talosta. Reilu puolet vastaajista osallistui kuitenkin edes joskus maksullisiin äänestyksiin. Vain kolme vastaajaa oli osallistunut jokaiseen äänestykseen. Häätöäänestyksiin osallistuminen oli chat-viestien tapaan maksullista, lähes yhden euron per puhelu tai tekstiviesti.

Kyselytutkimuksen ajankohtana voittajasta äänestäminen oli juuri alkanut. Enemmistö vastaajista aikoi osallistua maksulliseen voittajan äänestämiseen. Seitsemän vastaajaa aikoi kuitenkin jättää tämänkin äänestyksen väliin.

Ei vaan ole tapana yleensä äänestää koska en usko että sillä yhdellä antamalla äänellä olisi kovinkaan suurta merkitystä (9, nainen, 20)

Perustelut äänestämiseksi tai äänestämättä jättämiselle olivat moninaiset. Monet suhtautuvat varsin pessimistisesti vaikutusmahdollisuuksiinsa ylipäätään. Äänestämättä jättämistä perusteltiin sillä, että se maksoi liikaa siihen nähden, ettei yhdellä äänellä uskottu olevan juuri vaikutusta suuntaan tai toiseen.

Kännykässä palvelunumeroesto, joka on ollut kaukoviisautta aikoinaan. En koe pystyväni vaikuttamaan äänestyksessä ja toiseksi osallistuminen maksaa liikaa. (18, mies, 22)

Ei mun äänestä olisi ollut kuiteskaan mitään hyötyä mihinkään suuntaan. Tietenkin noi palvelut oli Subin puolelta rahastusta ja koska olen tarkan markan ystävä, niin mieluummin tuhlasin rahaani johonkin muuhun kuin tuollaiseen. (1, mies 30)

Joukossa oli tosin niitäkin, jotka osallistuivat pessimismistään huolimatta. He eivät välttämättä uskoneet osallistumisellaan olevan juuri vaikutusta, mutta halusivat silti kantaa oman kortensa kekoon ja käyttää tarjottua mahdollisuutta vaikuttaa ohjelman tapahtumiin.

Osallistun, koska haluan pistää oman panokseni peliin mukaan myös. En usko, että minun ääneni siellä loppujen lopuksi kovasti vaikuttaa, mutta kuten sanoin. Oma panos peliin mukaan. [...] (7, nainen, 19)

Yhtenä syynä osittain nihkeään suhtautumiseen äänestysmahdollisuutta kohtaan oli äänestämisen verrattain korkea hinta. Yksi ääni eli yksi puhelinsoitto tai tekstiviesti maksoi melkein euron. Äänestyksiä puolestaan oli tarjolla vähintäänkin joka toinen viikko, kun häätöäänestykseen valittuja saattoi äänestää ulos talosta. Kilpailun loppupuolella äänestyskäytäntö muuttui niin, että äänestettiin oman voittajaehdokkaan puolesta – ei muita vastaan. Lisäksi välillä oli mahdollisuus myös äänestää eri viikkotehtävävaihtoehtoista mieluisensa. Useat vastaajat pitivät äänestyksiä rahastuksena ja liian kalliina, jotta olisivat halunneet osallistua niihin. Mikäli äänestäminen olisi ollut ilmaista, useammat olisivat osallistuneet niihin.

En ole koskaan aiemmin osallistunut mihinkään katsojäänestykseen (maksulliseen). Rahaa on kulunut noin euro ja tulee kulumaan toinen euro. En osallistu äänestyksiin säännöllisesti, koska en koe yhdellä äänellä olevan niin paljon vaikutusta, en myöskään halua kuluttaa rahaa äänestyksiin. Mikäli äänestäminen olisi ilmaista esim. netissä, osallistuisin säännöllisesti. Mielestäni äänestysviestien hinnat ovat kohtuuttomia. (3, nainen, 27)

Rahaa äänestyksiin vastaajat kertovat käyttäneensä vaihtelevasti. Osa ei käyttänyt senttiäkään. Kaikkiaan seitsemän vastaajaa ei osallistunut yhteenkään äänestykseen tai chattiin. Vaikka monissa tutkimuksissa ja julkisuudessa yleisön osallistamista kovasti hehkutetaan, aktiivisten katsojien joukossa näyttää olevan heitäkin, jotka eivät halua osallistua näihin maksullisiin vaikuttamismahdollisuuksiin. Osa vastaajista koki voivansa vaikuttaa enemmän keskustelupalstoille kirjoittamalla kuin äänestyksiin osallistumalla.

En pidä koko toiminnosta, liian selvää rahastusta. Oman äänensä saa halutessaan kuuluviin kirjoittamalla nettiin. (10, nainen, 33)

Toisaalta vastaajien joukossa oli niitäkin, jotka käyttivät suurempia summia äänestämiseen. Yhteensä kuusi vastaajaa arveli käyttävänsä äänestyksiin rahaa 10–20 euroa. Saman verran vastaajista arveli käyttävänsä äänestyksiin kaikkiaan vain muutamia euroja. Kyselyn ajankohtana voittajan äänestäminen oli käynnissä ja osa vastaajista oli jo osallistunut siihen. Toisaalta lopullisista summista ei ollut vielä tietoa, sillä äänestys ei kyselyn ajankohtana vielä ollut päättynyt. Näyttäisi kuitenkin siltä, että äänestyksiin käytettiin rahaa varsin maltillisesti.

Minusta on typerää pistää rahaa äänestyksiin, puhelinlasku on tarpeeksi suuri ilman Maikkarille meneviä eurojakin. Muut saavat äänestää puolestani. (12, nainen, 25)

Ohjelma ei kiinnosta ihan niin paljon että haluaisin kuluttaa rahaa sen seuraamiseen. (19, nainen, 28)

Äänestämällä tuettiin omaa suosikkia kohti voittoa tai yritettiin äänestää suosikkia uhkaavat kilpailijat ulos talosta. Toisaalta ääni voitiin antaa myös kilpailijalle, joka oli sanoillaan tai teoillaan herättänyt ärtymystä ja jota ei enää jaksettu katsella televisiossa.

Olen kolmen ihmisen häätöäänestykseen osallistunut, koska olen halunnut ko. Henkilöt pois talosta. Olen äänestänyt voittajaa, koska haluan erään henkilön voittavan. (15, nainen, 22)

Jos oman suosikin ajateltiin olevan turvassa tai äänestyksessä ei ollut henkilöitä, joista itsellä olisi ollut voimakkaita mielipiteitä suuntaan tai toiseen, saatettiin jättää äänestämättäkin.

Oma suosikkini ei ole ollut uhattuna ja toinen suosikkini on ollut arvioni mukaan muiden suojissa tarpeeksi. (10, nainen, 33)

Ensin ”kannatin” omia suosikkeja äänestämällä ”vastapeluria”. Suosikkien pudottua olen yrittänyt omalla äänelläni vaikuttaa ”jo selvään” lopputulokseen [...], koska toivoisin jotakin yllätyksiä tylsäksi käyneeseen ”tarinaan”. (2, nainen, 30)

Selvällä lopputuloksella vastaaja tarkoittaa jo ohjelman alkupuolella kohtuullisen selvältä näyttänyttä Pertun voittoa. Toinen vastaaja puolestaan äänestää vain ja ainoastaan, koska juuri Pertun on hänen mielestään voitettava kilpailu.

”KYLLÄ, kerran PERTUN ON PAKKO VOITTA!” (6, nainen, 31)

Osallistun yleensä yhdellä äänellä. (Voittajaäänestykseen) en ole vielä osallistunut. En tiedä osallistunkokaan nyt kun suosikkini on jo poissa talosta. Näistä neljästä en olisi voittajaa halunnut. (16, nainen, 25)

Vastaajat näyttivätkin jakaantuvaan heihin, jotka osallistuivat kaikin puolin aktiivisesti ja käyttivät vaikutusmahdollisuuksiaan monipuolisesti hyväkseen. Toisaalta joukossa on myös heitä, jotka eivät osallistu – eivät ainakaan silloin, jos osallistumisesta täytyy maksaa erikseen jotain ylimääräistä. Sitten on myös heitä, jotka osallistuvat kohtuudella silloin, kun kokevat sen aivan välttämättömäksi, esimerkiksi kun oma suosikki on pudotusuhan alla. Osittain katsojia ei ehkä onnistuttu vakuuttamaan heidän vaikutusmahdollisuuksistaan, vaikka ohjelman juontaja usein vetosikin suoraan katsojiin sanoin ”Sinä päätät, kuka lähtee”. Vastaajien enemmistö näyttikin ajattelevan, ettei omalla äänellä ole niin suurta merkitystä, että siitä kannattaisi maksaa.

9.2 Keskustelupalstoille osallistuminen

Keskustelupalstojen seuraaminen tuntui olevan oleellinen osa *Big Brotherin* seuraamista. Yli puolet vastaajista seurasi jotain keskustelupalstaa päivittäin ja kuusi vastaajaa seurasi lähes joka päivä. Kaksi vastaajaa osallistui keskusteluihin harvemmin, noin 2–3 kertaa viikossa. Lisäksi vastaajista löytyi yksi, joka ei osallistunut keskustelupalstoihin koskaan, mikä oli sikäli mielenkiintoista, että vaikka hän ei seurannut keskustelupalstoja, hän sai jostakin tiedon tästä tutkimuksesta. Monille vastaajille keskustelupalstat olivat jopa itse ohjelmaa tärkeämpiä.

[...] keskusteluissa on itselleni se varsinainen suola koko formaatissa. (10, nainen, 33)

Keskustelupalstoilla vaihdettiin mielipiteitä talon tapahtumista, pohdittiin tulevia tapahtumia, voittajaa ja seuraavaa häätöehdokasta, kinasteltiin omista suosikeista ja inhokeista, pohdittiin minkälainen kilpailija olisi itse ollut talossa, vaihdettiin tietoja talon uusimmista tapahtumista ja muissa medioissa olleista jutuista koskien kilpailijoita. Eri keskustelupalstat kokosivat äärelleen vilkkaan yhteisön. Sen aktiivisimmat jäsenet viettivät koneensa äärellä useita tunteja päivittäin.

Uteliaisuudesta haluan tietää kuinka fanaattisia ihmiset on. (13, mies, 22)

Kiva kuulla suurimmat juorat ja keskustella päivän tapahtumista. (19, nainen, 28)

Olin viikon opiskeluvapaalla kotona. Kävin *Subtv:n* nettisivuilla ja *nettiv:n* ostaminen omalle koneelle sujui näppärästi. Jäin siinä sitten koukkuun viikon aikana. Itse tv-lähetys ei kiinnosta niinkään: enemmän 24/7, keskustelupalsta ja nettisivut. [...] Keskustelupalstalla on paljon hyviä kirjoittajia. En ole aikaisemmin ollut mukana vastaavassa ja kiinnostaa ihan tää foorumi ja tapa heittää juttua nimettömänä. Se on vähän niin kuin uusi maailma. BB:n tyypit edustavat jotain itseään suurempaa: heidän kauttaan keskustellaan ja väitellään oikeastaan elämän arvoista ja aika suurista asioista. [...] (8, nainen, 41)

Osalle katsojista keskustelupalstat olivat uusi tuttavuus. Merkille pantavaa edellisessä huomiossa on, että keskustelupalstalla ei keskusteltu pelkästään *Big Brotherista*. Kilpailijoiden ja ohjelman kautta keskustelijat saattoivat puhua vaikkapa arvoista ja pohtia elämää yleisemminkin.

Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki seurasivat enemmän tai vähemmän aktiivisesti *Subtv:n* ylläpitämää keskustelufoorumia. Puolet vastaajista myös kirjoitti itse palstalle. Seitsemän vastaajaa seurasi myös *BBPlazan* keskustelupalstaa ja heistä kuusi kirjoitti itse palstalle. Selvä enemmistö vastaajista vieraili jollakin keskustelupalstalla lähes päivittäin.

Olen osallistunut ainoastaan *Subtv*:n keskustelut foorumille alusta asti ja lähes joka päivä useita tunteja, olen kirjoitellut aika aktiivisesti ja nauttanut suuresti. tosin viimeisten viikkojen keskusteluaiheet ovat olleet niin typeriä, että ei pahemmin ole kiinnostanut. (5, nainen, 41).

Näiden lisäksi kaksi vastaajaa kävi lukemassa *Suomi24*-palstan *Big Brother* -aiheisia keskusteluita, yksi vastaaja seurasi *Soneraplazan* keskusteluita ja yksi osallistui Iso-Britannian *Big Brother* -foorumille, jossa oli keskusteluosio myös Suomen versiosta. Lisäksi yksi vastaaja kertoi kirjoittavansa ainoastaan pienen, suljetun palstan keskusteluihin tosi-tv-ohjelmista.

Kirjoitin ehkä subin palstalle keskimäärin yhden viestin viikossa. Lyhyen tokaisun, jolla oikaisin ”panettelua” tai kannustin suosikkiani. Hirveä törkypalsta oli muuten toi subin palsta, siellä oli niin paljon typeryyksiä, että ei niitten kanssa viittinyt keskustella mistään. *BBPlaz*akin tuntui jotenkin pinnalliselta, ok, myönnetään, en siihen niin syvällisesti tutustunut. (1, mies, 30)

Osa vastaajista ei ollut tutustunut muihin kuin *Subtv*:n ylläpitämään keskustelupalstaan.

Olen osallistunut ainoastaan *Subtv*:n keskustelupalstalle, koska se sattui olemaan sopivasti *bb*:n kotisivujen yhteydessä. Niin paljon aihe ei ole kiinnostanut, että lähtisin etsimään keskustelufoorumia muualta. En kirjoita kyseiselle palstalle ja luin alkuun kirjoituksia päivittäin, mutta törkyviestien lisääntyessä ja muutenkin *bb*:n edetessä (=intensiteetin laskiessa omassa katsomisessani) enää silloin tällöin. (2 nainen, 30)

Vastaajien enemmistö arveli käyttävänsä eri keskustelupalstoilla aikaa 1–5 tuntia viikossa. Kolme vastaajaa käytti ajallisesti keskustelupalstoihin 6–10 tuntia viikossa ja kaksi vastaajaa 11–15 tuntia viikossa. Yksi vastaaja arvioi viettävänsä keskustelupalstoilla aikaa tätäkin enemmän, noin 20 tuntia viikossa.

Jo ensimmäisen suomalaisversion aikana keskustelupalstoista tuli osalle vastaajista olennainen osa itse tosi-tv-ohjelmaa. Ajallisesti vastaajien enemmistö näytti viihtyvän keskustelupalstoilla varsin maltillisesti vain muutamia tunteja viikoittain. Toisaalta on muistettava, että ajat ovat vastaajien omia arvioita ja sinällään vain suuntaa-antavia. Kuitenkin jo näin pienessä vastaajajoukossa näkyy, että keskustelupalstoilla vietetty aika vaihtelee suuresti eri henkilöiden välillä. Osalle vastaajista keskustelupalstoilla ei ainakaan ensimmäisen tuotantokauden aikana ollut niin suurta merkitystä, toiset puolestaan omistivat ajastaan useita tunteja joka viikko osallistuakseen palstojen keskusteluihin – luonnollisesti muun *Big Brotherin* seuraamisen ohella.

Monilla television fiktiivisillä sarjoillakin on nykyisin omat internetsivustonsa ja keskustelupalstansa, joissa sarjojen katsojat saattavat vaihtaa mielipiteitään sarjasta ja vertailla tulkintojaan tapahtumista. Samalla muilta voidaan kysellä apua tapahtumien tulkintoihin tai siihen, mitä näkemättä jääneessä jaksossa on tapahtunut. Enemmistö vastaajista ei kuitenkaan osallistunut ainakaan säännöllisesti

muihin kuin *Big Brother* -aiheisiin keskusteluihin. Sen sijaan seitsemän vastaajaa osallistui enemmän tai vähemmän säännöllisesti myös muihin keskusteluihin, kuten omiin harrastuksiin tai muihin televisio-ohjelmiin liittyviin keskusteluihin tai esimerkiksi lapsiaiheisiin keskusteluihin.

9.3 Keskustelupalstojen erot ja ilmapiiri

Vastaajien mielipiteet eri keskustelupalstoista ja niiden ilmapiiristä vaihtelivat. Kaikki vastaajat tunsivat *Subtv*:n ylläpitämän keskustelupalstan. Sen sijaan läheskään kaikki eivät olleet tietoisia muista keskustelupalstoista tai eivät vierailleet muilla palstoilla.

Keskustelen *Subtv*:n ja *BBPlazan* sivuilla. Suosikkini on *BBPlaza*, koska siellä keskustelun taso on parempaa, ihmiset pohtivat ja analysoivat oikeasti ilman turhaa provoilua. [...] (19, nainen, 28)

Vastaajat jakautuivat eri keskustelupalstoja koskevien mielipiteidensä takia kahtia. Toisten mielestä *Subtv*:n keskustelupalstan taso oli suorastaan ala-arvoinen ja viestit pitkälti törkyä, muiden haukkumista ja kilpailijoiden ulkonäön arvostelemista. *Subtv*:n ylläpitämää keskusteluforumia pidettiin yleisesti ilmapiiriltään melko huonona, riitaisena ja häiriköiden valtaamana, joskin päinvastaisiakin näkemyksiä löytyi. Lähes puolet vastaajista piti *Subtv*:n keskustelupalstan ilmapiiriä huonona.

Hakeudun mielellään asialliselle, informatiiviselle, rauhalliselle ja häiriköimättömälle foorumille, samoin myös *BB*:n kohdalla. *Sub TV*:n virallinen foorumi edustaa ala-arvoista ja tavallista roskaforumia, joka on häiriköiden värittäjä. [...] (18, mies, 22)

Osa vastaajista piti verrattain huonoa ilmapiiriä tyypillisenä piirteenä keskustelupalstoille.

Ilmapiiri on sellainen, kuin netissä tuppaa olemaan. Oma ryhmittelyni osallistujille on ehkä jotakin seuraavan tyyppistä: a) fanittajat (heillä on tietty suosikki) b) anti-fanittajat (heillä on tietty hlö jota inhoavat) c) konditionaalitit (kuvaavat, mitä tekisivät, jos... tai mitä hlö x tekisi jos...), ryhmä menee osittain lähelle muualla toimivia fanfiction-kirjoittajia, moni haluaisi itse olla talossa d) pätijät (käyttävät sivistyssanoja, vihjaavat insideriuteensa, tylyttävät muita) e) emot/isukit (holhoava, erotuomarityylinen asenne muihin, fokus muissa keskustelijoissa ohjelman sijaan) f) analysoijat (analysoivat ohjelmaa, tuotantoryhmää, keskustelijoita) g) salaliittoteorioitsijat (f-ryhmän alaryhmä) h) provosoijat i) häiriköt (pisteiden itsetarkoituksellinen jakaminen, keskustelu itsensä kanssa usealla nikillä, seksuaali aiheet, kiroilu) j) nettialokkaat (arvoja, saitin tekniikkaan liittyviä topicceja, kuten miten saan tehtyä sen sarvipään) (10, nainen, 33)

Yllä olevassa vastauksessa on aika kattava erittely erilaisista kirjoittajatyypeistä, joita keskustelupalstoilla näytti vierailevan. Palstoilla tuntui käyvän hyvin monenlaisia osanottajia niin taustoiltaan kuin keskustelupalstakokemuksiltaan – osa kävijöistä vaikutti tuntevan hyvin erilaisia

netikettejä ja osa taas oli vasta tutustumassa keskustelupalstojen maailmaan. Tämän ja alla olevan vastaajan kuva keskustelupalstojen ilmapiiristä ei ole kovin mairitteleva.

Ilmapiiri: haukkuva, mustamaalaava, panetteleva. Muut keskustelijat: teinipissiksiä tai turhautuneita aikuisia, jotka nauttivat siitä, että pääsevät anonyyminä haukkumaan ihmisiä. (käsittämätöntä). Ok, taisin haukkua itsekin Iinaa kerran tai pari, mutta se oli sen ansainnut :) :) En jutellut kenenkään kanssa henk. koht. saati pidä heihin mitään yhteyttä. Mielestäni BB:n todellinen merkitys yleisölle paljastuu juuri subin keskustelupalstalla: BB ajaa saman asian kuin antiikin Rooman Colosseum: se on raakaa sirkushuvia, jossa gladiaattorit vuoron perään voittavat ja häviävät. Yleisö toimii tuomarina, joka päättää kuka on tarpeeksi hyvä ansaitakseen elää ja kenen kuuluu kuolla julkisuudesta. Koska meteli katsomossa on kova, ja palstalla huutajia paljon, on erotuttava kommentteillaan muista siten, että vastatuomarit eivät jää kylmiksi... Ja kun saa tuomaroida anonyyminä, niin sanomisia ei tarvi tarkemmin miettiä, vaan saa purkaa kaiken patoutuman. Kas, onneksi kaikki on harmitonta viihdettä, ja katharsiksella on sosiaalisesti hyväksyttävä ulostuloväylä. (1, mies, 30)

Näiden vastausten perusteella ei voi olla ihmettelemättä, miksi keskustelupalstat olivat niin suosittuja kuin olivat, jos ilmapiiri ja keskustelun taso olivat täysin ala-arvoisia. Ilmeisesti myös oma asennoituminen keskustelupalstoihin vaikutti asiaan. Kolmannes vastaajista nimittäin katsoi, että *Subtv*:n keskustelupalstan ilmapiiri oli ajoittain jopa hauska ja viihdyttävä, vaikkakin välillä se oli myös todella huono. Alla oleva vastaaja piti myös ylläpitoa toimivana – toisin kuin suurin osa muista vastaajista.

Vain *Subtv*:n keskustelupalsta. Se on vilkas ja helppo, siisti käyttöliittymä. Myös ylläpito tuntuu toimivan. Olen itse kirjoittanut alle 10 viestiä, mutta tahti on tihentymään päin. Keskustelupalsta on töissä auki koko ajan taustalla. Aktiiviseen seuraamiseen menee ehkä 15 tuntia viikossa. (8, nainen, 41)

Toiset puolestaan kehuivat *BBPlazan* keskusteluja fiksuiksi ja analyttisiksi pohdinnoiksi talon tapahtumista.

Olen osallistunut www.Subtv.fi/keskustelut, www.suomi24.fi, www.BBPlaza.net. Suosikkini on www.BBPlaza.net. Mielestäni keskustelun taso on ollut sivistynyt ja siellä ei kirjoittajat useinkaan sorru räävittömyyksiin. [...] (4, mies, 43)

ilmapiiri *BBPlazalla* on ollut rento ja hauska... useimmat muut kirjoittajat ovat olleet huumorintajuisia ja reiluja [...] (4, mies, 43)

Neljä vastaajaa mainitsi *BBPlazan* ilmapiiriltään pääosin hauskaksi, joskin pari vastaajaa moitti palstaa myös tylsäksi ja katsoi, että siellä käy vain muutama keskustelija ja viestejä ilmestyy harvakseltaan.

Osallistun *BBPlazan* keskustelufoorumille ja se onkin suosikkipaikkani. Se taas johtuu siitä, että siellä keskustelu on yleensä asiallista ja aiheet ihan fiksuja. Ei ole keksitty kaikesta mahdollisesta turhasta aiheesta ja

haukuttu ihmisten yksityiselämää. Tätä taas tekee *Subtv*:n foorumi jonne olen myös muutamat kerrat kirjoitellutkin. Osallistun kaikenlaisiin keskusteluihin. Henkilöpohdinnat eivät kyllä toisaalta ole sellaisia joita jaksaisin keskustelufoorumilla pohtia. (7, nainen, 19)

Lähes kaikki vastaajat kokivat, että keskusteluita häiritsivät keskustelijat, jotka haastoivat riitaa muiden kanssa tai haukkuivat suruttomasti kilpailijoita – varsinkin heidän ulkonäköään. Tällaisia kirjoittajia oli vain pieni osa keskustelijoista, mutta moderoinnilla palstoilla törkyviestien määrä koettiin suureksi ja keskustelua haittaavaksi (ja luonnollisesti myös koko palstan ilmapiiriä huonontavaksi asiaksi).

[...] kyseisen keskustelufoorumin (*Subtv*) taso oli täysin ala-arvoinen. Oli keskustelijoita, jotka epätoivoisesti yrittivät pitää yllä myös asiallista keskustelua, mutta valitettavasti ainakin minun mielestäni törkyviesteilijät pilasivat koko palstan. [...] Keskustelufoorumeihin lisää valvontaa. Tällaista törkymäärää ei tule tulevaisuudessa sallia! Jos foorumi on aktiivinen, on myös valvonnan oltava tehokasta. (2, nainen, 30)

Yllä oleva vastaaja ei suinkaan ollut ainoa, joka vaati keskustelupalstoille tiukempaa valvontaa ja tehokasta ylläpitoa, jolla törkyviestien kirjoittajat saataisiin pidettyä kurissa. Useimpien keskustelijoiden katsottiin kuitenkin olevan fiksuja, mukavia ja asiallisia.

[...] mielestäni foorumeja olisi valvottava paremmin ja törkeät keskustelut ja kommentit olisi poistettava nopeasti... mielestäni kilpailijat ovat hauskoja ihmisiä ja on todella tylsää kun he joutuvat lukemaan itsestään kaikenlaisia törkeyksiä. (4, mies, 43)

Keskustelupalstoille tulevien törkyviestien määrä häiritsi monia keskustelijoita, mutta monet oppivat suodattamaan viestitulvasta nopeasti ne itseä kiinnostavat viestit. Toiset puolestaan lakkasivat seuraamasta keskustelupalstaa tai ainakin vähensivät siellä vierailua.

Alkuun kävin päivittäin, mutta törkyviestien määrä keskustelupalstoilla on ylittänyt sietokykyni ja hyvän maun rajat kaksi kuukautta sitten, joten enää käyn kurkkimassa, löytyykö mielenkiintoista asiaa. (2, nainen, 30)

Myös palstojen välillä oli isoja eroja johtuen niiden moderoinnista. *BBPlazan* moderaattorit näyttivät olevan suhteellisen tarkkoina ja törkyviestit ja niiden kirjoittajat käännyttiin nopeasti pois. *Subtv*:n palstaa oli puolestaan vaikeaa kontrolloida valtavien kirjoitusmäärien vuoksi.

Eli ihan joka päivä käyn *BBPlazassa*. Myös melkein päivittäin tuolla *Subtv*:n omalla keskustelupalstalla. *BBPlazassa* siksi että siellä on oikeasti fiksuakin keskustelua toisin kuin *Subtv*:n puolella. Mukavaa keskustella ihmisten kanssa, jotka muutkin ovat yhtä innoissaan ohjelmasta. (7, nainen, 19)

Olen aktiivinen keskustelija *BBPlazan* foorumissa. Subin foorumeita olen lukenut pari kertaa, mutten pidä tyylistä jolla asiat siellä esitetään. Käsittämätöntä, että sen käyttäjät ovat muka täysi-ikäisiä ihmisiä. Törkeitä viestejä, ei viihdyttävää eikä kunnon keskustelua. (16, nainen, 25)

2–3 kertaa viikossa Subin palstalla. Siellä kävin silloin tällöin haistelemassa yleisön tunnelmia ja tarkistamassa joitakin epäselviksi jääneitä juttuja talon tapahtumista. *BBPlazalta* kävin harvemmin, halusin löytää sieltä jotain syvällisempiä keskusteluja ja analyyseja BB:stä, mutten tainnut niitä sieltä koskaan löytää [...] (1, mies, 30)

Keskustelufoorumeiden välillä oli selkeä ero. *BBPlaza* näytti olevan enemmän pienemmän ryhmän keskustelupalsta, joka oli selkeästi jaoteltu eri keskusteluosioihin. Jo ennen Suomen *Big Brotheria* siellä oli keskusteltu muiden maiden tuotantokausista ja ohjelmaformaateista yleensä. *Subtv:n* keskustelupalstaa ei oltu jaoteltu mitenkään ja siellä keskustelu rönsyili hallitsemattomasti, eikä viestejä juurikaan sensuroitu. Palstalla esiintyi paljon häiriköitä ja keskustelunaloitukset olivat usein provosoituja. Palstalla oli huomattavasti enemmän kirjoittajia ja lukijoita kuin *BBPlazan* vastaavassa, mutta keskustelujen taso oli välillä alhainen. Viesteissä saatettiin repostella kilpailijoiden ulkonäköä hyvinkin ilkeästi (ja tietenkin täysin nimettömästi nimimerkin suojissa) ja omalle inhokille toivottiin kaikkea pahaa myös jatkossa elämässä talon ulkopuolella. Kuitenkin eri palstoilla oli varmasti oma kannattajakuntansa. Toisia miellytti *BBPlazan* hillitympi keskustelutyyli ja toiset pitivät *Subtv:n* rajoittamattomasta ja nopeatempoisesta tyylistä, jonka keskusteluihin saattoi heittäytyä mukaan sen kummemmin miettimättä.

9.4 Keskusteluihin osallistumisen syyt

Keskustelupalstoilla vierailtiin monista eri syistä. Vastaajat osallistuivat keskusteluihin vaihtaakseen mielipiteitä muiden katsojien kanssa, ajanvietteen vuoksi ja saadakseen lisätietoja ohjelmasta. Myös se, minkälaisiin keskusteluihin osallistuttiin, vaihteli vastaajasta toiseen. Yksi vastaaja saattoi osallistua hyvinkin erilaisiin keskusteluihin. Toiset osallistuivat lähes kaikenlaisiin keskusteluihin. Osa kirjoitti keskustelufoorumeille lähinnä oikoakseen muiden vääriä käsityksiä tai toppuutellakseen liian viljejä tulkintoja. Myös erilaiset äänestykset ja mielipidemittaukset olivat vastaajien suosiossa. Toiset osallistuivat etenkin kilpailijoita koskeviin keskusteluihin tai keskusteluihin, joissa analysoitiin sekä tilanteita että kilpailijoita ja tarkasteltiin tapahtumia psykologiselta kantilta.

Luen päivittäin ainakin jotakin palstaa. Useimpina päivinä myös kirjoitan jotakin. [...] Kyökkipsykologia on ehdoton suosikki, samoin erilaiset sanaleikkijutut. Silloin tällöin tykkään toppuutella tai besserwiseröidä, varsinkin jos joku tekeytyy auktoriteetiksi selvästi heppoisin eväin. Silloin on kiva ampua ankkua alas pikimmin. Kaikkiaan (aikaa kuluu) varmaan 20 tuntia, josta osa palkallista työaika. [...] (10, nainen, 33)

(1) Mielenpitojen vaihtaminen. Tärkeäksi osaksi ohjelman seuraamista koettiin mielenpitojen vaihtaminen muiden katsojien kanssa. Näin perusteli osallistumistaan puolet vastaajista.

Ohjelman tapahtumista on hauska keskustella, itseasiassa keskustelut ja spekuloinnit ovat osa kunnon katseluelämystä. ”Yksin” katsominen olisi tylsempää. (19, nainen, 28)

On mukavaa keskustella omista mielenpitoista muiden sarjaa seuraavien kanssa. (16, nainen, 25)

Ohjelmaa seurattiin niin yksin kuin yhdessä perheen tai ystävien kanssa. Siitä haluttiin kuitenkin keskustella muiden katsojien kanssa myös keskustelupalstoilla. Keskustelupalstoille kirjoitettiin oma mielenpito tapahtumista tai kilpailijoista. Sieltä luettiin myös, mitä mieltä muut olivat asioista. Toisten kanssa kiisteltiin mielikuvista, toisten kanssa oltiin samaa mieltä.

(2) Ajanvietettä. Kolmannes vastaajista mainitsi, että keskusteluihin osallistumien oli ennen muuta viihdyttävää ajankulua. Keskusteluihin saatettiin osallistua silloin kuin itseä huvitti. Palstoja saatettiin vilkaista ohimennen töiden lomassa. Keskusteluihin osallistuttiin, kun haluttiin provosoida muita tai kun itse provosoiduttiin jonkun toisen kirjoituksesta.

Ehkäpä sitten tuli muutaman kerran provosoiduttua jonkin ääliön kommentista. Kerran tai pari halusin itse provosoida sitä apinalaumaa. Subin foorumi ei täytä keskusteluille asetettuja yleisiä kriteerejä. (1, mies, 30)

(3) Lisätietojen saaminen. Viidennes vastaajista haki keskustelupalstoilta lisätietoja ja uusia näkökulmia – joko hädettävistä henkilöistä tai talon tapahtumista. Keskustelupalstoilla nähtiin muiden analyyseja asukkaista ja tapahtumista. Näitä voitiin vertailla omiin käsityksiin.

Osallistun BB Plazaan ja seuraan subin keskustelua. BB Plazaan seuraan ja osallistun koska siellä analysoidaan tilanteita ja ihmisiä ja se lisää näkökulmia BB:n katsomiseen. Seuraan sitä päivittäin ja kirjoitan silloin, kun koen että minulla on jotain sanottavaa/annettavaa. Subin foorumilla käyn lähinnä haistelemassa mielenpitoja, en viitsi osallistua koska se on aika pitkälti iskulauseita täynnä. (14, nainen, 33)

Kaikki eivät kuitenkaan itse kirjoittaneet keskustelupalstoille, vaan pysyivät mieluummin sivustakatsojina ja hakivat palstoilta lisätietoja tapahtumista.

Subin keskustelua seuraan enemmän tai vähemmän päivittäin. En ole kirjoittanut palstalle kertaakaan; haluan olla sivummalla. Lähinnä tulkitsen kirjoituksista häätöäänestyksen tilanteita. Uskon, että ne jotka kirjoittavat palstalle, ovat myös aktiivisimpia äänestäjiä. (12, nainen, 25)

Myös tästä käy ilmi, että eri keskustelupalstoille osallistuttiin osin erilaisista syistä ja niiltä haettiin erilaisia asioita.

on ollut hauska analysoida tapahtumia ja henkilöitä... muilla foorumilaisilla on ollut usein hyviä pointteja, jotka olisivat jääneet itseltä muuten huomaamatta (4, mies, 43)

Oman mielipiteen julkaiseminen on ollut minulle aina tärkeää. Toiseksi saan runsaasti uusia näkökulmia ja lisätietoa tapahtumista foorumin kautta. (18, mies, 22)

Lähinnä kiinnosti se, kenen uskottiin seuraavaksi tippuvan. Keskustelufoorumi kun näytti aina aika selkeän suunnan. (2, nainen, 30)

Oma asennoituminen keskusteluihin vaikutti siihen, miten hyvin keskustelupalstoilla viihtyi. Humoristinen asenne keskusteluihin auttoi osaltaan siihen, ettei verenpaine noussut liikaa keskustelupalstalla aikaa viettäessä.

Ajankulua, tapa päteä/provosoida. Otan palstat camp-huumorina aika pitkälle. On myös kiinnostavaa kuulla, mitä TV:stä jää näkemättä. (10, nainen, 33)

Keskustelufoorumeista haettiin selvästi lisäarvoa itse ohjelmalle. Siellä haisteltiin muiden mielipiteitä niin kilpailijoista kuin tapahtumistakin ja haettiin lisätietoa talon tapahtumista sekä ennakoitiin, kuka häädetään mahdollisesti seuraavaksi talosta ja kuka voittaa lopulta koko kilpailun. Muiden keskustelijoiden kanssa analysoitiin talon tapahtumia ja kilpailijoiden käyttäytymistä. Palstat toimivatkin eräänlaisina kahvihuonekeskustelujen paikkana, jonne kukin saattoi poiketa silloin, kun itselle parhaiten sopi ja viipyä juuri sen aikaa kuin kulloinkin sattui huvittamaan. Mielipiteitä pystyttiin vaihtamaan anonyymisti tuntemattomien ihmisten kanssa ja suuresta joukosta löydettiin helposti samanmieliset keskustelijat ja toisaalta ne, jotka olivat asioista täysin eri mieltä. Keskustelut olivat myös ajasta ja paikasta riippumattomia – kuka tahansa saattoi milloin tahansa tehdä uuden keskustelunavauksen tai osallistua jo aloitettuun keskusteluun.

9.5 Anonyymista ystäväksi?

Keskustelupalstoja on välillä verrattu kuvitteellisiin yhteisöihin, mutta ainakaan ensimmäisen tuotantokauden aikana suomalaisilla keskustelupalstoilla ei näyttänyt muodostuvan erityistä laajempaa yhteisöä, vaikka siihen olisi ehkä ollut edellytyksiä.

Enemmistö vastaajista ei käynyt erityistä vuoropuhelua tiettyjen kirjoittajien kanssa, vaan keskusteli milloin kenenkin kanssa. He eivät kokeneet erityistä yhteenkuuluvuutta muiden kirjoittelijoiden kanssa.

Täytyy sanoa, että osa porukasta on hyvin fiksua ja ehkä aikuisempaa kuin esim. Maikkarin Idols-keskustelupalstalla. Toisaalta on siellä niitä idiootteja, jotka keskittyvät vain kilpailijoiden parjaamiseen. En koe yhteenkuuluvuutta kenenkään kirjoittajan kanssa enkä tunne ketään todellisessa elämässä enkä haluakaan. (12, nainen, 25)

Sen sijaan neljä vastaajaa kertoi keskustelewansa usein samojen nimimerkkien kanssa ja pitävänsä joihinkin palstalaisiin yhteyttä myös foorumin ulkopuolella. Näyttäisikin siltä, että keskustelupalstojen sisälle pirstaloitui omia, pieniä keskusteluryhmiä, joissa keskustelijoiden välille muodostui yhteenkuuluvuutta ja jopa ystävyysuhteita.

Kyllä tietyt nimimerkit ovat tulleet tutummiksi ja välillä käydään leppoisaa vuoropuhelua ainoastaan yhden tai kahden keskustelijan kanssa. Välillä on ilmapiiri äärettömän kireä, enkä osallistu kisailijoiden haukkumisketjuihin. (5, nainen, 41)

En ole itse ystävästynyt tms foorumilla, mutta olen kyllä huomannut sellaista tapahtuvan. Oma roolini on ollut lähinnä tarkkailija. Ilkeys on osalla kirjoittajista aivan äärimmäistä. Se ihmetyttää. (8, nainen, 41)

Keskustelupalstoilla voidaan myös ystävästyä muiden kirjoittajien kanssa, vaikka enemmistö kirjoittajista ei ilmeisesti niin teekään. Ainakaan vuonna 2005 keskustelupalstojen kirjoittelijat eivät näyttäneet muodostavan kovin kiinteää yhteisöä – ehkä pikemmin löyhiä yhteenliittymiä jonkin tietyn asian ympärille *Big Brotherin* sisällä, kun jonkun kilpailijan kannustajajoukot ja fanit muodostivat oman ryhmänsä ja toisaalla jonkin henkilön inhoajat liittoutuivat keskenään. Sen sijaan mistään yhdestä suuresta *Big Brother* -perheestä ei voida puhua.

BBPlazan ilmapiiri on aika hyvä. Siellä kitketään hyvin nopeasti tomerien valvojen ja vakikirjoittajien yhteistyönä pois ne muutamat jotka yrittävät asiattomuuksilla häiritä tasapainoa. Muualla tällaista aktiivista valvontaa ei oikein ole, suomalaiset keskustelufoorumit ovat yleensä aika riittäviä ja epämiellyttäviä. Se brittifoorumi millä käyn, on aivan toista maata. Porukka on erittäin tiivis ja olen ystävästynyt ihmisten kanssa foorumin ulkopuolellakin. Tavannut en heitä luonnollisesti ole, mutta pidän säännöllisesti yhteyttä muutamaan ihmiseen. Usein vuoropuhelua tulee käytyä muutamien samojen ihmisten kanssa. (16, nainen, 25)

Paljon palstojen tunnelmasta ja sen tiiviyydestä näyttäisi riippuvan myös keskustelijoiden määrästä – ja laadusta. Pienistä muutaman kirjoittelijan foorumeista muodostuu luonnollisesti tiiviimpiä ja luottamuksellisempia keskustelupalstoja, joissa muiden kanssa on helpompi ystävästyä. Suurille ja vilkkaille palstoille taas mahtuu monenlaista kulkijaa, eikä muihin anonyymeihin kirjoittajiin ole niin helppoa luoda luottamuksellisia suhteita.

Foorumeilla on monen tyyppistä kävijää, suurin osa hauskoja tyyppejä ja aika erilaisia mihin normaalisti törmäisi. Toki mukaan mahtuu aina muutama häirikkökin. *BBPlaza* on rauhallisempi, tosikkomaisempi kuin Subin foorumi. Häiriötekijät kitketään pois nopeasti. Kaiketi koen jonkinlaista yhteenkuuluvuutta muiden kanssa,

ainakin heidän kirjoituksiaan on mukava lukea. En tunne juurikaan muita foorumilaisia palstan ulkopuolella, muutaman juttukaverin olen kyllä saanut. Huomaan kyllä keskustelevani useasti samojen ihmisten kanssa, ollaan samoista asioista eri mieltä tms. (19, nainen, 28)

Kirjoittaja tuo esiin yhden tärkeän seikan keskustelupalstoista: siellä on mahdollista käydä vuoropuhelua ja tutustua ihmisiin, joihin ei muuten ehkä tulisi koskaan tutustuneeksi. Kirjoittajien erilaisuutta voidaan pitää myös rikkautena ja arvona sinänsä. Palstoilla monenlaiset äänet pääsevät kuuluville.

Vastaajat seurasivat keskustelupalstoja varsin ahkerasti. Keskusteluihin osallistuttiin erilaisista syistä. Osa koki tärkeäksi mielipiteiden vaihtamisen muiden katsojien kanssa. Toiset hakivat keskustelupalstoilta lisätietoja kilpailijoista ja talon tapahtumista, toisille keskustelupalstat olivat viihdyttävää ajankulua. Toiset kirjoittivat ahkerasti itsekkin palstoille, toiset taas seurasivat menoa sivustakatsojan roolissa. Myös keskustelupalstojen ilmapiiri koettiin kovin eri tavoin – toiset pitivät *Subtv*:n keskustelupalstan vilkkaasta ilmapiiristä, kun taas toiset paheksuivat kilpailijoiden estotonta haukkumista ja pitivät keskusteluja tasoltaan ala-arvoisina. Toiset viihtyivät *BBPlazan* pienemmällä ja kontrolloidummalla keskustelupalstalla ja toisia kontrolli ja kirjoittajien vähyys häiritsivät.

Osa onnistui luomaan jopa ystävyysuhteita muiden keskustelijoiden kanssa. Toiset taas eivät halunneet olla muiden kirjoittajien kanssa missään tekemisissä keskustelupalstojen ulkopuolella. Paljon näytti olevan myös omasta asennoitumisesta kiinni: jos keskustelupalstoihin suhtautui huumorilla, eikä ottanut kirjoituksia liian vakavasti, ei myöskään provosoitunut niin herkästi toisten kirjoituksista. Yhtä mieltä vastaajat olivat kuitenkin siitä, että keskustelupalstoille kaivattaisiin tiukempaa kuria, jotta vähälukuinen häiriköiden joukko saataisiin pois palstoilta.

10 Johtopäätökset

Syksyllä 2005 Suomessa omana versionaan nähty kansainvälinen tosi-tv-ohjelma *Big Brother* aloitti muiden maiden tapaan Suomessakin tuotantokausien sarjan. Ohjelma ei suinkaan jäänyt yhteen tuotantokauteen. Tähän mennessä Suomessa on jo nähty kolme tuotantokautta ja neljäs pyörähtää käyntiin ensi syksynä.

Ohjelma löysi Suomessakin oman yleisönsä – ja varsin suuren sellaisen. Tässä tutkielmassa selvitettiin aktiivisten katsojien näkemyksiä niin ohjelman viehätyksestä kuin interaktiivisuuden merkityksestä. Miten paljon *Big Brotheria* eri medioista seurattiin? Mikä ohjelmassa viehätti? Mikä merkitys oli katsojille tarjotuilla vaikutusmahdollisuuksilla? Entä keskustelupalstoilla?

Aktiiviset katsojat näyttäsivät seuraavan *Big Brotheria* varsin ahkerasti. Monimediaalisuuden kautta yleisö saattoi noukkia eri kanavista ja palveluista itseään miellyttävät siinä määrin kuin itse halusivat. *Big Brotherin* ympärille näyttääkin syntyvän erilaisia yleisöjä, joiden kokemukset poikkeavat toisistaan. Tämän tutkielman vastaajat edustavat *Big Brotheria* aktiivisesti seuranneita katsojia. Ohjelmaa vähemmän seuranneiden kokemukset saattaisivat olla varsin erilaisia.

Vastaajia kiehtoi *Big Brotherissa* ennen kaikkea henkilösuhteiden seuraaminen ja sellaisten hetkien odottaminen, jotka vaikuttivat tavalla tai toisella autenttisilta. Hetkiä, jolloin kilpailijat paljastivat omat kasvonsa ja reagoivat voimakkaasti johonkin tapahtumaan tai tilanteeseen. Kriittisen arvioinnin kohteena olivat sekä tuotannon rooli ja mahdolliset yritykset manipuloida tapahtumia tai kokemuksia että kilpailijoiden 'aitous' verrattuna kilpailijoiden mahdollisesti esittämiin rooleihin. Samalla vastaajia näytti kiinnostavan ennen muuta sen seuraaminen, kuinka tavalliset ihmiset – ihmiset, joihin katsojien on helppo samaistua ja peilata itseään ja tuttaviaan – selviävät haastavista sosiaalista tilanteista ja kameroiden ainaisesta läsnäolosta. Tarkastelun kohteena oli myös kilpailijoiden mahdollinen muuttuminen ja kasvaminen ohjelman kuluessa. Mitä nämä tavalliset ihmiset oppivat ohjelman aikana itsestään? Miten he kertovat hyödyntävänsä ohjelmasta saamiaan kokemuksia ja elämyksiä jatkossa omassa elämässään?

Big Brother näyttää olevan paljon muutakin kuin tavallinen televisio-ohjelma. Sitä katsotaan viihteen vuoksi, mutta samalla ohjelmalle ja sen seuraamiselle ladataan paljon muitakin merkityksiä psykologisen puolen seuraamisesta asukkaiden sosiaalisten suhteiden seuraamiseen. Toisille ohjelma näyttää merkitsevän eräänlaista oman ihmistuntemuksen kehittämismahdollisuutta. Kilpailijoiden käyttäytymistä seurataan ja tulkitaan varsin tarkasti. Sitä peilataan omaan lähipiiriin ja omien läheisten käyttäytymiseen. Samalla pohditaan myös sitä, kuinka itse käyttäytyisi talossa. Kestäisikö oma pää kameroita? Kuinka paljon ikävöisi ulkopuolelle jääneitä läheisiään? Tulisiko itse toimeen muiden

asukkaiden kanssa? Miten selviäisi erilaisista viikkotehtävistä ja esimerkiksi häätöäänestykseen joutumisen aiheuttamasta paineesta?

Vastaajat puhuivat talon asukkaista aivan kuin tunsivat heidät oikeasti. Omista tulkinnoista tunnuttiin olevan hyvin varmoja. Vain yksi vastaaja huomioi, etteivät katsojat voi oikeasti tietää, milloin kilpailijat esittävät jotain muuta kuin ovat, kun heitä ei ole koskaan tavannut. Silti tämän arvaileminen oli jännittävää.

Katsojille tarjottu mahdollisuus vaikuttaa ohjelman tapahtumiin maksullisen äänestämisen kautta jakoi mielipiteitä. Monet jättäytyivät kaiken maksullisen ulkopuolelle. He pitivät äänestyshintaa liian korkeana ja uskoivat, ettei omalla äänellä olisi kuitenkaan juuri merkitystä. Toiset puolestaan osallistuivat äänestyksiin, koska halusivat kantaa oman kortensa kekoon.

Sen sijaan ohjelmasta ja kilpailijoista keskustelemisella ohjelman keskustelupalstoilla oli suuri merkitys vastaajille. Osalle keskustelupalstoista näytti tulleen jopa itse ohjelman seuraamista olennaisempi osa koko *Big Brotheria*. Heille ohjelman paras anti tuli juuri keskusteluihin osallistumisesta ja mielipiteiden vaihtamisesta muiden ohjelman katsojien kanssa. Aktiivisimmat vastaajat viettivät keskustelupalstoilla kymmeniä tunteja viikossa. Mielipiteiden vaihdon lisäksi varsin olennainen osa keskustelupalstojen merkityksessä oli vastaajien mukaan siinä, että siellä analysoidaan joskus varsin tarkastikin talon tapahtumia ja harrastetaan kotikutoista psykologiaa analysoimalla asukkaita ja heidän tunnelmiaan ohjelman aikana. Samalla palstoilta haetaan tietoa ja uusia näkökulmia ohjelmasta sekä ennakoitaan tulevia tapahtumia ja varsinkin äänestysten tuloksia.

Ohjelman tarjoamaa mahdollisuutta psykologiseen seurantaan ja tulkintatapaan tunnutaan korostavan huomattavan paljon. Voidaankin kysyä, missä määrin tähän vaikuttaa yleinen mielipide, jonka mukaan tosi-tv-ohjelmat ovat ennen muuta hömppää. Vastaajat ehkä korostavat ohjelman psykologista puolta perustellakseen ja oikeuttaakseen ohjelman seuraamiseen käyttämänsä runsaan tuntimäärän niin itselleen kuin muille.

Tässä työssä keskityttiin ainoastaan ensimmäisen tuotantokauden *Big Brotheriin*. Ohjelma oli tuolloin Suomessa uusi, ja aiheutti uutuudenviehätyksen vuoksi varsin paljon mediahuomiota, jopa moraalisia paniikkeja. Nopeasti suomalaisetkin pääsivät kärryille siitä, mistä ohjelmassa on kyse. Osa otti ohjelman omakseen, toiset päätyivät vaihtamaan kanavaa. Tuolloin myös keskustelupalstat olivat monille suhteellisen uusi ilmiö ja siksi niiden merkitystä oli mielenkiintoista tarkastella. Olisikin mielenkiintoista tutkia jatkossa, ovatko keskustelupalstoille annetut merkitykset muuttuneet ja ovatko yhdet ja samat ihmiset pysyneet sekä ohjelman katsojina että keskustelupalstojen aktiivisina kirjoittelijoina tuotantokaudesta toiseen. Saivatko monet katsojat tarpeekseen jo ensimmäisen

tuotantokauden jälkeen? Samalla olisi hyvä tarkastella, ovatko palstat muuttuneet ilmapiiriltään ja onko törkyviestien kirjoittamista saatu karsittua esimerkiksi tiukemman valvonnan kautta. Myöskin tuotantoryhmän katsojille tarjoamien vaikuttamismahdollisuuksien kehittymistä olisi oivallista tutkia. Ovatko katsojien vaikuttamismahdollisuudet lisääntyneet? Miten on käynyt katsojien osallistumisasteelle?

Tosi-tv-ohjelmia pidetään ensisijaisesti viihteenä, vaikka toki niistä voi myös oppia jotain. *Big Brotheria* voidaan pitää eräänlaisena psykologisena kokeena, jossa päästään seuraamaan ihmisten käyttäytymistä suljetussa tilassa aluksi vieraiden ihmisten keskellä. Tässä mielessä ohjelma voisi tarjota eri alan tutkijoille tutkimusmateriaalia, jota voi olla muuten vaikeaa, jopa mahdotonta saada. Esimerkiksi ryhmäilmäiden ja käyttäytymisen tutkijoille ohjelma voisi tarjota runsaasti monipuolista tutkimusmateriaalia. Miten talossa muodostetaan ystävyys-suhteita? Miten ristiriitoja ratkotaan? Minkälaisia selviytymisstrategioita asukkaat kehittävät talossa olonsa aikana? Miten erilaiset asukkaat suhtautuvat stressaaviin tilanteisiin, joita talossa tulee vastaan? Vaikka ohjelmaa on tutkittu jo paljon eri maissa, aiheita ei ole missään nimessä ammennettu loppuun. Ohjelma tarjoaa jatkossakin tutkimusaiheita kiinnostuneille.

Lähteet:

- Abercrombie, Nicholas & Brian Longhurst** (1998) *Audiences: A Sociological Theory of Performance and Imagination*. London: Sage Publications.
- Alasuutari, Pertti** (1999) *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Andrejevic, Mark** (2004) *Reality TV: The Work of Being Watched*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Aslama, Minna, Pauliina Lehtinen & Meri Toivanen** (2006) Kaksitoista totuutta Big Brotherista – osallistujien kokemuksia tosi-tv:stä. *Tiedotustutkimus* 4/2006. 7–23.
- Bauman, Zygmunt** (1996) *Postmodernin lumo*. Jyväskylä: Gummerus.
- Berger, Peter & Thomas Luckman** (2002) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Bignell, Jonathan** (2005) *Big Brother: Reality TV in the Twenty-first Century*. New York: Palgrave Macmillan.
- Biltreyst, Daniel** (2004) Reality TV, Troublesome Pictures and Panics: Reappraising the Public Controversy Around Reality TV in Europe. Teoksessa Holmes, Su & Jeremyn, Deborah (toim.). *Understanding Reality Television*. London & New York: Routledge. 91–110.
- Biressi, Anita & Heather Nunn** (2005) *Reality TV: Realism and Revelation*. London: Wallflower Press.
- Corner, John** (2002) Performing the Real: Documentary Diversions. *Television & New Media*, 3: 3. 255–269.
- Dovey, Jon** (2000) *Freakshow: First Person Media and Factual Television*. London: Pluto Press.
- Goffman, Erving** (1971) *Arkielämän roolit*. Helsinki: WSOY.
- Hartley, John** (2004) ”Kiss Me Kat”. Shakespeare, *Big Brother* and the Taming on the Self. Teoksessa Murray, Susan & Ouellette Laurie (toim.). *Reality TV: Remaking Television Culture*. New York: NYU Press. 303–322.
- Hautakangas, Mikko** (2006) Aktivoitu yleisö Suomen *Big Brotherin* internet-keskustelupalstalla. *Tiedotustutkimus* 4/2006. 24–40.
- Hannikainen, Sari** (2007) Miten kävi voittopöydälle? *Iltalehti* 29.8.2007.
http://www.iltalehti.fi/bigbrother/200708286514191_bb.shtml, luettu 29.8.2007.
- Helsingin Sanomat** (30.8.2005). Big Brother rikkoi Subtv:n kaikki katsojaennätykset.
<http://www.helsinginsanomat.fi/uutiset/tuoreet/artikkeli/1101980789916>, luettu 9.11.2005.
- Hill, Annette & Gareth Palmer** (2002) *Big Brother*. *Television & New Media* 3: 3. 251–254.
- Hill, Annette** (2002) *Big Brother: The Real Audience*. *Television & New Media*, 3: 3. 323–340.

- Hill, Annette** (2005) *Reality TV: Audiences and Popular Factual Television*. London & New York: Routledge.
- Hirsjärvi, Sirkka** (2004) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme** (2000) *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holmes, Su** (2004) "All you've got to worry about is the task, having a cup of tea, and doing a bit of sunbathing". *Approaching Celebrity in Big Brother*. Teoksessa Holmes, Su & Jeremyn, Deborah (toim.). *Understanding Reality Television*. London & New York: Routledge. 111–135.
- Jenkins, Henry** (1992) *Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture*. London: Routledge.
- Jones, Janet** (2003) *Show Your Real Face: A Fan Study of the UK Big Brother Transmissions (2000, 2001, 2002)*. *Investigating the Boundaries between Notions of Consumers and Producers of Factual Television*. *New Media & Society* 5: 3. 400–421.
- Katso-lehden ilmoitus** (2006) *Wanted! Katso 40/2006*.
- Kilborn, Richard** (2003) *Staging the Real: Factual TV Programmin in the Age of "Big Brother"*. Manchester: Manchester University Press.
- Lehtiö, Karri** (2007) *Big Brother Ennätykseen! Iltalehti 30.8.2007*.
http://www.iltalehti.fi/bigbrother/200708306524955_bb.shtml, luettu 2.10.2008.
- Nikunen, Kaarina** (2005) *Faniuden aika. Kolme tapausta TV-ohjelmien faniudesta vuosituhannen taitteen Suomessa*. Tampere: Vastapaino.
- Palmer, Gareth** (2002) *An Experiment in Governance*. *Television & New Media*, 3: 3, 295–310.
- Raphael, Chad** (2004) *The Political Economic Origins of Reali-TV*. Teoksessa Susan Murray & Laurie Ouellette (toim.) *Reality TV: Remaking Television Culture*, New York & London: New York University Press. 119–136.
- Rasimus, Mari** (2006) *Big Brother* saapui Suomeen ja johti monimediaalisuuden jäljille. *Tiedotustutkimus* 4/2006. 58–70.
- Rheingold, Howard** (2000) *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*.
<http://www.rheingold.com/vc/book/>, luettu 28.4.2008.
- Scannell, Paddy** (2002) *Big Brother as a Television Event*. *Television & New Media* 3: 3. 271–282.
- Sirén, Juhani** (2005) *Isoveli valvoo: Miltä tuntuu käydä suihkussa, 200 000 ihmisen edessä?* *City* 16/2005. <http://www.city.fi/artikkeli/Isoveli+valvoo/1638/>, luettu 15.8.2006.
- Subtv:n tiedote** (2006) *Big Brother 2006 oli menestys!*
<http://www.bigbrother.fi/bigbrother2006/uutiset.shtml?488671>, luettu 25.2.2008.
- Subtv:n tiedote** (2007) *Big Brother kiittää nettikävijöitä!*
<http://www.bigbrother.fi/bigbrother2007/uutinen.shtml?588322>, luettu 25.2.2008.

Taloussanommat (4.10.2006) Big Brother houkuttelee.

<http://www.taloussanommat.fi/markkinointi/2006/10/04/big-brother-houkuttelee/200616842/135>,

luettu 25.2.2008.

Tincknell, Estella & Parvati Raghuram (2004) *Big Brother: Reconfiguring the "Active" Audience of Cultural Studies?* Teoksessa Holmes, Su & Jeremyn, Deborah (toim.). *Understanding Reality Television*. London & New York: Routledge. 252–299.

van Zoonen, Liesbet (2004) Imagining the Fan Democracy. *European Journal of Communication* 19: 1. 39–52.

Yle, Elävä Arkisto. Aikapommi. <http://www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=29&t=181>, luettu 10.8.2007.

Liite 1.

Tervehdys BB-keskustelupalstalaiset!

Suomen ensimmäinen BB lähestyy kohti loppuaan. Vieläkö teiltä löytyisi hetki aikaa ja energiaa pohtia Suomen BB:n kiinnostavuutta ja keskustelufoorumien antia?

Teen pro gradu-tutkielmaa Suomen BB:n keskustelufoorumien aktiivisista seuraajista Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitokselle. Minua kiinnostaa juuri sinun pohdintasi ja kokemuksesi Suomen Big Brotherista ja eri keskustelufoorumeista, joissa Suomen BB:sta keskustellaan.

Mikäli haluat osallistua kyselytutkimukseen, lähetäthän minulle sähköpostia, niin saat kyselylomakkeen sähköpostiisi. Toivon vastauksia takaisin myös sähköpostina (ei mielellään liitetiedostoja). Kysymyksiin vastaaminen vie vain hetken ja vastaukset käsittelen luonnollisesti luottamuksellisesti ja siten ettei yksittäistä vastaajaa voi erottaa lopullisesta tutkimuksesta.

Kauniit kiitokset jo etukäteen!

Terveisin, Tytti Ollila
tytti.ollila@gmail.com

Liite 2.

Kyselylomake

Vastaa vapaamuotoisesti seuraaviin kysymyksiin ja pyri aina perustelemaan vastauksesi. Vastauksesi käsitellään anonyymisti ja yhtenä joukkona muiden vastausten kanssa, joten yksittäistä vastaajaa ei voi erottaa lopullisesta tutkimuksesta.

Seuraavassa kartoitetaan Suomen BB:n ja muiden tosi-tv-ohjelmien seuraamisen aktiivisuutta:

1) Miten paljon seuraat Suomen Big Brotheria seuraavilta foorumeilta (vastaa asteikolla 1-5, jossa 1=joka päivä, 2=lähes joka päivä, 3=2-3 kertaa viikossa, 4=harvemmin, 5=en koskaan)? Kerro myös lyhyesti miksi seuraat juuri näitä foorumeita.

- a) Subtv:n päivittäinen päälähetys klo 22–23
- b) Subtv:n BB Extra -lähetys klo 19–19.30
- c) Sunnuntain suora lähetys klo 21–22.30
- d) 24/7 -yhteys (montako tuntia päivässä?)
- e) Subtv:n BB-nettisivut (www.subtv.fi/bigbrother)
- f) Suomen BB- Chat (BB Extra + tekstiv:n chat)
- g) Eri BB-keskustelufoorumit (subtv:n keskustelupalsta, Suomi24.fi-keskustelupalsta, BBplaza jne.)
- h) Teksti-tv:n BB-sivut

2) Osallistutko itse

- a) chattiin
- b) häätöäänestyksiin
- c) voittajan äänestämiseen

Jos osallistut, niin miksi? Osallistutko säännöllisesti? Oletko osallistunut johonkin äänestykseen monta kertaa? Miten paljon arvioit, että sinulla on kulunut näihin rahaa BB:n aikana (erikseen chattiin ja äänestyksiin)? Jos et osallistu, miksi et?

3) Oletko katsonut muiden maiden Big Brother -ohjelmia? Minkä maiden ohjelmia olet seurannut ja miten paljon? Mitä muita tosi-tv-ohjelmia seuraat (Idols, Selviytyjät, Suomen Robinson

yms.)? Montako tuntia katsot tosi-tv-ohjelmia keskimäärin viikossa? Jos et seuraa muita tosi-tv-ohjelmia, niin miksi et? Miten Big Brother mielestäsi eroaa muista tosi-tv-ohjelmista?

4) Haitko itse talon asukkaaksi? Voisitko kuvitella osallistuvasi ohjelmaan talon asukkaana?

Pohdi Suomen Big Brotherin kiinnostavuutta ja talon asukkaita:

5) Miksi seuraat Suomen Big Brotheria?

6) Mitkä talon tapahtumista ja asukkaiden puuhista ovat kiinnostavaa katsottavaa ja mikä on ollut tylsää? Minkälainen henkilö on mielestäsi hyvä asukas talossa? Kuka on suosikkisi talon henkilöistä ja kuka inhokkisi? Kenen haluaisit voittavan? Miksi juuri hänen pitäisi voittaa?

7) Ovatko asukkaat mielestäsi talossa omana itsenään vai vetävätkö jotain roolia? Miten asukkaan aitous tai esittäminen ilmenee? Uskotko tuotantoryhmän manipuloivan sitä, miten katsojat näkevät talon asukkaat? Onko pelaaminen ja jonkin roolin esittäminen mielestäsi väärin? Pitäisikö asukkaiden pyrkiä olemaan aitoja? Miksi/miksi ei?

Pohdi seuraavia keskustelufoorumeihin liittyviä asioita:

8) Mihin BB-keskustelufoorumeihin osallistut (www.subtv.fi/keskustelut, www.suomi24.fi, www.bbplaza.net, joku muu, mikä)? Mikä on suosikkipalstasi ja miksi? Kuinka paljon olet kirjoittanut keskustelufoorumeille ja miten usein luet niiden kirjoituksia? Millaisiin keskusteluihin itse osallistut? Kuinka paljon aikaa sinulta kuluu keskustelufoorumeihin keskimäärin viikossa? Osallistutko myös muihin kuin BB:n keskustelufoorumeihin?

9) Miksi osallistut BB-keskustelufoorumeihin?

10) Minkälaisena olet kokenut keskustelufoorumin ilmapiirin ja muut keskustelijat? Onko eri foorumien välillä eroja? Koetko yhteenkuuluvuutta muiden keskustelufoorumin keskustelijoiden kanssa? Tunnetko muita keskustelijoita myös foorumin ulkopuolelta (todellisessa elämässä)? Oletko ystäväystynyt muiden keskustelijoiden kanssa ja pidätkö heihin yhteyttä myös keskustelufoorumin ulkopuolella? Käytkö yleensä vuoropuhelua tiettyjen nimimerkkien kanssa?

11) Muut mieleesi tulevat kommentit ja pohdinnat Suomen Big Brotherista tai BB-keskustelufoorumeista. Sana on vapaa.

Ole hyvä ja vastaa vielä seuraaviin taustakysymyksiin:

Ikä:

Sukupuoli:

Asuinpaikka:

Koulutustausta: (peruskoulu, lukio, ammattikoulu, opistotason tutkinto, ammattikorkeakoulututkinto, yliopistotutkinto)

Asema: Koululainen/opiskelija/töissä (työntekijä, alempi toimihenkilö, ylempi toimihenkilö, johtava asema, yrittäjä) /työtön/kotiäiti tai -isä/eläkeläinen

Tuhannet kiitokset avustasi ja jännittäviä loppuhetkiä BB:n parissa!

Terveisin,

Tytti Ollila

tytti.ollila@gmail.com

Tampereen yliopisto, Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos